

Štrasburg, 7. decembra 2016

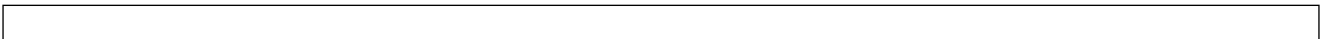
CEPEJ (2016)13

**KOMISIA RADY EURÓPY PRE HODNOTENIE
EFEKTÍVNOSTI JUSTÍCIE
(CEPEJ)**

Usmernenia na podnecovanie zmeny smerom ku kybernetickej justícii

Súpis použitých nástrojov a súhrn osvedčených postupov

Prijaté na 28. zasadnutí komisie CEPEJ 7. decembra 2016

**Dokument vyhotovila pracovná skupina CEPEJ-GT-QUAL
na základe prípravných prác vedeckého experta pána Harolda EPINEUSE
(Francúzsko)**

Obsah

Úvod	3
1. Prvá časť: Nástroje kybernetickej justície, ktoré sa už používajú v európskych justičných systémoch	5
1.1 Prístup k spravodlivosti	5
1.1.1 Zlepšenia zamerané na používateľov a kvalita verejnej justičnej služby	6
1.1.2 Vzorka nástrojov prístupu k spravodlivosti používaných v Európe	11
1.1.3 Prehľad dosiahnutého stupňa rozvoja nástrojov prístupu k spravodlivosti používaných v Európe	13
1.2. Vzájomná komunikácia medzi súdmi a komunikácia s odborníkmi	14
1.2.1 Nástroje na zlepšenie toku a bezpečnosti komunikácie medzi odborníkmi	14
1.2.2 Vzorka nástrojov na komunikáciu medzi súdmi a odborníkmi v Európe	16
1.2.3 Prehľad dosiahnutého stupňa rozvoja nástrojov na komunikáciu medzi súdmi a odborníkmi	18
1.3 Pomoc pre sudcov, prokurátorov a súdnych tajomníkov	19
1.3.1 Pomoc pre administratívnych pracovníkov súdov, primárna oblasť používania IT na súdoch ako prostriedku na zvýšenie právnej istoty	19
1.3.2 Vzorka nástrojov používaných v Európe na pomoc sudcom, prokurátorom a súdnym tajomníkom	22
1.3.3 Prehľad dosiahnutého stupňa rozvoja nástrojov na pomoc sudcom, prokurátorom a súdnym tajomníkom	24
1.4 Správa súdov	25
1.4.1 Hybná sila zmeny k efektívnemu riadeniu súdov	25
1.4.2 Vzorka nástrojov na výkon spravodlivosti používaných v Európe	28
1.4.3 Prehľad dosiahnutého stupňa rozvoja nástrojov správy súdov	30
2. Druhá časť: Od hardvérového prístupu k strategickému prístupu: rozvoj informačných systémov schopných zvýšiť kvalitu služieb poskytovaných súdmi	31
2.1 Niekoľko predbežných poznámok k rozvoju informačných technológií v súdnictve	31
2.2 Začať vytýčením jasných cieľov bez viazanosti technickými úvahami	33
2.3 Zohľadniť základné kritériá prispievajúce k bezproblémovému zavádzaniu informačných technológií	35
2.4 Vyčleniť primerané zdroje zodpovedajúce cieľom projektov	38
2.5 Tesne zapojiť budúcich používateľov do vývoja nástrojov počas celého životného cyklu projektu	39
2.6 Vypracovať politiku realizácie s účasťou všetkých zainteresovaných strán	39
2.7 Od kultúry projektového riadenia k skutočne praktickému prístupu k inováciám	41
PRÍLOHA 1	43
PRÍLOHA 2	46

Úvod

1. V posledných rokoch všetky členské štáty Rady Európy zavádzajú nástroje informačných technológií (IT) s cieľom zvýšiť výkonnosť a efektívnosť svojich justičných systémov. Bez ohľadu na to, či sa to dialo v menšom alebo väčšom rozsahu, so značnými alebo menej významnými finančnými dôsledkami, zavedenie digitálnych nástrojov sa často považovalo samo osebe za prostriedok modernizácie justície. Len málokedy mu však predchádzali úvahy o tom, aký bude jeho celkový dosah na zmodernizované justičné systémy. Dnes sa všeobecne uznáva, že justičný systém nemôže zostať bokom od vývoja systémov s nesmiernym dosahom na spoločnosť, v ktorej fungujú, a na ľudí, pre ktorých sú určené. Treba však uznať, že náročná úloha začleniť informačné a komunikačné technológie (IKT) do justičného systému bez narušenia jeho základných cieľov a hodnôt je ešte stále oblasťou, ktorá bola veľmi málo zdokumentovaná. Vzhľadom na to, aký stupeň rozvoja a vyspelosti dosiahli niektoré technológie aplikované v oblasti justície od začiatku 21. storočia, je však napriek tomu možné dnes, po pätnástich rokoch, urobiť predbežné vyhodnotenie ich používania na základe skúseností členských štátov Rady Európy.
2. Týmito usmerneniami by komisia CEPEJ chcela nielen prispieť k zdokumentovaniu tejto oblasti zberom podrobných údajov o najnovších skúsenostiach získaných v kontexte európskych justičných systémov, ale aj kriticky vyhodnotiť vývoj v oblasti informačných technológií uplatňovaných v justícii v posledných rokoch a výzvy, ktoré tento vývoj kladie pred odborných pracovníkov v oblasti justície a politických činiteľov. Zameraním sa na oblasť „kybernetickej justície“ by komisia CEPEJ chcela podnietiť diskusiu o tejto otázke a poskytnúť justičným systémom, ktoré o to majú záujem, odborné znalosti presahujúce okruh otázok súvisiacich s vývojom a používaním softvérových nástrojov, aby tak komplexne predstavila súčasný vývoj a vplyv používania IKT na spôsob výkonu spravodlivosti. Výraz kybernetická justícia, používaný prednostne pred výrazom „elektronická justícia“ označujúcim používanie informačných technológií (IT) ako prostriedku výkonu spravodlivosti v digitálnom svete, v skutočnosti odkazuje na dnes už rozsiahly interdisciplinárny súbor literatúry, a má pôvod v teórii informácií. Táto literatúra poukazuje na hĺbku zmien prebiehajúcich v ľudských organizáciách a v aktivitách, v ktorých sa využívajú informačné systémy s cieľom lepšie identifikovať výzvy, ktorým čelia. Kybernetická justícia sa preto v širokom zmysle slova chápe ako súbor všetkých situácií, v ktorých je aplikácia IKT aspoň jedným z prvkov procesu riešenia sporov, či už na súde alebo mimo neho.
3. Digitálne nástroje kybernetickej justície dnes často prispievajú k zvýšeniu účinnosti a efektívnosti justičných systémov, ale vo všeobecnom kontexte nedostatku zdrojov je pri ich zavádzaní veľmi dôležité prihliadať tak na požiadavku zaručiť vyššie kvalitatívne štandardy pre verejnú justičnú službu ako aj na očakávania a potreby odborných pracovníkov justičného systému a jeho používateľov. Rozvoj justičných informačných systémov by predovšetkým nemal spochybniť základné princípy, ktoré sú základom sudcovskej činnosti. Právo na spravodlivé súdne konanie zaručené Európskym dohovorom o ľudských právach a základných slobodách (EDLP) ani nástroje na podporu kvality súdnictva vypracované komisiou CEPEJ nesmú byť oslabené ale naopak, ich účinky musia byť posilnené vďaka informačným technológiám, ktoré nie sú samoúčelné, ale sú dostupným prostriedkom pre rozhodovacie orgány, odborných pracovníkov a strany konania.
4. Tieto usmernenia majú preto dvojaký cieľ. V prvom rade predstavujú súhrn existujúcich riešení na európskej úrovni a zároveň venujú pozornosť aj ich cieľom a schopnosti zvýšiť kvalitu a efektívnosť justičných systémov. V súlade s týmto prístupom boli jednotlivé identifikované aplikácie kybernetickej justície rozdelené do štyroch hlavných kategórií podľa ich zamýšľaného cieľa: prístup k spravodlivosti, komunikácia medzi súdmi a odborníkmi, súdna správa a priama pomoc pre prácu sudcu a súdneho tajomníka. Pre každú z týchto kategórií sa uvádzajú tieto údaje: očakávaný prínos zavedenia nástroja, možný dlhodobý vývoj v súvislosti s jeho používaním, aspekty nevyhnutné pre úspech plánovanej inovácie a potenciálne riziká spojené s jej používaním.
5. Po druhé, cieľom týchto usmernení je pomôcť tvorcom politiky zvládnuť proces zmeny smerom ku kybernetickej justícii tým, že poukazujú na všeobecné zásady aj na určitú spätnú väzbu, ktorá sa považuje za osobitne užitočnú v kontexte vývoja a implementácie európskej politiky digitálnej justície.
6. Tieto usmernenia boli vypracované na základe podrobných údajov a informácií, ktoré komisia CEPEJ zhromaždila v priebehu svojich aktivít, najmä v rámci hodnotenia európskych justičných systémov (CEPEJ-GT-EVAL). V tejto súvislosti treba uviesť, že v cykle hodnotení z roku 2016 (údaje za rok 2014) bolo otázke IKT venované významné miesto v podobe osobitnej správy uverejnenej v septembri 2016, ktorá bola vypracovaná na základe odpovedí členských štátov na tematický dotazník. V tejto

komplexnej správe sa presne určuje stupeň rozvoja jednotlivých krajín v tejto oblasti a ďalej sa rozpracúvajú predchádzajúce analýzy komisie CEPEJ týkajúce sa vplyvu IT na efektívnosť a kvalitu justičných systémov. Tieto údaje boli doplnené o originálne informácie o konkrétnych IT projektoch, ktoré boli na dobrovoľnej báze získané na jar 2016 od zástupcov členských štátov, a z diskusií členov komisie CEPEJ a Siete pilotných súdov.

7. A napokon, najdôležitejšie témy na reflexiu boli navrhnuté a prerokované v rámci pracovnej skupiny CEPEJ pre kvalitu justície (CEPEJ-GT-QUAL) na základe skúseností jednotlivých členov skupiny. S cieľom nadviazať na prácu tejto skupiny by tieto usmernenia chceli poukázať na prepojenia medzi predmetom tejto správy a relevantnými otázkami súvisiacimi s kvalitou justície. Tam, kde je to vhodné, odkazujú najmä na „Kontrolný zoznam na podporu kvality súdnictva a súdov“ (CEPEJ (2008) 2E) – nástroj na sebahodnotenie tvorcov politik a odborníkov z právnej praxe – ktorého cieľom je prostredníctvom rôznych otázok zlepšiť právne predpisy, politiku a prax v súvislosti s kvalitou justície. V prílohe k týmto usmerneniam sa navrhuje dodatočný kontrolný zoznam, ktorý je špecificky zameraný na oblasť kybernetickej justície s cieľom rozšíriť a uľahčiť uvedené sebahodnotenie v súvislosti s rozvojom IKT pri výkone spravodlivosti. Ďalej nasleduje krátka bibliografia odkazujúca na viaceré nástroje a dokumenty Rady Európy, ktoré priamo súvisia s témou kybernetickej justície

1. Prvá časť: Nástroje kybernetickej justície, ktoré sa už používajú v európskych justičných systémoch

8. Táto časť obsahuje prehľad systémov kybernetickej justície existujúcich na európskej úrovni, vychádzajúc z údajov obsiahnutých v poslednej správe CEPEJ-GT-EVAL¹ a doplnených o informácie o iniciatívach, ktoré už komisia CEPEJ spomínala v súvislosti so súťažou „Krištáľové váhy spravodlivosti“. Dopĺňajú ich aj informácie od členských štátov, ktoré boli vyzvané, aby na dobrovoľnej báze prispeli k tejto štúdii tým, že sa o svoje vybrané skúsenosti podelia s vedeckým expertom. A napokon táto časť zahŕňa aj obsah diskusií s členmi komisie CEPEJ a Siete pilotných súdov.
9. Identifikované systémy boli zoskupené podľa cieľa, ktorý chce dosiahnuť ich tvorca: prístup k spravodlivosti, komunikácia medzi súdmi a odborníkmi, priama podpora práce sudcov a súdnych tajomníkov a napokon správa súdov. Táto klasifikácia má jednoznačne akademickú povahu a hranice medzi jednotlivými skupinami sa niekedy môžu do istej miery prekryvať. Môže sa teda stať, že príklady niektorých pokročilejších riešení sú zaradené do viacerých kategórií vzhľadom na prepojenosť nástrojov zameraných na zlepšenie prístupu k informáciám a komunikácie s administratívnymi pracovníkmi, systém správy prípadov a pomoc pre odborných pracovníkov. Avšak aby sa predišlo opakovaniu, v rámci zvoleného prístupu sa spomenú iba raz, a to v súvislosti so špecifickou charakteristikou nástroja, na ktorú sa v príslušnej vzorke kladie v danom momente dôraz.
10. Súčasťou týchto usmernení je aj všeobecná analýza potenciálu každej kategórie nástrojov, v rámci ktorej sa systematicky skúmajú identifikované prínosy pre justičný systém, možný vývoj justičných systémov, na čo treba myslieť pri ich implementácii, a napokon potenciálne riziká spojené s ich zavádzaním. V každom pododdieli sa preto uvádza prehľad otázok, o ktorých sa bude hovoriť, nasledovaný infografickým súhrnom systémov existujúcich v jednotlivých krajinách a vzorkou dostupných nástrojov na ilustráciu rozmanitých skúseností členských štátov v tejto oblasti.

1.1 Prístup k spravodlivosti

11. V tomto texte treba tento pojem chápať v širšom zmysle, pretože zahŕňa tak spôsoby prístupu k právu (online informácie o právach, uverejňovanie judikatúry), ako aj prístup k postupom urovnávania sporov (online poskytovanie právnej pomoci, podávanie podnetov na súd alebo mediačná služba)². Prístup k spravodlivosti je pojem, na ktorý sa justičné systémy často odvolávajú s cieľom zdôvodniť používanie digitálnych nástrojov, ktoré by v závislosti od kontextu mali zvýšiť množstvo dostupných informácií alebo úroveň služieb pre používateľov súdu, alebo zmierniť prekážky (materiálne a finančné náklady) prístupu k existujúcim službám.
12. Už v roku 2008 sa v „Kontrolnom zozname na podporu kvality súdnictva a súdov“ (CEPEJ (2008) 2E) zdôraznila dôležitá súvislosť medzi IT a prístupom k spravodlivosti, keď sa tejto téme venovala celá jedna časť zoznamu³. V bližšej minulosti sa v rezolúcii Parlamentného zhromaždenia Rady Európy z novembra 2015 zdôraznilo, že prístup k spravodlivosti „je základným kameňom každého demokratického štátu založeného na princípoch právneho štátu a predpokladom účinného uplatňovania ľudských práv občanmi [a že] prístup k justičnému systému sa často spája s vysokými časovými aj finančnými nákladmi“. Parlamentné zhromaždenie uvítalo aj skutočnosť, že „mnohé štáty vyvíjajú úsilie o reformu súdnych procesov s cieľom urýchliť procedúry a zlepšiť ich dostupnosť, najmä využívaním moderných foriem informačných a komunikačných technológií (IKT)“⁴.
13. Informačná technológia preto sľubuje podporiť dostupnosť verejnej justičnej služby, pokiaľ občania majú pripojenie k internetu a sú ochotní prijať tento nový vzťah, a pokiaľ sú justičné systémy ochotné vynaložiť potrebné investície na čoraz vyspelejšie a zložitejšie nástroje, ktoré si budú vyžadovať alebo vyvolajú zmeny v ich organizácii a vo vzájomných vzťahoch, a niekedy aj potrebu nových zručností, aby sa mohli naplno využiť nové digitálne služby dostupné pre strany konania a pre občanov všeobecne.

¹ „European judicial systems: efficiency and quality of justice: Use of Information and Communication Technologies in European Judicial Systems“, CEPEJ Studies č. 24, vydanie 2016 (údaje z roku 2014)

² Pozri rezolúciu č. 2054 (2015) Parlamentného zhromaždenia Rady Európy, Výboru pre rovnosť a zákaz diskriminácie, nazvanú „Rovnosť a nediskriminácia v prístupe k spravodlivosti“; hovorí sa v nej, že širší pojem prístupu k spravodlivosti zahŕňa rôzne prvky, ktoré zabezpečia primeranú nápravu v prípade porušenia práva, ako je informovanosť o právach a postupoch, právna pomoc, právne zastupovanie, aktívna legitímácia alebo všeobecný prístup k súdom.

³ Pozri najmä časť III kontrolného zoznamu nazvanú „Prístup k spravodlivosti, komunikácia smerom k občanom a k verejnosti“.

⁴ Rezolúcia Parlamentného zhromaždenia Rady Európy č. 2081 (2015), Výbor pre právne veci a ľudské práva, nazvaná „Prístup k spravodlivosti a internet – potenciál a výzvy“, ods. 1 a 2.

1.1.1 Zlepšenia zamerané na používateľov a kvalita verejnej justičnej služby

14. Keďže rozvoj informačných technológií vždy prináša rozšírenie kapacity pre interakcie medzi ľuďmi, verejné služby vrátane justičnej služby vyvíjajú snahy o využitie nových digitálnych nástrojov na prehodnotenie spôsobov komunikácie so svojimi používateľmi⁵. Poskytovať viac informácií a zlepšiť spôsob ich poskytovania, to sú dva ciele, ktoré by sa podľa prevádzkovateľov justičných systémov dali pomocou IT dosiahnuť s nižšími nákladmi. Ide predovšetkým o prínos v dvoch oblastiach – zvýšenie kvality poskytovanej služby a zároveň kontrola prevádzkových nákladov justičného systému.
15. **Hlavným cieľom množstva informačných webových stránok zriaďovaných v posledných rokoch je, aby občania mali pred každým sporom alebo súdnym konaním prístup k základným informáciám⁶ dostupným z ich domova a v jazyku, ktorému rozumejú, prostredníctvom užívateľsky jednoduchého rozhrania, ktoré občanov informuje o rozsahu ich práv a o procesných krokoch, ktoré musia urobiť na uplatnenie alebo obranu týchto práv. Vo všetkých krajinách sa preto postupne zriaďujú informačné portály, veľmi často aj so zapojením súdov, advokátskych komôr alebo iných združení, ktorých cieľom je poskytnúť čo najúplnejšie a najjednoduchšie informácie, dostupné z ktoréhokoľvek miesta na území štátu. Treba poznamenať, že toto úsilie podporuje aj Európska únia, ktorá pracuje na prepájaní informácií a zriadila portál v jazykoch krajín EÚ umožňujúci prístup k vnútroštátnym informáciám, ktoré poskytujú jednotlivé štáty.**
16. **Pri vývoji internetových informačných služieb sa v súčasnosti kladie dôraz na pomoc občanom prostredníctvom praktických informácií o tom, ako majú postupovať⁷.** Po vyplnení dynamického dotazníka, ktorého cieľom je spresniť ich požiadavku z hľadiska jej obsahu, finančnej sumy a geografickej lokality, občania môžu navštíviť tieto portály novej generácie a dostať sa k personalizovaným a relevantným informáciám, na základe ktorých môžu urobiť ďalšie kroky s použitím vhodných inštitucionálnych kanálov – napríklad skontaktovať sa s právnym zástupcom, obrátiť sa na zmierovací alebo mediačný orgán a samozrejme podať podnet na príslušný súd. Občanom sa niekedy poskytujú aj presnejšie informácie o tom, ako postúpiť ich prípad na príslušnú inštitúciu, spolu s formulármi na vyplnenie (ktoré môžu prevziať online), zoznamom dokumentov, ktoré treba priložiť na podporu ich podnetu, poštovou alebo e-mailovou adresou inštitúcie, plánom prístupu k danej inštitúcii a jej vnútornou organizáciou, a prípadne aj s informáciami o čakacej dobe a lehotách. Podľa skúseností jednotlivých štátov si poskytovanie týchto služieb vyžiada veľa práce na revidovaní spôsobu poskytovania informácií, zjednodušení používaného jazyka, zohľadnení ergonomických zásad a niekedy dokonca aj na racionalizácii postupov⁸.
17. **V niektorých justičných systémoch sa za najvyšší cieľ politiky v oblasti prístupu k spravodlivosti považuje vývoj systému „otvorených dát“.** V posledných rokoch sa v niektorých krajinách objavil zreteľný trend, ktorý má silnú politickú podporu na medzinárodnej úrovni⁹, smerom k

⁵ Pozri relevantné odporúčania Poradnej rady európskych sudcov (CCEJ) v Stanovisku č. (2011)14 o „Justícii a informačných technológiách (IT)“, ods. 19 až 24.

⁶ Cieľ, ktorý je v priamom súlade s nasledujúcimi položkami kontrolného zoznamu, III.1.2: „Existujú bezplatné internetové stránky umožňujúce prístup k právnym textom?“, III.1.4: „Sú rozsudky a rozhodnutia súdov dostupné na internetových stránkach súdu?“ K rovnakej téme sa v ods. 14 (o prístupe k spravodlivosti) dokumentu „Magna charta sudcov“ prijatou Poradnou radou európskych sudcov (CCJE) v roku 2010 zdôrazňuje, že „justícia musí byť transparentná a informácie o fungovaní justičného systému sa musia zverejňovať“.

CCJE už v ods. 6 svojho Stanoviska č. 7 (2005) „Justícia a spoločnosť“ uviedla, že „rozvoj demokracie v európskych štátoch znamená, že občania by mali dostať primerané informácie o organizácii verejných orgánov a o podmienkach, za akých sa vypracúvajú zákony. Rovnako dôležité je aj to, aby občania vedeli, ako fungujú justičné inštitúcie“. Ďalej sa v ods. 13 uvádza: „CCJE už všeobecne konštatovala, že samotné sudy by sa mali zapájať do šírenia informácií týkajúcich sa prístupu k spravodlivosti (prostredníctvom pravidelných správ, printových príručiek pre občanov, internetu, informačných kancelárií atď.); CCJE tiež odporučila pripraviť vzdelávacie programy zamerané na poskytovanie konkrétnych informácií (napr. o existujúcich typoch konaní, priemernej dĺžke konania na jednotlivých súdoch, súdnych poplatkoch, spôsoboch alternatívneho riešenia sporov ponúkaných stranám konania, prelomových súdnych rozhodnutiach) (pozri ods. 12-15 Stanoviska CCJE č. 6 (2004))“.

⁷ Funkcie, ktorých sa týkajú nasledujúce položky kontrolného zoznamu, III.1.9: „Sú k dispozícii informácie o fungovaní súdov a majú k nim občania ľahký prístup?“, III.1.10: „Majú občania široký prístup k informáciám o občianskych právach a povinnostiach (vymedzených zákonom) (napríklad prostredníctvom všeobecného telefónneho čísla)?“, III.1.13: „Je na recepcii súdu a/alebo na jeho internetovej stránke k dispozícii aktualizovaný zoznam advokátov/obhajcov?“, III.2.3: „Sú náklady/trovy konania transparentné?“, II.8.1: „Existuje aktualizovaný zoznam súdnych znalcov a tlmočníkov, ktorý možno použiť?“

⁸ Porovnaj s vyššie uvedenou rezolúciou č. 2054 (2015) Parlamentného zhromaždenia Rady Európy o „Rovnosti a nediskriminácii v prístupe k spravodlivosti“, kde sa v ods. 4.1 a 4.2 hovorí: „... Parlamentné zhromaždenie vyzýva členské štáty, aby (4.1) podporovali a zlepšovali právne povedomie prostredníctvom navrhovania a zavádzania špecifických mechanizmov poskytovania informácií a inovátnych komunikačných stratégií, (4.2) zabezpečili dostupnosť primeraných informácií o právach a postupoch v jednotlivých jazykoch a formátoch a v jednoduchom jazyku, a aby na šírenie cieľených informácií pritom využili podporu sprostredkovateľov z občianskej spoločnosti“.

⁹ Pozri najmä Partnerstvo pre otvorené vládnutie, ktoré vzniklo v roku 2011 na základe skupiny štátov uplatňujúcich aktívnu politiku v tejto oblasti, ako aj rôzne národné variácie, ktoré inšpirovalo.

otváraníu justičných údajov pre širokú verejnosť. Jeho cieľom je zabezpečiť bezplatnú dostupnosť všetkých súdnych rozhodnutí na internete (s určitými obmedzeniami týkajúcimi sa osobných údajov – ako sú napríklad mená strán konania, adresy atď. – v súlade s platnými právnymi predpismi danej krajiny)¹⁰. Táto politika „otvorených údajov“ predstavuje významný teoretický pokrok v prístupe k právu tým, že sprístupňuje súdne rozhodnutia a rozsudky pre všetkých za rovnakých podmienok. Zároveň však vyvoláva množstvo otázok o reálnej dostupnosti právnych predpisov, ktoré sú občanom sprístupnené v surovom stave, a je predzvesťou zásadných zmien v odborných kruhoch v súvislosti s poradenstvom a zverejňovaním súdnych rozhodnutí.

18. Znamená to teda, že vplyv rozvoja otvorených súdnych údajov na prístup k spravodlivosti treba ohraničiť. Ak má byť tento proces efektívny, treba si uvedomiť, že v praxi nie je pre občanov ľahké zorientovať sa v takom množstve informácií a využiť ich na podporu svojich nárokov alebo na obranu svojich práv. V mnohých prípadoch si zložitost' právneho predpisu alebo ich prípadu vyžaduje, aby sa obrátili na profesionálneho sprostredkovateľa. V niektorých krajinách sa dokonca môžu objaviť aj noví sprostredkovatelia na spracovanie voľne dostupných a otvorených právnych a súdnych informácií. Justičné systémy by okrem toho mali zväziť výhody vyplývajúce zo sprístupnenia týchto údajov online pre niektoré oblasti činnosti (poisťovníctvo, bankovníctvo alebo trh práce) a z možnosti využiť tieto údaje na osobné alebo štatistické účely. Verejné orgány môžu dať súhlas so zverejnením údajov online – niekedy bez vedomia a možno aj na úkor tých, ktorým by mali slúžiť a ktorých by mali chrániť, t.j. používateľov justičného systému – iba za určitých podmienok, pretože v opačnom prípade by to mohlo vyvolať nedôveru v justičný aparát¹¹.
19. **Justičné systémy v čoraz širšej miere uplatňujú aktívnu inštitucionálnu komunikačnú politiku na internete využívajúc potenciál multimédií a sociálnych sietí¹².** Na úrovni súdu alebo siete súdov sa v jednotlivých krajinách testuje nová forma vzťahov s občanmi, v rámci ktorej justičný systém môže na informovanie o svojej činnosti¹³ používať rôzne spôsoby (rovnako ako to na svojich webových sídlach robia ostatné zložky moci – výkonná a zákonodarná) a zavádzať autentické komunikačné stratégie a politiky s využitím internetu, ako sú tlačové správy (niekedy vo viacerých jazykoch), videozáznamy celého pojednávania alebo jeho časti (väčšinou v prípade najvyšších alebo ústavných súdov), alebo sociálne médiá ako je Facebook alebo Twitter, aby sme spomenuli iba dve najbežnejšie používané. Justičný systém vníma všetky tieto nové nástroje ako priamu príležitosť na to, aby ich prostredníctvom získal pozornosť a pochopenie verejnosti na národnej aj miestnej úrovni.
20. Jednoduchosť a veľmi dostupná cena inštalácie niektorých nástrojov však nespôsobí, že nebudeme venovať pozornosť oveľa komplexnejšej situácii, na ktorú upozorňujú justičné systémy, ktoré s tým majú skúsenosti. Po investíciách do rozvoja komunikačných nástrojov, ktoré u občanov vyvolávajú veľké očakávania, musia nasledovať ešte výraznejšie investície do komunikačných techník a vzťahov s verejnosťou v podobe nábory odborných pracovníkov a ďalšieho vzdelávania jednotlivých aktérov v rámci danej inštitúcie. Zavedenie autentickej komunikačnej politiky by okrem toho malo ísť ruka v ruke s diskusiou o tom, aké obmedzenia tejto politiky platia pre justičnú inštitúciu. To znamená, že treba zväziť, aký typ informácií sa môže alebo by sa nemal zverejňovať online, a primerane s týmito informáciami zaobchádzať¹⁴. V záujme dobrého obrazu a dôstojnosti justičnej inštitúcie je

¹⁰ V tejto súvislosti pozri ods. 16 Preambuly k smernici 2003/98 /ES Európskeho parlamentu a Rady zo 17. novembra 2003 o opakovanom použití informácií verejného sektora „Verejné sprístupnenie všetkých všeobecne dostupných dokumentov, ktoré má v držbe verejný sektor – týkajúcich sa nielen politických ale aj právnych a správnych postupov – je základným nástrojom rozšírenia práva na vedomosti, ktoré je základným princípom demokracie. Tento cieľ platí pre inštitúcie na každej úrovni t. j. miestnej, národnej aj medzinárodnej“.

¹¹ V tejto súvislosti treba pripomenúť ochranu zaručenú v článku 8 Európskeho dohovoru o ľudských právach v súvislosti s dôvernosťou osobných údajov z hľadiska ochrany súkromia. Zachádza dokonca tak ďaleko, že obmedzuje pravidlo *audi alteram partem* s cieľom chrániť dôverné dokumenty v kontexte súdneho konania (rozhodnutie vydané 21. júna 2007 v prípade *Antunes a Pires proti Portugalsku*, sťažnosť č. 7623/04). Podľa ESĽP musia informačné systémy zaručiť absolútnu neporušiteľnosť prenesených údajov a absolútne dodržiavanie služobného tajomstva tak pri uplatňovaní práva na obhajobu zakotveného v článku 6 dohovoru ako aj práva na ochranu súkromia zaručeného článkom 8 (pozri rozhodnutie z 24. júla 2008 v prípade *André proti Francúzsku*, sťažnosť č. 18603/03).

Poradná rada európskych sudcov zasa v ods. 17 svojho Stanoviska č. (2011)14 uviedla: „S ohľadom na povahu sporov prejednávanych pred súdmi by dostupnosť niektorých sudcovských rozhodnutí online mohla ohroziť práva jednotlivcov na súkromie ako aj záujmy obchodných spoločností. Súdny a sudcovia by preto mali zabezpečiť, že budú prijaté primerané opatrenia na ochranu údajov v súlade s príslušnými právnymi predpismi“.

¹² V súlade s názorom CCJE, ktorá „podporuje rozvoj IT ako nástroja na zlepšenie komunikácie medzi súdmi a médiami, napríklad tým, že médiam uľahčuje prístup k súdnym rozhodnutiam a informuje ich o nadchádzajúcich pojednávaniach“, Stanovisko č. (2011) 14, ods. 18.

¹³ Takáto politika prispieva k implementácii položky I.2.2 kontrolného zoznamu: „Zabezpečilo vedenie súdu širokú publicitu pre misiu/víziu a stratégiu súdu medzi zainteresovanými stranami, sudcami, prokurátormi a administratívnymi pracovníkmi súdu?“

¹⁴ V časti II kontrolný zoznam obsahuje niekoľko otázok na túto tému umožňujúcich posúdiť rôzne informácie, ktoré je možné zverejniť: II.10.4. „Existuje politika zverejňovania výsledkov hodnotenia?“, II.10.7: „Eviduje a zverejňuje sa percento vecí, ktoré prejednávajú senáty?“, II.10.8: „Eviduje a zverejňuje sa počet úspešných námietok?“, II.10.9. „Eviduje a zverejňuje sa percento podaných odvolaní?“, II.10.12 „Evidujú a systematicky sa zverejňujú údaje o dĺžke konania?“ Na druhej strane kontrolný zoznam nezahŕňa údaje o šírení

nevyhnutné odpovedať na tieto otázky rozvážne a na základe argumentov, namiesto toho, aby sme sa ihneď nadchli pre najmodnejšie komunikačné prostriedky. Okrem toho je nepochybné, že odpoveď na všetky tieto otázky sa líši podľa typu súdu a typu prípadov, o ktorých súd rozhoduje¹⁵.

21. **Bezpapierová komunikácia s používateľmi súdu súvisiaca s ich prípadmi už v niektorých krajinách funguje a ďalšie krajiny pracujú na jej zavádzaní¹⁶.** Ide predovšetkým o možnosť podať podnet priamo online, ktorá je určená najmä pre prípady nevyžadujúce povinné zastupovanie: táto služba ušetrí občanom nutnosť poslať písomnosti v papierovej podobe poštou alebo ich osobne doručiť na podateľňu súdu. Pri tomto prístupe informačné systémy zavádzané v poslednom období poskytujú občanom – bez ohľadu na to, či sú zastupovaní advokátom alebo nie – možnosť dostávať oznámenia o ich prípadoch v bezpapierovej forme prostredníctvom SMS alebo e-mailovej správy, ktorou sú vyzvaní, aby navštívili zabezpečený online účet a/alebo aby sa skontaktovali so svojim právnym zástupcom. Niektoré krajiny zaviedli bezpapierové systémy aj na doručovanie predvolaní na pojednávania a na potvrdenie úmyslu strany sporu zúčastniť sa na pojednávaní prostredníctvom správy zaslanej na jej telefón niekoľko dní pred termínom pojednávania, čo umožňuje výrazne zlepšiť účasť oboch strán na pojednávaniach a zároveň znížiť percento odročených pojednávaní. V ďalších krajinách je rozhodnutie súdu sprístupnené v zabezpečenom osobnom priestore strán konania, kde sa im poskytnú aj informácie o dostupných opravných prostriedkoch (či už online alebo iných), keby chceli namietať proti rozhodnutiu alebo jeho výkonu.
22. **Zavedením informačných systémov sa potenciálne zlepšujú fyzické podmienky pre návštevníkov súdu aj na iných miestach.** Okrem výhod pre používateľov, ktorí už nemusia osobne cestovať na súd, ak potrebujú získať informácie alebo podať žalobu, online služby uľahčujú aj vnútornú organizáciu súdu, keď umožňujú skrátiť čakacie doby pri prijímacom pulte súdu alebo dokonca úplne eliminovať čakacie doby v prípade, že si človek vie vyhľadať potrebné informácie zo svojho osobného počítača. Keď kvalifikovaný personál už nebude musieť poskytovať informácie ľuďom, ktorí si ich dokážu vyhľadať priamo na internete, takto usparený čas sa bude môcť využiť na poskytovanie pomoci ľuďom, ktorí takúto možnosť nemajú, alebo ktorých prípady si vyžadujú špecifické informácie, prípadne rozhovor s odborným pracovníkom. Treba poznamenať, že v niektorých krajinách túto ponuku informácií dostupnú online alebo v osobnom styku na súde dopĺňa hybridný systém, ktorého súčasťou sú telefónne informačné linky dostupné na celom území krajiny. Ďalšie krajiny presadzujú ešte ambicióznejšiu politiku relokácie miest fyzického prístupu k právu zriaďovaním spoločných lokálnych agentúr pre viacero verejných služieb, ktorých personál absolvoval špeciálnu odbornú prípravu v oblasti medzirezortnej práce a dokáže sa orientovať v rôznych informačných systémoch a poskytovať občanom pomoc priamo na mieste, v prípade potreby aj s pomocou justičných pracovníkov súdu.
23. **Medzi ďalšie opatrenia umožňujúce vyhnúť sa cestovaniu na súdy patrí používanie videokonferencií,** ktoré sa systematicky zavádzajú vo všetkých štátoch, okrem iného aj na účely justičnej spolupráce medzi štátmi. Takéto možnosti, ktoré sú určené pre určité kategórie osôb alebo pre osobitné situácie¹⁷ súvisiace s prípravou veci na súdne konanie alebo na určité časti pojednávania (znalecký posudok, podanie sťažnosti, výsluch alebo svedecká výpoveď na diaľku), sa považujú za významný prostriedok úspory času a nákladov v civilných aj trestných veciach. Na druhej strane si mnohí odborníci z právnej praxe v členských štátoch myslia, že na zabezpečenie kvality je ešte stále potrebné zlepšiť mnohé technické aspekty videokonferencií aj nahrávania pojednávania. Zdôraznil to aj spravodajca v rezolúcii Parlamentného zhromaždenia RE o prístupe k spravodlivosti a internetu: „súdy, ktoré používajú videokonferencie, by mali pokračovať v hľadaní ciest k zmierňovaniu existujúcich nevýhod napríklad prostredníctvom využívania technického pokroku na zlepšenie kvality videokonferencií a šifrovania video signálu na ochranu proti odpočúvaniu. Advokáti, sudcovia aj administratívni zamestnanci súdu by sa mali oboznámiť aj s bežnými rozdielmi medzi svedeckou výpoveďou podanou osobne a výpoveďou podanou prostredníctvom videokonferencie, aby si lepšie uvedomovali prípadné dôsledky, ktoré by tieto rozdiely mohli mať pre svedeckú výpoveď podanú prostredníctvom videokonferencie. Napríklad osoby, ktoré podávajú svedeckú výpoveď

nasledujúcich informácií medzi verejnosťou, ale len ich zaznamenanie na vnútorné použitie: II.10.10 „Eviduje a zverejňuje sa produktivita sudcov a ostatných zamestnancov súdu?“, II.10.11 „Eviduje sa percento zrušených rozsudkov?“.

¹⁵ V súvislosti s týmito otázkami pozri Stanovisko CCJE č. 7 (2005), najmä odporúčania urobené v časti C o „vzťahoch medzi súdmi a médiami“.

¹⁶ Pozri nasledujúce položky kontrolného zoznamu: III.6.7: „Majú strany konania možnosť kedykoľvek získať informáciu o tom, v akej fáze sa nachádza konanie o ich veci: priamo (podaním žiadosti o informáciu alebo prostredníctvom internetu)? Nepriamo prostredníctvom obhajcu (t.j. advokáta alebo právneho zástupcu)?“ II.7.2. „Existuje systém oznamovania súdnych rozhodnutí?“

¹⁷ Túto zásadu postupovania od prípadu k prípadu treba zdôrazniť, pretože podľa Európskeho súdu pre ľudské práva, „hoci účasť žalovaného na konaní prostredníctvom videokonferencie nie je sama osebe v rozpore s dohovorom, úlohou ESLP je zabezpečiť, aby použitie tohto opatrenia slúžilo v každom jednotlivom prípade legitímnemu cieľu“, ESLP, *Marcello Viola proti Taliansku*, 5. októbra 2006, sťažnosť č. 45106/04, § 67.

prostredníctvom videokonferencie, majú tendenciu pozerat' sa namiesto do kamery na obrazovku, kde vidia druhú osobu, a stierajú tak dojem, že sú v priamom očnom kontakte s osobami v súdnej sieni. Pochopenie tohto aj ďalších rozdielov môže pomôcť zmeniť očakávania, ktoré od videokonferenčných svedeckých výpovedí majú právni zástupcovia, sudcovia aj personál v súdnej sieni, na rozdiel od osobných svedectiev.“ Tieto záležitosti sú samozrejme veľmi dôležité, keď ide o zabezpečenie kvality justície.

24. **V niektorých členských štátoch Rady Európy sa v poslednom čase zriaďujú webové sídla na urovnávanie sporov online.** V civilných veciach sa spravidla používajú na riešenie vecí s nízkou hodnotou sporu (spotrebiteľské spory, nájomné zmluvy) alebo na osobitné konania týkajúce sa platobných rozkazov, ale čoraz častejšie sa používajú aj v oblasti rodinných sporov (rozvodové konania). Služby riešenia sporov online (RSO), priamo dostupné pre strany sporu, ponúkajú verejní aj súkromní operátori. V niektorých justičných systémoch sa táto možnosť považuje za alternatívnu službu, zatiaľ čo v iných sa vníma ako doplnková ponuka pred tým, ako je prípad postúpený súdu. Tento prístup, ktorý nabáda na riešenie sporu prostredníctvom zmierovacieho konania alebo digitálnej mediácie, významne prispieva k predchádzaniu preťaženia súdov. V prípade zlyhania zmierovacieho konania alebo mediácie je možné využiť tradičný súdny systém, ale pokiaľ verejný orgán uznáva príslušný informačný systém, súdne konanie je uľahčené tým, že vďaka automatickému prenosu informácií o stranách konania a o prípade, ktorý je takto takmer pripravený na súdne konanie, súdni úradníci nemusia manuálne vytvárať nový záznam vo svojom systéme správy prípadov, a strany konania nemusia opakovať svoje tvrdenia a predkladať rovnaké informácie a písomnosti na podporu svojho prípadu¹⁸.
25. Treba pripomenúť, že Parlamentné zhromaždenie Rady Európy nedávno vyzvalo členské štáty, aby „vo vhodných prípadoch občanom umožnili dobrovoľne použiť postupy riešenia sporov online (RSO), zvýšili informovanosť verejnosti o dostupnosti týchto postupov, a zaviedli stimuly na ich využívanie vrátane podpory mimosúdneho výkonu rozhodnutí prijatých v systéme RSO a prehĺbením vedomostí právnych odborníkov o RSO“. Odkazuje aj na nutnosť kontrolovať používanie RSO, aby sa jeho prostredníctvom zaručil kvalitný výkon spravodlivosti pre občanov, a aby štáty „zabezpečili, že existujúce aj budúce postupy RSO obsahujú záruky v súlade s článkami 6 a 13 Európskeho dohovoru o ľudských právach, ktoré môžu zahŕňať aj prístup k právnenému poradenstvu“; „(zabezpečili), že strany sporu využívajúce postupy RSO budú mať aj naďalej právo na prístup k súdnemu odvolaciemu konaniu v súlade s požiadavkou spravodlivého súdneho konania podľa článku 6 dohovoru“; (a napokon) „zaviazali sa prijať spoločné minimálne štandardy, ktoré musia poskytovatelia RSO rešpektovať medziiným s cieľom zabezpečiť, aby sa pri tejto procedúre nespravodlivo neuprednostňovali pravidelní používatelia pred jednorazovými používateľmi, a vyvinuli úsilie na vytvorenie spoločného systému akreditácie poskytovateľov RSO spĺňajúcich tieto štandardy“¹⁹.
26. **Prístup k spravodlivosti prostredníctvom informačných systémov – znižovanie nákladov a preozdieľovanie zdrojov.** Vzhľadom na všetky tieto inovácie smerujúce k tomu, aby strany konania museli navštevovať budovu súdu iba v nevyhnutných prípadoch, niektoré krajiny uskutočnili reformu súdnej mapy, alebo o takejto reforme uvažujú s cieľom zredukovať fyzickú prítomnosť osôb na súdoch v určitej územnej oblasti²⁰. Mimochodom, tieto reformy sa často uvádzajú ako najväčšia výhoda využívania digitálnych služieb, pretože štáty považujú náklady na vývoj a prevádzku informačných systémov za oveľa nižšie ako sú náklady na obstarávanie a údržbu súdnych budov, a dokonca v nich vidia aj úsporu ľudských zdrojov na miestnej úrovni.
27. Podľa niektorých názorov však tieto prepočty nemusia zohľadňovať skryté náklady spojené s prechodom k bezpapierovým službám. Po prvé, patrí sem presun nákladov od prevádzkovateľa (justičného systému) na používateľa (občana), pričom najväčšie náklady súvisia s dĺžkou času potrebného na zadávanie údajov do informačného systému – čo je forma presunu pozorovaná pri

¹⁸ Používanie informačných systémov – pozri bod 1.4.5 kontrolného zoznamu: „Robí sa systematické hodnotenie účinnosti a efektívnosti súdnych konaní a alternatívneho riešenia sporov?“

¹⁹ Parlamentné zhromaždenie Rady Európy, správa predchádzajúca rezolúcii č. 2081 (2015), „Prístup k spravodlivosti a internet: potenciál a výzvy“, dok. 13918 z 10. novembra 2015, ods. 27 až 30.

²⁰ Odkazuje sa na „Usmernenia o lepšom vykonávaní existujúceho Odporúčania o alternatívach súdnych sporov medzi správnymi orgánmi a súkromnými stranami“, CEPEJ (2013) 7, kde sa v časti 2.3.5 o digitalizácii hovorí: „Konsolidáciu súdov by však malo sprevádzať zvýšené využívanie IKT, aby sa zredukovala frekvencia nutných osobných návštev strán konania a právnych zástupcov na súdoch. Navyše, IKT by sa mali využiť na zviditeľnenie súdnych konaní. Čím dostupnejšie sú softvérové aplikácie nahrádzajúce papier a nutnosť fyzickej prítomnosti na súde, tým vzdialenejšie môže byť miesto sídla súdu. Ak sa vychádza z geografickej lokality daného súdu, digitalizácia môže poskytnúť určitú mieru flexibility, pokiaľ ide o služby ponúkané jednotlivými súdmi.

CCJE zastáva iný názor a v ods. 20 spomenutého Stanoviska č. (2011) 14 uvádza, že „rozvoj IT by sa nemal používať na zdôvodnenie nadbytočnosti súdov“. Určite sa to musí chápať tak, že uvedený rozvoj sám osebe nepostačuje na takúto zdôvodnenie, čo znova otvára nutnosť začleniť vývoj IT do širšej stratégie v porovnaní so stratégiou presadzovanou v týchto usmerneniach.

väčšine verejných alebo spotrebiteľských služieb poskytovaných online. Ďalej sem patria vedľajšie náklady, ktoré majú takisto vplyv na súvisiace úspory, pretože prístup k spravodlivosti online výrazne ovplyvňuje úlohu, služby a v tejto súvislosti aj ekonomický model právnických a sudcovských profesií. Nové náklady súvisiace so zavádzaním vysokokvalitných bezpapierových služieb napokon vznikajú aj v dlhodobjšom horizonte – napríklad investície do budovania nových profilov v oblasti ľudských zdrojov, nevyhnutných na poskytovanie spravodlivosti online (keby nestačilo vzdelávanie alebo rekvalifikácia, väčšinou by museli byť prijímaní noví zamestnanci) – hoci náklady na štatutárnych zamestnancov ako sú sudcovia, prokurátori a súdni tajomníci by mali predbežne zostať nezmenené.

28. Prevádzkovatelia ďalších justičných systémov poukazujú na to, že jednoduchým sprístupnením služieb online sa ešte automaticky nedosiahne cieľ zvýšenia kvality a zníženia nákladov, ktorý je v niektorých prípadoch vytyčený. Sprístupňovanie bezpapierových služieb si vyžaduje značné dlhodobé úsilie (a náklady) v oblasti komunikácie s verejnosťou, pričom bude potrebné použiť všetky dostupné kanály na to, aby bolo možné očakávať, že: i) o možnosti používať nové nástroje bude vedieť dostatočný počet občanov; ii) vybuduje sa dôvera verejnosti, ktorá na jej základe urobí skok v myslení a začne tieto nástroje používať; a iii) nastane štrukturovaná a trvalá zmena zvyklostí občanov, pokiaľ ide o ich vzťah k verejným justičným službám.
29. **Zdá sa, že napriek všeobecnému rozvoju služieb online by niektoré krajiny chceli obmedziť možnosť podávať elektronické podnety na súd**, pretože by to podľa nich mohlo viesť k bagatelizácii práva obrátiť sa na súd a tak znížiť hodnotu tohto práva v porovnaní s rôznymi službami poskytovania pomoci a riešenia sporov online. Diskusia medzi prívržencami a odporcami rozvoja služieb online sa v podstate dotýka rovnakých otázok – ako presvedčiť občanov o výhodách a zárukách, ktoré im verejná justičná služba môže zabezpečiť na ochranu ich práv bez ohľadu na to, či sa používa papierová alebo bezpapierová forma. Vo svojom Stanovisku č. (2011) 14 o „Justícii a informačných technológiách (IT)“ Poradná rada európskych sudcov poukazuje na to, že „zavádzanie IT na súdoch v Európe by nemalo ohroziť ľudskú a symbolickú tvár justície. Keby používatelia vnímali justíciu ako čisto technickú záležitosť bez jej skutočnej a základnej funkcie, hrozilo by riziko jej dehumanizácie. Justícia je a mala by zostať humánna, pretože sa primárne zaoberá ľuďmi a ich spormi“²¹.
30. **V každom prípade je naďalej potrebné merať a vyhodnocovať, ako plne elektronické systémy vnímajú občania**, aby sa zistilo, či spracovaniu online dôverujú rovnako ako osobnej interakcii napríklad pri informovaní sa o svojich právach, zverení prípadu do rúk identifikovateľného zástupcu inštitúcie, alebo pri vedení pojednávania odborným pracovníkom justície za prítomnosti príslušných aktérov. Týka sa to najmä hodnotenia, ktoré o správaní strán konania a ich svedkov vykonáva príslušný sudca v súdnej sieni. Takýto prístup je zrejme ešte potrebnejší vtedy, keď treba zohľadniť špecifické požiadavky osôb, ktoré pre svoj vek alebo sociálne postavenie majú sťažený prístup k službám, a nemajú dostatočné praktické vedomosti o digitálnych službách a interakciách²². Ako píše CCJE v už zmienenom stanovisku: „Nie každý má prístup k IT. Tradičnejšie spôsoby prístupu k informáciám by sa predbežne mali zachovať. Informačné pulty a iné formy poskytovania pomoci na súdoch by sa nemali rušiť na základe chybného argumentu, že informačné technológie „sprístupnili justíciu pre každého“. Táto obava je osobitne naliehavá v súvislosti s ochranou zraniteľných osôb. Informačné technológie by nemali oslabiť procesné záruky pre osoby, ktoré nemajú prístup k novým technológiám. Štáty musia zabezpečiť poskytnutie osobitnej pomoci stranám konania, ktoré takýto prístup nemajú“²³.
31. Ďalej nasleduje grafický prehľad uvedených skutočností.

²¹ Stanovisko CCJE č. (2011)14, ods. 6.

²² Z tohto dôvodu Parlamentné zhromaždenie Rady Európy vyzýva členské štáty, aby „využívali nové technológie“ na podporu prístupu k spravodlivosti, ale zároveň aby „pre kategórie osôb, ktoré sú v tomto smere znevýhodnené, zabezpečili alternatívne formy prístupu k justičným inštitúciám“, rezolúcia 2054 (2015), ods. 5.3.

V rovnakom duchu Súdny dvor Európskej únie (SDEÚ) v jednom zo svojich rozsudkov pripomína, že „keby bolo zmierovacie konanie dostupné iba elektronicky, pre určité osoby – najmä ak nemajú prístup k internetu – by sa v praxi mohol znemožniť alebo neprímerane sťažiť“ výkon konkrétnych práv. Podľa SDEÚ je teda súdna ochrana podľa článkov 6 a 13 Európskeho dohovoru o ľudských právach a článku 47 Charty základných práv Európskej únie zaručená za predpokladu, že elektronické prostriedky nie sú jediným spôsobom prístupu ku (zmierovaciemu) konaniu: Spojené prípady C-317/08 až C-320/08, *Rosalba Alassini a Filomena Califano proti Wind SpA, Lucia Anna Giorgia Iacono proti Telecom Italia SpA a Multiservice Srl proti Telecom Italia SpA*, rozsudok z 8. marca 2010, ods. 58 a 60. Európsky súd pre ľudské práva zasa ukladá štátom pozitívnu povinnosť vybaviť súdy technológiami pre prístup k spravodlivosti a poskytnúť im prostriedky potrebné na ich používanie: *Lawyer Partners proti Slovensku*, sťažnosť č. 54252/07, rozhodnutie zo 16. júna 2009. V tomto konkrétnom prípade súd odmietol zaregistrovať podanie z dôvodu, že na to nebol technicky vybavený, pričom zákon v skutočnosti žalobcovi umožňoval podať podnet na súd v elektronickej forme.

²³ Stanovisko CCJE č. (2011)14, ods. 9 a 10.

<p>Identifikované prínosy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uľahčenie poskytovania informácií stranám sporu na všetkých stupňoch (informácií o fyzickej dostupnosti súdu, o spôsobe organizácie súdu a o spôsoboch podávania podnetov, o existujúcich alternatívach a o monitorovaní konania online, o dostupnosti rozhodnutia ihneď po jeho vydaní) • Skrátenie čakacích dôb pred „fyzickými“ informačnými pultmi súdov a v niektorých prípadoch odstránenie nutnosti cestovať na súd • Urovnanie niektorých sporov online pred podaním podnetu na súd a odbremenenie súdov od jednoduchých prípadov 	<p>Dôležité skutočnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uchovávanie a trvanlivosť údajov, najmä archívov • Významné reinvestície do ľudských zdrojov v podobe náboru pracovníkov alebo plánov vzdelávania týkajúcich sa nových navrhovaných služieb • Potreba zohľadniť rozšírenie služieb riešenia sporov online (RSO) poskytovaných súkromným sektorom, ktoré dopĺňajú služby verejného sektora alebo im konkurujú
<p>Možný vývoj</p> <ul style="list-style-type: none"> • Začlenenie nástrojov prístupu k spravodlivosti do všeobecného informačného systému justičných služieb • Prehodnotenie súdnej mapy a investícií do súdnych budov v súvislosti s presunom niektorých použití súdnej budovy do online priestoru súdu 	<p>Potenciálne riziká</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nutnosť zabezpečiť, aby podávanie elektronických podnetov nevedlo k bagatelizácii prístupu k spravodlivosti • Ohrozenie budúcnosti súdnych úradníkov, ktorí prestanú byť povinnými sprostredkovateľmi medzi súdom a stranami sporu • Vnímanie strán konania: budú mať pocit, že boli vypočuté, a že sa s nimi zaobchádza spravodlivo, ak alternatívne riešenie sporov alebo súdne konanie prebieha online? Mohlo by to ovplyvniť potenciálny charakter konania? • Vyhľadávanie otvorených justičných údajov súkromnými spoločnosťami na iné účely, než je prístup k právnym predpisom

1.1.2 Vzorka nástrojov prístupu k spravodlivosti používaných v Európe

Rakúsko: COURTPUB – Uverejňovanie rozhodnutí online (obchodné súdy) a jednotný prístupový bod (*single window*) pre obchodné informácie [zdroj: Krišťáľové váhy spravodlivosti 2006]

Španielsko: Redabogacia – „Jednotné kontaktné miesto“ na podávanie žiadostí o právnu pomoc prostredníctvom fyzického recepčného pultu a prístupu online [zdroj: Krišťáľové váhy spravodlivosti 2014]

Estónsko: AET – Služba podávania podnetov na súd online a sledovania informácií o prípade, vrátane zasielania písomností a platobného styku online [zdroj: Krišťáľové váhy spravodlivosti 2014]

Francúzsko: Justice.fr – Dynamický informačný portál pre strany sporu, ktorý im umožňuje najmä zistiť príslušný súd a prevziať relevantné formuláre na podanie žaloby [zdroj: prieskum 2016]

Francúzsko: Sagace – Administratívna služba, ktorá strane sporu umožňuje nahliadnuť do súhrnných informácií o jej právnom prípade [zdroj: prieskum 2016]

Francúzsko: Consultation Avocats – Národná platforma na poradu s právnikom (osobne, telefonicky alebo e-mailom), ktorého služby následne pokrýva dohoda o odmene [zdroj: prieskum 2016]

Francúzsko: JuriCA a JuriNET – Databáza judikatúry odvolacích súdov v civilných a obchodných veciach (JuriCA) a kasačného súdu vo všetkých prípadoch (JuriNET) [zdroj: *EVAL 2016, údaje z roku 2014*]

Francúzsko: MedicyS – Platforma na mediáciu online pri spotrebiteľských sporoch, ktorú zriadila Chambre Nationale des Huissiers de Justice de France [zdroj: *prieskum 2016*]

Litva: TEISMAS – Portál justičných informácií uľahčujúci komunikáciu so stranami sporu prostredníctvom e-mailových upozornení; strana sporu sa môže prihlásiť na zabezpečený server [zdroj: *EVAL 2016, údaje z roku 2014*]

Holandsko: Rechtwijzer – Platforma na zmierovanie a mediáciu pred každým konaním o spore týkajúcom sa medziludských vzťahov, najmä nájomných, susedských alebo rodinných vzťahov [zdroj: *Krištáľové váhy spravodlivosti 2015*]

Krajiny Rady Európy – Európsky súd pre ľudské práva: HUDOC – Prístup ku kompletnej judikatúre ESĽP pomocou zdokonaleného vyhľadávača [zdroj: *prieskum 2016*]

Krajiny Rady Európy – Európsky súd pre ľudské práva: Webcasty pojednávanií – vysielanie pojednávanií ESĽP na internete a poskytovanie údajov o prípadoch v niekoľkých jazykoch [zdroj: *prieskum 2016*]

Krajiny EÚ: Portál e-Justice – Informačný portál o európskych právnych systémoch (justičné systémy a profesie, európska judikatúra) s jediným identifikačným číslom pre rozhodnutia súdov v Európe [zdroj: *prieskum 2016*]

Krajiny EÚ: Portál na riešenie spotrebiteľských sporov online – platforma umožňujúca komunikáciu medzi stranami cezhraničného spotrebiteľského sporu v Európe [zdroj: *prieskum z roku 2016*]

Spojené kráľovstvo: Priznanie viny (Make a plea) – Služba, prostredníctvom ktorej sa občan môže priznať k spáchaniu dopravného priestupku a vyhnúť sa povinnosti cestovať na súd pokiaľ nenamieta proti obvineniu z daného činu, a ktorá urýchlí rozhodovanie súdu [zdroj: *prieskum 2016*]

Turecko: UYAP – Centralizovaný informačný systém zahŕňajúci informačný portál o právnom systéme a o postupoch, ktorý používateľov informuje prostredníctvom notifikácií SMS [zdroj: *Krištáľové váhy spravodlivosti 2008*]

1.1.3 Prehľad dosiahnutého stupňa rozvoja nástrojov prístupu k spravodlivosti používaných v Európe

Tabuľka č. 1: Komunikácia medzi súdmi a používateľmi v roku 2014

	Nástroje na zvýšenie kvality služieb poskytovaných používateľom súdov					
	Webové sídlo na zber národných informácií		Služby online			
	Na národnej úrovni	Na miestnej úrovni	Podanie prípadu na súd	Poskytnutie právnej pomoci	Elektronické súdne predvolanie	Monitorovanie štádia súdneho konania online
Albánsko	Áno	50-99%	Nie	Nie	Nie	Nie
Arménsko	Áno	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Azerbajdžan	Áno	100%	Áno	Nie	Áno	Áno
Belgicko	Áno	50-99%	Áno	Nie	Nie	Nie
Bosna a Hercegovina	Áno	100%	Nie	Nie	Nie	Áno
Bulharsko	Áno	100%	Nie	Nie	Áno	Áno
Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko	Áno	100%	Áno	Nie	Áno	Nie
Cyprus			Nie	Nie	Nie	Nie
Česká republika	Áno	100%	Áno	Nie	Áno	Áno
Čierna Hora	Áno	100%	Nie	Nie	Nie	Áno
Dánsko	Áno	100%	Áno	Nie	Áno	Nie
Estónsko	Áno	100%	Áno	Áno	Áno	Áno
Fínsko	Áno	100%	Áno	Áno	Áno	Nie
Francúzsko	Áno	100%	Nie	Nie	Nie	Áno
Grécko	Áno	10-49%	Áno	Nie	Nie	Áno
Gruzínsko	Nie	50-99%	Áno	Nie	Áno	Áno
Holandsko	Áno	100%	Áno	Nie	Nie	Áno
Chorvátsko	Áno	50-99%	Nie	Nie	Nie	Áno
Írsko	Áno	100%	Áno	Nie	Áno	Áno
Island	Áno	50-99%	Nie	Nie	Nie	Nie
Litva	Áno	100%	Áno	Nie	Áno	Áno
Lotyšsko	Áno	Nie	Áno	Áno	Áno	Áno
Luxembursko	Áno	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Maďarsko	Áno	100%	Áno	Áno	Áno	Áno
Malta	Áno	Nie	Áno	Nie	Áno	Áno
Moldavská republika	Áno	Nie	Nie	Nie	Nie	Áno
Monako	Áno	Nie	Nie	Nie	Nie	Nie
Nemecko	Nie	100%	Áno	Áno	Áno	Nie
Nórsko	Áno	100%	Áno	Áno	Áno	Áno
Poľsko	Áno	100%	Áno	Nie	Áno	Áno
Portugalsko	Áno	Nie	Áno	Nie	Áno	Áno
Rakúsko	Áno	Nie	Áno	Áno	Áno	Áno
Rumunsko	Áno	100%	Áno	Nie	Nie	Áno
Ruská federácia	Áno	100%	Áno	Nie	Áno	Áno
Slovensko	Áno	100%	Áno	Nie	Nie	Nie
Slovinsko	Áno	100%	Áno	Nie	Áno	Áno
Spojené kráľovstvo – Anglicko a Wales	Áno	Nie	Áno	Nie	Nie	Áno
Spojené kráľovstvo – Severné Írsko	Áno	Nie	Áno	Nie	Nie	Áno
Spojené kráľovstvo – Škótsko	Áno	Nie	Áno	Nie	Áno	Nie
Srbsko	Áno	100%	Áno	Nie	Nie	Áno
Španielsko	Áno	10-49%	Áno	Áno	Áno	Áno
Švajčiarsko	Nie	100%	Áno	Áno	Áno	Nie
Švédsko	Áno	100%	Áno	Áno	Áno	Nie
Taliansko	Áno	100%	Áno	Nie	Áno	Áno
Turecko	Áno	Nie	Áno	Áno	Áno	Áno
Ukrajina	Áno	Nie	Áno	Áno	Áno	Áno
Áno	93%	71%	74%	26%	59%	67%
Nie	7%	29%	26%	74%	41%	33%
100%		56%				
50-99%		11%				
10-49%		4%				
1-9%		0%				
0% (NAP)		0%				
NA		0%				

Zdroj: „European judicial systems: efficiency and quality of justice: Use of Information and Communication Technologies in European Judicial Systems“ CEPEJ Studies č. 24, vydanie 2016 (údaje za rok 2014) – otázka č. 64 hodnotiaceho dotazníka

1.2. Vzájomná komunikácia medzi súdmi a komunikácia s odborníkmi

32. Rozvoj informačných systémov, ktoré uľahčujú prístup občanov k spravodlivosti, by nemohol byť úspešný bez širokej elektronickej komunikácie medzi jednotlivými inštitúciami podieľajúcimi sa na riešení prípadov strán sporu – medzi súdmi navzájom, medzi súdmi a jednotlivými štátnymi službami, a samozrejme so súdnymi úradníkmi. V mnohých justičných systémoch sa preto zlepšenie vzájomnej komunikácie medzi súdmi a komunikácie s odborníkmi stalo jadrom ich digitálnej stratégie. Kvalitou, ktorá sa očakáva od justície, sa tu rozumie plynulejšia komunikácia, ktorá umožní rýchlejšie a pochopiteľne aj spoľahlivejšie prejednať daný prípad²⁴.

1.2.1 Nástroje na zlepšenie toku a bezpečnosti komunikácie medzi odborníkmi

33. Hoci možnosť nahliadnuť do digitalizovaných registrov rôznych orgánov verejnej správy (ako sú registre trestov, katastre nehnuteľností alebo registre osobnej platobnej neschopnosti) existuje už dlhší čas, dnes sa to robí priamo pomocou elektronických prostriedkov, buď zaslaním žiadosti príslušnému útvaru alebo prístupom k údajom z vlastného počítača. Pre niektoré krajiny sa tvorba, aktualizácia a využívanie registrov na diaľku považovala za skutočnú výzvu, ale nie je to nič v porovnaní s výzvou, ktorú dnes predstavuje čoraz širšie používanie elektronickej komunikácie medzi všetkými aktérmi súdneho konania v celej Európe. Táto výzva je o to väčšia, že ide o aktérov z rôznych verejných alebo súkromných profesijných organizácií, s ktorými je nutné viesť konzultácie vždy, keď sa tieto organizácie musia adaptovať na nové pracovné metódy. Ďalšou výzvou je nutnosť riešiť právne otázky súvisiace s takouto komunikáciou, ktoré majú pre občanov zásadný význam.
34. **Vo väčšine krajín dnes právni zástupcovia môžu alebo čoskoro budú môcť v rámci plne elektronickej komunikácie so súdom zaslať svoje procesné dokumenty, podania alebo iné dokumenty súvisiace s prípadom²⁵.** Prechod na plne elektronický systém, ktorý ako veľmi závažný projekt vnímali všetky krajiny, ktoré sa vydali touto cestou, spravidla pozostáva z dvoch etáp: vytvorenia zabezpečenej komunikácie prostredníctvom bežných elektronických schránok, čo znamená, že na mieste vstupu údajov do justičného systému ich musí spracovať príslušný pracovník ako akúkoľvek inú poštovú zásielku, pokiaľ neboli už predtým doručené v digitálnej podobe spolu s príslušnými dokumentmi, a priameho vkladania dokumentov právnych zástupcov do informačného systému súdu („elektronická podateľňa“) bez toho, aby údaje na mieste ich vstupu do systému súdu vkladal alebo prenášal príslušný pracovník – tento v takomto prípade iba overuje ich podanie a právne účinky (založenie súdneho spisu, prerušenie plynutia premlčacej doby atď.). Tie najvyššie systémy jednoznačne znižujú objem práce súdnych registratúr a niektoré krajiny zvažujú možnosť preorientovať ich pracovníkov na vysoko cenené právne činnosti a na pomoc sudcom a prokurátorom.
35. **Niektoré krajiny rozšírili možnosti komunikácie so súdmi tým, že zriadili špecializované portály otvorené aj pre ostatných súdnych úradníkov,** ako sú napríklad súdni exekútori (alebo iní uznaní vykonávatelia rozhodnutí) a znalci. Elektronická komunikácia so súdnymi exekútormi umožňuje rýchlejšie a jednoduchšie monitorovať výkon súdnych rozhodnutí. V prípade znalcov zasa predkladanie znaleckých posudkov v spoločnom priestore otvorenom aj pre súd a strany konania v lehote určenej IT systémom umožňuje prenášať informácie bez akýchkoľvek rozdielov, a podľa názoru aktuálnych používateľov systému vnáša do výkonu ich úloh väčšiu disciplínu. V niektorých krajinách poskytovatelia služieb súdnictvu všeobecne, ale predovšetkým súdom ustanovení znalci alebo tlmočníci, majú dnes prístup k fóru na výmenu informácií so sudcami a s registrami, čo umožňuje zrýchliť a zefektívniť využívanie ich služieb a platbu za tieto služby prostredníctvom jednotného systému, čo takisto zjednodušuje spôsob ich spolupráce.
36. **V niektorých štátoch je prípravná fáza pojednávania úplne bezpapierová:** sudcovia a právni zástupcovia dnes svoje písomné podania doručujú iba elektronickými prostriedkami. Niektoré krajiny dokonca zvažujú možnosť uskutočniť prípravné pojednávania a pojednávania na vyhodnotenie zistených skutočností a stanovenie ďalšieho postupu na rôznych miestach, pričom by všetci – t. j. sudca a zástupcovia strán konania – navzájom komunikovali prostredníctvom videokonferencie zo svojho bežného pracoviska alebo z najbližšieho bodu prepojenia povoleného systémom.

²⁴ Elektronickú komunikáciu možno vnímať ako jeden z prostriedkov implementácie položky II.4.6 kontrolného zoznamu: „Je konanie zorganizované tak, aby sa dosiahlo urýchlené vyriešenie sporu?“

²⁵ Príspevok ku kvalite justície, o ktorom sa priamo hovorí v položke II.9.5 kontrolného zoznamu: „Je možné podávať súdu písomnosti v elektronickej formáte?“

37. **Jediné obmedzenie dematerializácie sa týka hlavného pojednávania, kde je zrejme ešte stále potrebná fyzická prítomnosť strán konania (alebo ich zástupcov).** Vo väčšine krajín to celkom jednoznačne platí pre trestné konania, pričom v civilných a správnych konaniach existujú isté variácie. Hoci v niektorých situáciách sa účasť na súdnom konaní na diaľku podporuje (v trestných veciach sa často zdôrazňujú úspory v súvislosti s prevozom a vytvorením podmienok pre väznené osoby), pri samotnom hlavnom pojednávaní by sa mohli objaviť isté prekážky, predovšetkým právnej povahy. Mnohé prekážky však súvisia aj s kvalitou tohto spôsobu výkonu spravodlivosti – investície do videokonferenčných zariadení nie sú v mnohých krajinách ani zďaleka uspokojivé na zabezpečenie potrebnej kvality pojednávania, a túto situáciu nie je možné zlepšiť dovedy, kým sa neurobí zásadná rekonštrukcia priestorov na vystupovanie pred súdom na obidvoch stranách. Nestačí iba pridať kameru a obrazovku, alebo niekoľko kamier a obrazoviek, ak ich nesprevádzajú vhodné protokoly a primerané súdne procedúry²⁶.
38. **Rozvoj informačných technológií tak umožnil nanovo vymedziť spôsoby spolupráce medzi súdmi a justičnými profesiami²⁷.** Mnohí ľudia to vnímajú ako príležitosť na prehodnotenie metód práce v každej z príslušných profesií. Najčastejším cieľom bezpapierových systémov alebo systémov obmedzujúcich používanie papiera bolo dosiahnuť zníženie nákladov na spracovanie spojených s výrobou papierových dokumentov a manipuláciou s nimi na súdoch a v právnických kanceláriách²⁸. V niektorých prípadoch sa zmena týkala najmä činnosti súdnych registratúr, v iných prípadoch boli vymenovaní špecializovaní asistenti. Štandardizácia komunikačných modelov môže priniesť značné zvýšenie efektívnosti a v niektorých prípadoch umožní premiestňovanie zamestnancov medzi súdmi rôzneho typu, ktorých sa do väčšej alebo menšej miery dotkne automatizované spracovanie niektorých úloh. Politika „riadenia zmien“ pri tejto transformácii buď absentuje, alebo môže naopak napomôcť transformáciu pod podmienkou, že sa čo najskôr vymedzia očakávania týkajúce sa organizačných aj personálnych dôsledkov nových metód komunikácie s partnermi súdov. V justičných systémoch preto existuje snaha o využitie rozvoja elektronických komunikácií ako prostriedku na urýchlenie prenosu a spracovania informácií a v konečnom dôsledku na pretransformovanie informačných technológií na spoločný štrukturálny prvok právneho procesu a organizácie práce medzi jednotlivými zúčastnenými operátormi.
39. **Tento nový typ komunikácie si vyžaduje zásadné zmeny všetkých štrukturálnych prvkov organizácie.** Po prvé, právnu úpravu treba prispôbiť tak, aby elektronická komunikácia mala požadované právne účinky (napríklad pozastavenie plynutia premlčacích lehôt) a bola zosúladená s novými časovými obmedzeniami (keď sa závery už nerobia „v poslednej minúte“, ale „v poslednej sekunde“), a aby zostala zachovaná zásada kontradiktórnosti. Druhá zmena sa týka každodennej praxe, kde niektoré krajiny poukazujú napríklad na to, že obmedzenia objemu príloh implicitne obsiahnuté v IT systéme niekedy veľmi sťažujú prácu právneho zástupcu. Pri bezpapierovej komunikácii je však potrebná aj veľmi dobrá koordinácia medzi službami IT z jedného konca inštitucionálneho reťazca po druhý (napríklad medzi súdmi a advokátskym komorami) na zabezpečenie technickej konzistentnosti a samozrejme aj bezpečnosti údajov vzhľadom na dôvernú povahu danej komunikácie. Z tohto dôvodu právni zástupcovia musia najmä v prípade cezhraničných procedúr riešiť nové dilemy týkajúce sa práva používať (elektronické) dôkazy a harmonizácie etických kódexov, aby bezpapierová komunikácia bola prinajmenšom rovnako bezpečná ako papierová komunikácia. Rozvoj bezpapierovej komunikácie núti každú krajinu zohľadniť osobitnú povahu a úlohu digitálnych dôkazov prijatím zodpovedajúcej osobitej právnej úpravy²⁹.
40. **Často používaný argument v súvislosti s rozvojom elektronickej komunikácie medzi odborníkmi sa týka úrovne bezpečnosti³⁰.** Niektoré krajiny si myslia, že zraniteľnosť justičného systému spôsobujú čoraz sofistikovanejšie a početnejšie kybernetické útoky proti administratívnym orgánom, zatiaľ čo iné krajiny tento vývoj relativizujú poukazujúc na zraniteľné miesta a škody, ktoré v minulosti spôsobil papierový systém. Jedna vec je však istá: zraniteľné miesta týchto dvoch systémov – papierového a digitálneho – sú rozdielne. Všetci podčiarkujú nevyhnutnosť vhodných prostriedkov ochrany a kontroly a zdôrazňujú dôležitosť bezpečnostného školenia o používaní informačných

²⁶ Pozri predchádzajúci text pojednávajúci o rozvoji videokonferencií z hľadiska prístupu k spravodlivosti (časť 1.1.1).

²⁷ Čím sa prispieva k implementácii položky II.8.2 kontrolného zoznamu: „Spolupracuje súd s inými inštitúciami (polícia, advokáti, prokurátori, sociálni pracovníci, opatrovníci, znalci atď.)?“

²⁸ Pozri položku II.4.7 kontrolného zoznamu: „Je konanie zorganizované a vedené tak, aby sa minimalizovali náklady strán sporu a ďalších účastníkov konania?“

²⁹ K tejto téme pozri štúdiu Európskeho výboru Rady Európy pre právnu spoluprácu – CDCJ) nazvanú „The use of electronic evidence in civil and administrative law proceedings and its impact on the rules of evidence and modes of proof“ (*Používanie elektronických dôkazov v civilnom a správnom konaní a jeho vplyv na pravidlá dokazovania a spôsoby vykonávania dôkazov*), CDCJ(2015), ktorá má byť vydaná koncom roka 2016.

³⁰ K tejto téme pozri oddiel V a nasledujúce časti kontrolného zoznamu týkajúce sa bezpečnosti z hľadiska zraniteľnosti plne elektronickej výkonu spravodlivosti (časť 1.4.1) a bezpečnostného prístupu potrebného v kontexte projektového riadenia (časť 2.1).

technológií na komunikáciu online pre všetkých zamestnancov. Na celoštátnej úrovni sa dnes zavádzajú mnohé technológie, ktoré môžu samozrejme využívať aj justičné služby, ale zároveň vzniká otázka osobitnej povahy údajov, ktoré sa v nich spracúvajú. Pozornosť sa venuje aj nutnosti zabezpečiť, aby ostatné štátne služby nemali prístup k hmotnému obsahu justičných systémov. Bezpečnosť údajov by však nebola úplná, keby sme neboli schopní zabezpečiť ich integritu, t. j. ich kvalitu pre správny – v tomto prípade justičný – orgán, ktorého kľúčovým faktorom je dôvera občanov v jeho fungovanie a v jeho rozhodnutia.

41. Ďalej nasleduje grafický prehľad uvedených skutočností.

<p>Identifikované prínosy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zníženie nákladov, rýchlosť spracovania • Zjednodušenie organizácie 	<p>Dôležité skutočnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Technická kompatibilita medzi rôznymi subjektmi a spoľahlivosť systému • Nutnosť dôsledne vypracovať politiku riadenia zmien • Účinky zablokovania komunikačného reťazca v prípade poruchy
<p>Možný vývoj</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vymedzenie spoločných modelov komunikácie (od súdnych služieb po všetky služby súvisiace s fungovaním justičného systému) 	<p>Potenciálne riziká</p> <ul style="list-style-type: none"> • Značné časové straty v prípade nekontrolovaného technického zlyhania

1.2.2 Vzorka nástrojov na komunikáciu medzi súdmi a odborníkmi v Európe

Nemecko: Elektronická súdna a administratívna schránka na Federálnom patentovom súde – Systém poštových schránok, ktorý umožňuje uskutočňovanie všetkých výmen údajov s Federálnym patentovým súdom a ich archiváciu online [zdroj: *prieskum 2016*]

Nemecko: RegisSTAR – Elektronický systém správy údajov obchodného registra prístupný pre občanov [zdroj: *prieskum 2016*]

Nemecko (Dolné Sasko): elektronische Justiz Niedersachsen (eJuNi) – Systém dostupný v spolkovej krajine Dolné Sasko na podporu prechodu a transformácie na úplne bezpapierové prostredie v Nemecku [zdroj: *prieskum 2016*]

Rakúsko: ERV (Elektronischer Rechtsverkehr) – Systém podávania podnetov na súd online prepojený so systémom správy prípadov [zdroj: *prieskum 2016*]

Bosna a Hercegovina: Justičný informačný systém – Multimediálny elektronický komunikačný systém na výmenu údajov a písomností medzi špecialistami prepojený so systémom správy prípadov [zdroj: *prieskum 2016*]

Chorvátsko: Elektronická spolupráca medzi národnými registrami – Priestor prepájajúci rôzne národné registre s významom pre justičný systém, umožňujúci získať najnovšie dostupné informácie, ktoré sú relevantné pre zdieľanie rozhodnutia v reálnom čase [zdroj: *prieskum 2016*]

Španielsko: Elektronické justičné aukcie – Internetová platforma na obstarávanie v súdnictve [zdroj: *Krišťálové váhy spravodlivosti 2006*]

Španielsko: Lexnet – Vyspelý systém spracovania prípadov umožňujúci výmenu písomností a používanie elektronických podpisov [zdroj: *Krišťálové váhy spravodlivosti 2012*]

Estónsko: E-Toimik (e-File) – Vyspelý systém elektronickej komunikácie medzi súdmi, prokuratúrami, políciou, väznicami, probačnými službami, súdnymi exekútormi, úradmi právnej pomoci

a colnými službami zahŕňajúci výmenu dokumentácie k prípadom a smerujúci k úplne bezpapierovému fungovaniu [zdroj: *Krištáľové váhy spravodlivosti 2014*]

Estónsko: Procedúra digitálneho platobného rozkazu – Systém automatizovaného systému riadenia platobných rozkazov, ktorý umožňuje pomocnému sudcovi poverenému prípadmi tohto druhu spracúvať údaje v bezpapierovom prostredí od začatia konania až po oznámenie rozhodnutia [zdroj: *prieskum 2016*]

Francúzsko: RPVA (Réseau Privé Virtuel des Avocats) a E-Barreau – Platforma na komunikáciu advokátov prostredníctvom advokátskych komôr so súdmi v civilných veciach s použitím ekvivalentnej RPVJ (Réseau Privé Virtuel Justice – Súkromnej virtuálnej justičnej siete) [zdroj: *prieskum 2016*]

Francúzsko: EIA – Interaplikačné výmeny medzi ministerstvom vnútra a ministerstvom spravodlivosti na účely trestného konania [zdroj: *prieskum 2016*]

Francúzsko: OPALEX – Plne bezpapierová platforma na komunikáciu v civilných veciach medzi znalcami a súdmi dostupná aj pre právnych zástupcov na účely nahliadnutia do podaní ihneď po ich predložení [zdroj: *EVAL 2016, údaje z roku 2014*]

Francúzsko: CHORUS Portail Pro – Portál umožňujúci súdom spravovať a uskutočňovať platby pre poskytovateľov služieb [zdroj: *EVAL 2016, údaje z roku 2014*]

Francúzsko: Télérecours – Online systém na začatie správneho konania, ku ktorému majú prístup právni zástupcovia a správne orgány [zdroj: *prieskum 2016*]

Írsko: Digital Evidence Bundles (Digitálne zväzky dôkazov) – Systém digitalizácie prípadov vrátane dôkazov, ktorý je dodávaný v jedinom indexovanom a navigovateľnom PDF súbore na použitie počas pojednávania [zdroj: *prieskum 2016*]

Írsko: Remote Witness Video Conferencing (videokonferenčné vypočúvanie svedkov na diaľku) – Systém použiteľný pre zraniteľné osoby pod dohľadom predsedajúceho sudcu [zdroj: *prieskum 2016*]

Taliansko: PCT (Processo Civile Telematico) – Systém na komunikáciu a doručovanie elektronických dokumentov medzi právnickými zástupcami a súdmi v civilných veciach [zdroj: *prieskum 2016*]

Lotyšsko: TIS (Tiesu informatīvā sistēma) – Systém umožňujúci zraniteľným osobám podať svedeckú výpoveď na diaľku prostredníctvom videokonferencie pod dohľadom predsedajúceho sudcu [zdroj: *prieskum 2016*]

Litva: e-Services System – Plne elektronický systém komunikácie so stranami zahŕňajúci platenie súdnych trov a pokút ako aj prístup k zvukovým záznamom pojednávania [zdroj: *prieskum 2016*]

Moldavsko: Integrovaný systém správy prípadov (ICMS) – Počítačový systém správy prípadov zahŕňajúci funkciu náhodného pridelovania prípadov sudcom prvostupňových a odvolacích súdov [zdroj: *prieskum 2016*]

Krajiny EÚ: E-CODEX – Nástroje na prepojenie európskych justičných systémov, ktoré sú k dispozícii štátom na účely šírenia údajov a správy cezhraničných prípadov [zdroj: *prieskum 2016*]

Spojené kráľovstvo: Crown Court Digital Case System – DCS – Kolaboratívny systém správy prípadov pre orgány Kráľovskej prokuratúry. Môže sa používať spoločne so súdnymi registrátormi, právnickými zástupcami a sudcami [zdroj: *prieskum 2016*]

Slovensko: Elektronizácia súdneho spisu – Elektronický systém správy prípadov a časového rozvrhu prepojený s databázou judikatúry, ktorý je v niektorých prípadoch k dispozícii na vytváranie elektronických dokumentov [zdroj: *prieskum 2016*]

1.2.3 Prehľad dosiahnutého stupňa rozvoja nástrojov na komunikáciu medzi súdmi a odborníkmi

Tabuľka č. 2: Komunikácia medzi súdmi a odborníkmi v roku 2014

	Komunikácia medzi súdmi a advokátmi	Nástroje na zlepšenie kvality vzťahov medzi súdmi a odborníkmi				Elektronický podpis	Spracovanie špecializovaných sporov online
		Komunikácia s ostatnými odborníkmi					
		Súdni vykonávatelia	Notári	Znalci	Služby justičnej polície		
Albánsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Arménsko	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Azerbajdžan	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Belgicko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Bosna a Hercegovina	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Áno
Bulharsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko	Áno	10-49%	10-49%	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie
Cyprus	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Česká republika	Áno	100%	100%	100%	100%	Áno	Áno
Čierna Hora	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Dánsko	Áno	50-99%	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Estónsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno
Fínsko	Áno	100%	100%	100%	100%	Nie	Nie
Francúzsko	Áno	50-99%	NA	100%	10-49%	Áno	Áno
Grécko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie
Gruzínsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Holandsko	Nie	NA	0% (NAP)	NA	NA	Nie	Nie
Chorvátsko	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Írsko	Áno	0% (NAP)	NA	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Áno
Island	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Litva	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno
Lotyšsko	Áno	50-99%	0% (NAP)	50-99%	0% (NAP)	Áno	Áno
Luxembursko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Maďarsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie
Malta	Áno	NA	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Áno
Moldavská republika	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Monako	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	50-99%	50-99%	Nie	Nie
Nemecko	Áno	10-49%	NA	1-9%	NA	Áno	Áno
Nórsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Poľsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Áno
Portugalsko	Áno	100%	100%	NA	50-99%	Áno	Áno
Rakúsko	Áno	100%	100%	100%	100%	Áno	Áno
Rumunsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno
Ruská federácia	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie
Slovensko	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Slovinsko	Áno	100%	100%	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno
Spojené kráľovstvo – Anglicko a Wales	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Áno
Spojené kráľovstvo – Severné Írsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Áno
Spojené kráľovstvo – Škótsko	Áno	50-99%	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie
Srbsko	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie
Španielsko	Áno	0% (NAP)	100%	100%	100%	Áno	Nie
Švajčiarsko	Áno	50-99%	50-99%	50-99%	0% (NAP)	Áno	Áno
Švédsko	Áno	100%	NA	100%	NA	Áno	Nie
Taliansko	Áno	0% (NAP)	100%	100%	100%	Áno	Nie
Turecko	Áno	100%	0% (NAP)	100%	10-49%	Áno	Nie
Ukrajina	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie
Áno	74%					46%	37%
Nie	26%					54%	63%
100%		15%	17%	17%	11%		
50-99%		11%	4%	7%	4%		
10-49%		4%	4%	0%	4%		
1-9%		0%	0%	2%	0%		
0% (NAP)		65%	65%	70%	74%		
NA		4%	9%	4%	7%		
Izrael	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	100%	0% (NAP)	Áno	Áno

Zdroj: „European judicial systems: efficiency and quality of justice: Use of Information and Communication Technologies in European Judicial Systems“, CEPEJ Studies č. 24, vydanie 2016 (údaje za rok 2014) – otázka č. 64 hodnotiaceho dotazníka

1.3 Pomoc pre sudcov, prokurátorov a súdnych tajomníkov

42. V tomto treťom príklade využívania informačných technológií na súdoch členských štátov Rady Európy sa pozornosť zameriava na prácu sudcov, prokurátorov a súdnych tajomníkov. Nemožno napríklad poprieť dôležitosť informačných systémov na pomoc advokátom a skutočnosť, že mnohé aplikácie IT dnes transformujú prax aj štruktúru tejto profesie, ako sa uvádza v predchádzajúcom texte. Hoci niektoré nástroje sú spoločné pre všetky právnické aj sudcovské profesie, v tejto časti sa bude klásť dôraz na organizáciu súdu a na podporu, ktorú informačné technológie môžu poskytnúť súdom v ich reálnej činnosti.

1.3.1 Pomoc pre administratívnych pracovníkov súdov, primárna oblasť používania IT na súdoch ako prostriedku na zvýšenie právnej istoty

43. Informačné technológie začali ovplyvňovať prácu súdov tým, že nahradili písacie stroje pri vypracúvaní rozhodnutí, a začali sa používať na automatizáciu viacerých opakujúcich sa úloh. Podporný a administratívny personál súdov a neskôr aj samotní sudcovia a prokurátori začali tieto nástroje používať na výrazné zvýšenie produktivity pri hromadných súdnych sporoch. V poslednom období odborníci z právnej praxe využívajú informačné technológie ako pomôcku k vecnoprávnym aspektom ich intelektuálnej činnosti, pretože sa stali kľúčovým nástrojom sudcov, prokurátorov a súdnych tajomníkov a vynikajúcim prostriedkom na zvýšenie právnej istoty³¹.

44. **Prístup k rozsiahlym poznatkovým základniam pomáha sudcom, aby boli lepšie vybavení na výkon svojej práce**³². Ide najmä o databázy právnych predpisov a judikatúry, ktoré postupom času narástli a dnes umožňujú vyhľadávanie v súboroch právnych textov a odborníkom z právnej praxe sprístupňujú väčšie množstvo údajov. Niektorí to vnímajú ako pokrok z hľadiska právnej istoty, pretože celá odborná komunita má k dispozícii rovnaké a kompletne pramene práva, najmä vďaka tendencii mnohých krajín budovať tieto databázy v bezplatnom formáte otvorenom pre celú verejnosť v rámci verejnej služby právnych údajov. Iní v tom vidia oslabenie efektívnosti, pretože v dôsledku týchto databáz výrazne stúpa počet zdrojov a citácií, ktoré právnici zástupcovia uvádzajú vo svojich v písomných podaniach, s následnou stratou hierarchického poriadku, najmä pokiaľ ide o stupeň súdneho rozhodnutia, čo je špecifický jav štruktúry týchto databáz. V niektorých krajinách rozvoj databáz údajne prispel k zmene právnych odôvodnení uvádzaných odborníkmi v právnej praxi – vzhľadom na záplavu odkazov na predchádzajúce rozsudky je ich argumentácia založená menej na princípoch a viacej na prípadoch. V súvislosti s digitalizovanými vedomostnými databázami možno spomenúť aj rozvoj metód vzdelávania online, ktoré sa používajú v európskych školách a vzdelávacích zariadeniach. V najnovších platformách sa k existujúcim virtuálnym knižniciam pridávajú aj multimediálne a interaktívne formáty učenia sa ako nástroje, ktorých prostredníctvom sa v širokom rozsahu šíria podrobné poznatky o justičných praktikách a skúsenostiach medzi všetkými odborníkmi nadväzujúc na emailové adresáre, ktoré si v začiatkoch internetovej éry začali budovať sudcovia.

45. **Možnosť prístupu k elektronickým súdnym zápisom na diaľku rozširuje formy spolupráce v rámci súdov.** Prístup k elektronickým súborom, pôvodne navrhnutý na výmenu informácií v rámci určitého oddelenia³³, dnes umožňuje nielen výmenu informácií medzi jednotlivými oddeleniami (ak to je z právneho hľadiska možné), ale v niektorých prípadoch umožňuje, aby sudcovia vykonávali svoju prácu z akéhokoľvek miesta, napríklad z domu alebo z kancelárie, ku ktorej majú prístup mimo svojho súdu, a zároveň zostali v kontakte so svojimi kolegami a používali rovnaké pracovné nástroje. V niektorých prípadoch to umožnilo novým spôsobom využívať kancelárske priestory v súdnych budovách, v dôsledku čoho sa permanentná fyzická prítomnosť administratívnych zamestnancov v priestoroch súdu stala voliteľnou formou výkonu práce. Sprievodným javom zmenšovania plochy kancelárskych priestorov alebo spoločného využívania kancelárií je zväčšovanie alebo vyčleňovanie priestorov na sociálne interakcie. Podľa niektorých zdrojov práca online síce v mnohých prípadoch

³¹ Pozri oddiel II.3 kontrolného zoznamu, v ktorom sa výslovne odkazuje na právnu istotu ako na cieľ kvality justície, pričom sa uvádza napríklad prínos používania interného systému na účely judikatúry (II.3.2), alebo všeobecnejšie na použitie nástrojov pomáhajúcich zabezpečiť plnenie úlohy sudcov dôsledne pripraviť pojednávania (II.3.8).

³² Prispieť k implementácii nasledujúcich položiek kontrolného zoznamu: IV.4.1: „Podporuje vedenie súdu kultúru zdieľania poznatkov?, IV.4.2: „Sú zdroje právnych poznatkov k dispozícii a sú ľahko dostupné?“, IV.4.6: Zapájajú sa sudcovia do diskusných fór o ich vlastných rozhodnutiach: s kolegami z ostatných súdov? so štandardnými aktérmi ako sú napr. advokáti? s tretími stranami?“ IV.4.9 „Majú sudcovia a prokurátori dostatočné možnosti na samovzdelávanie?“

³³ Pozri otázku pridanej hodnoty ku kvalite justície v nasledujúcich bodoch kontrolného zoznamu: informovanosť sudcu v reálnom čase o stave konaní prebiehajúcich v rámci jeho oddelenia (II.4.1), informácie, ktoré je možné zdieľať aj na úrovni celého súdu (II.4.3), alebo nástroj na podporu politiky opatrení na prípravu pojednávania (II.5.1).

podporuje flexibilitu a efektívnosť, ale nesmie viesť k eliminácii potreby fyzických kontaktov medzi odborníkmi na súde alebo k znižovaniu ich počtu, a mala by sa naopak využiť na nové vymedzenie podmienok ich prijímania na súde.

46. **Využívanie IT nástrojov na vykonávanie procesných úkonov mimo súdnej siene posilňuje právomoci a efektívnosť sudcov v prípade, že sa musia vzdialiť od súdnej budovy.** Rovnako ako v prípade príslušníkov polície a iných profesií (ako sú napríklad súdni vykonávatelia počas výjazdu alebo advokáti v súdnej sieni), mobilné aplikácie a všeobecná dostupnosť zabezpečeného internetového pripojenia umožňuje aj sudcom pracovať mimo ich úradu. Vďaka týmto nástrojom „mobility“ sa rozsah sudcovských právomocí rozširuje o vykonávanie dôkazov priamo na mieste (napríklad na mieste spáchania trestného činu alebo na mieste, kde sa zaznamenávajú dôkazy), takže pre sudcov je ľahšie okamžite uplatniť svoju právomoc a prijímať rozhodnutia na základe lepšej informovanosti, potvrdiť ich a okamžite oznámiť, napríklad v prípade opatrovníckeho súdu v priamej interakcii na mieste s osobou, ktorá má poskytnúť svoj súhlas alebo podpis. Skracuje sa aj čas potrebný na spracovanie informácie, pretože po návrate sudcu na súd sa táto operácia nemusí znova opakovať. V trestných prípadoch možnosť nahliadnuť do registra trestov priamo z miesta spáchania trestného činu môže poskytnúť lepšiu predstavu o doterajšom živote dotknutej osoby (najmä vďaka prepojenosti európskych justičných registrov) a tak zlepšiť rozhodovanie orgánov prokuratúry.
47. **Ukázalo sa, že keď sudcovia používajú šablóny rozhodnutí a usmernenia, tento faktor zabezpečuje konzistentnosť justičnej praxe.** Vďaka používaniu šablón sa na mnohých súdoch dosiahol stabilný a primeraný stupeň efektívnosti pri práci na jednoduchých a opakujúcich sa prípadoch. Spolu s mriežkami na analýzu prípadov podľa predmetu, ktoré slúžia ako usmernenie na zdôvodnenie rozhodnutí, zabezpečujú väčšiu konzistentnosť rozhodovania sudcov, čím sa podľa niektorých názorov zvyšuje rovnosť zaobchádzania a predvídateľnosť pre strany konania³⁴. Informačné technológie umožňujú výmenu poznatkov a postupov v rámci odbornej komunity (sudcov zodpovedných za dohľad nad výkonom rozsudkov, sudcov okresných súdov, sudcov rodinných súdov atď.) s cieľom lepšie využiť kolektívnu inteligenciu sudcov a prokurátorov a šíriť osvedčené postupy ako štandard, ktorý by sa mal uplatňovať, aby osvedčené postupy priniesli úžitok čo najväčšiemu počtu ľudí. Zdá sa teda vhodné vypracovať šablóny na základe výmeny informácií medzi viacerými sudcami a právnymi zástupcami a následne ich pravidelne aktualizovať. V žiadnom prípade by sa nemalo dopustiť, aby boli iba výsledkom vstupov vydavateľov právnických materiálov alebo softvéru³⁵.
48. **Postupným vývojom sa informačné technológie stali prostriedkom na podporu rozhodovania,** pretože uľahčujú prístup k veľkej mase informácií a umožňujú ľahšie pochopiť zložité prípady. V tomto kontexte môže množstvo dodatočných informácií, ktoré majú sudcovia a prokurátori k dispozícii na riešenie určitého prípadu, na jednej strane podporiť ich rozhodovanie, avšak záplava a povaha informácií generovaných informačnými systémami, ako aj prepojenia medzi jednotlivými položkami, môžu na druhej strane výrazne ovplyvniť ich rozhodovanie. Dôvera v aktuálnosť a spoľahlivosť informácie (súvisiaca s metódami podávania podnetov) a štruktúrovanie informácie, ktoré je pre používateľa neviditeľné, ale prezentuje výsledky sťažnosti alebo dôkazy hierarchicky usporiadaným spôsobom (súvisiace s predpokladanou neutralitou algoritmov) – to všetko sú prvky vlastné informačnému systému, a preto musí byť zaručená nielen ich kvalita a neutralita, ale musia byť s nimi oboznámení aj používatelia vo formáte, ktorému rozumejú. Osobitne sa to týka sudcov, ktorých nezávislosť pri rozhodovaní závisí aj od ich schopnosti postupovať uvážlivým spôsobom pri používaní dostupného informačného systému a od ich schopnosti prekonať obmedzenia tohto systému. Ako poznamenáva CCJE vo svojom vyššie uvedenom stanovisku (2011)14: „Pomôcky na podporu sudcovského rozhodovania treba navrhovať a vnímať ako dodatočnú pomoc sudcom pri rozhodovaní a ako uľahčenie ich práce a nie ako jej obmedzenie. (...) Pokyny, šablóny alebo iné návrhy týkajúce sa formy alebo obsahu rozhodnutí by sudcom nemal adresovať žiadny iný orgán vychádzajúc z potrieb

³⁴ Práve takto vníma prínos nástrojov na podporu rozhodovania spravodajca pre rezolúciu č. 2081 (2015) Parlamentného zhromaždenia Rady Európy (tu v trestných veciach): „Prostredníctvom podporných systémov ukladania trestov získavajú sudcovia zodpovední za vynesenie rozsudku jednoduchý prístup k informáciám o odsudzujúcich rozsudkoch v podobných prípadoch bez toho, aby sa tým obmedzila diskrečná právomoc sudcov, s cieľom dosiahnuť väčšiu konzistentnosť praxe jednotlivých súdov a tým podporiť rovnaké zaobchádzanie a právnu istotu. (...) Technológie, ako sú elektronické databázy judikatúry a podporné systémy ukladania trestov, môžu prispieť k spravodlivejším, rovnomernejším a predvídateľnejším výsledkom“, správa, dok. 13740 z 31. marca 2015, ods. 65 a 66.

³⁵ Otázky spojené s používaním šablón rozsudkov a s ich obmedzeniami sa nachádzajú v nasledujúcich bodoch kontrolného zoznamu, III.5.1: „Je vyhlásené rozhodnutia sudcom a jeho zdôvodnenie zrozumiteľné?“, III.5.2: „Je zdôvodnenie rozhodnutia podrobné a systematické?“, III.5.3: „Poskytujú zdôvodnenia rozhodnutí stranám konania a právnym špecialistom jednoznačnú indikáciu toho, že rozhodnutie je spravodlivé a zákonné?“, III.5.4: „Existujú konkrétne pravidlá a normy týkajúce sa prezentácie súdnych rozhodnutí?“, III.5.5: „Berú sa pri vypracovávaní súdnych rozhodnutí dostatočne do úvahy očakávania strán, advokátov, súdov nižšieho alebo súdov vyššieho stupňa?“, III.5.6: „Používajú sa na „hromadné“ prípady „štandardné“ rozhodnutia a pravidlá?“.

architektúry IT systémov, ktoré sa majú použiť v justičnom procese. Naopak, táto architektúra by mala byť flexibilná a pripravená prispôsobovať sa judikatúre a súdnej praxi³⁶.

49. **Rešpektovanie zásady nezávislosti však znamená, že v konečnom dôsledku každý sudca môže a musí urobiť vlastné rozhodnutie na základe odôvodnenia, za ktoré musí byť schopný prevziať osobnú zodpovednosť bez ohľadu na to, aký informačný nástroj pritom použil.** Používanie šablón a usmernení na podporu sudcovských zdôvodnení preto sudcov nesmie obráť o ich rozhodovacie právomoci v žiadnom bode reťazca tým, že by sa im vnútila nejaká forma úvah, od ktorej sa nemôžu odchyliť, ani keby chceli, alebo že by boli vystavení takej pracovnej záťaži, ktorá im neposkytne možnosť prehodnotiť formu odôvodnenia, ktorá je inherentná IT nástroju. Európsky súd pre ľudské práva síce pripúšťa, že za určitých okolností sa sudcovia pri svojich úvahách môžu uchýliť k zjednodušeným postupom, ale poukazuje na to, že sudcovia sú naďalej povinní riadne preskúmať podania, argumenty a dôkazy predložené stranami konania³⁷. CCJE vo svojom vyššie uvedenom stanovisku (2011)¹⁴ kategoricky tvrdí: „Informačné technológie nesmú brániť sudcom uplatňovať zákon nezávislým spôsobom a nestranné (...) prílišná závislosť na technológiách a na tých, ktorí tieto technológie riadia, môže byť hrozbou pre spravodlivosť. Technológia musí zodpovedať požiadavkám justičného procesu a všetkých aspektov práce sudcu. Sudcovia by nemali – výlučne z dôvodu efektívnosti – podliehať imperatívu technológií a tých, ktorí ich riadia“³⁸.
50. **Záruka princípu kontradiktórnosti a rovnosti zbraní musí byť zabezpečená rovnako ako v konaní bez použitia IT,** berúc do úvahy dostupné technologické nástroje alebo nástroje, ktoré všetky strany konania môžu používať podľa vlastného uváženia. V štádiu pojednávania sa musí všetkým stranám konania poskytnúť prístup k rovnakým nástrojom (napríklad k nástroju na vyhľadávanie v elektronickom súbore) a musí sa zaručiť, že technické obmedzenia vnútené IT nástrojom nepoškodia práva a výsady strán konania. Ako poukazuje CCJE, „použitie IT by však nemalo oslabiť procesné záruky (alebo ovplyvniť zloženie súdu) a v žiadnom prípade by nemalo obráť používateľa o jeho práva na kontradiktórne pojednávanie pred sudcom, predkladanie originálnych dôkazov, vypočutie svedkov alebo znalcov a predkladanie akéhokoľvek materiálu alebo podania, ktoré používateľ považuje za užitočné“³⁹. Sudca musí vždy dbať na to, aby sa zabezpečilo, že žiadna strana nebude znevýhodnená oproti druhej strane len preto, že pre nedostatok prostriedkov nemá prístup k technológii, najmä k elektronickému systému správy dokumentov v prípade obzvlášť objemného súdneho spisu, ale napríklad ani pri rekonštrukcii skutku prostredníctvom počítačom vytvorených obrazov v prípade zodpovednosti za škodu.
51. **Využívanie „veľkých dát“ (big data) ako pomôcky pre sudcov ohlasuje nástup prediktívnej spravodlivosti.** Pri tomto trende, ktorý sa objavil v niektorých krajinách, by sa nástroje na analýzu veľkých dát mali používať na podporu politiky trestného stíhania, ukladania trestov alebo náhrady škody, alebo by mali pomôcť predvídať účinky rozsudku (kriminologická analýza obyvateľstva alebo územia, stupnice platenia výživného alebo vyrovnávacích príspevkov, hodnotenie rizika opätovného páchania trestnej činnosti). Niektoré nástroje umožňujú vykonať sofistikovanú analýzu judikatúry s cieľom informovať sudcov o tom, nakoľko je pravdepodobné, že iní sudcovia už v minulosti urobili rozhodnutie v tom či onom smere. Iné nástroje zasa umožňujú určiť širší kontext určitej situácie pomocou štatistických údajov nesúvisiacich s prípadom. V systéme tohto typu môže mať predurčenie alebo „ukotvenie“ taký účinok, že vlastný vklad sudcu do rozsudku buď podporí alebo ho skreslí. Na tieto účinky a na povahu údajov, ktoré striktné nesúvisia s judikatúrou (napríklad totožnosť sudcov, na účely profilovania), si treba dávať veľký pozor.
52. Ďalej nasleduje grafický prehľad uvedených skutočností.

Identifikované prínosy	Dôležité skutočnosti
<ul style="list-style-type: none">• Zlepšenie formálnej kvality rozhodnutí• Prístup k veľkým právnym databázam• Úspora času pri elektronickej správe dôkazov• Systém uľahčuje prácu na diaľku alebo spravodlivejšie rozdeľovanie prípadov	<ul style="list-style-type: none">• Pri vopred vytvorených šablónach zabezpečiť ich kvalitu (pracovnú skupinu) a pravidelné aktualizácie• Navrhovať nástroje tak, aby mal sudca naďalej možnosť kedykoľvek obnoviť svoju kontrolu nad systémom

³⁶ Stanovisko CCJE č. (2011)14, ods. 27 a 35.

³⁷ ESĽP, rozhodnutie z 21. marca 2000 vo veci *Dulaurans proti Francúzsku*, sťažnosť č. 34553/97.

³⁸ Stanovisko CCJE č. (2011)14, ods. 8 a 34.

³⁹ Stanovisko CCJE č. (2011)14, ods. 27 a 28.

<p>medzi sudcov</p> <ul style="list-style-type: none"> • V trestných veciach záruka získania dobrej znalosti predchádzajúceho života obvineného s cieľom zvýšiť počet individualizovaných rozhodnutí 	
<p>Možný vývoj</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora šírenia judikatúry • Harmonizácia postupov pri vypracúvaní a odôvodňovaní rozsudkov 	<p>Potenciálne riziká</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozhodnutia by nemali byť ovplyvniteľné obmedzeniami počítačového systému • Systém by nemal narušiť nezávislosť sudcov alebo porušovať zásadu rovnosti zbraní strán konania • Pri navrhovaní databáz treba zabezpečiť neutralitu kritérií prístupu k databázam a ich zrozumiteľnosť pre používateľov • Riziko, že sudca bude pripravený o svoju rozhodovaciu kapacitu, alebo že jeho sudcovské právomoci budú vtesnané do príliš formálneho rámca (pre nadmerné pracovné zaťaženie vedúce k automatizácii vykonávaných úloh alebo k spoliehaniu sa na štandardné rozsudky)

1.3.2 Vzorka nástrojov používaných v Európe na pomoc sudcom, prokurátorom a súdnym tajomníkom

Nemecko (Brandenburg): Systém SAS – Justice používaný v úradoch prokuratúry – Šablóny dokumentov a pomoc pri vypracúvaní dokumentov pre prokurátorov vrátane systému hlasového vstupu, prepojené so systémom správy trestných stíhaní [zdroj: *Krištáľové váhy spravodlivosti 2009*]

Nemecko: forumSTAR – Systém navrhnutý s cieľom uľahčiť prácu všetkým sudcom a komunikáciu medzi sudcami pomocou ľahko použiteľných profesionálnych modulov [zdroj: *prieskum 2016*]

Azerbajdžan: elektronický súdny systém – Nástroj na správu prípadov prepojený s rozhodovacími šablónami [zdroj: *Krištáľové váhy spravodlivosti 2014*]

Francúzsko: OARM – Pomoc pri vypracúvaní rozhodnutí na základe rozhodovacích šablón a vopred pripravených argumentov na použitie v rodinných veciach [zdroj: *prieskum 2016*]

Francúzsko: Persée – Nástroj vyvinutý pre použitie na tabletoch s cieľom pomôcť pri príprave a vedení pojednávanií v trestných veciach, zahŕňajúci funkciu zápisu údajov a dokumentov súvisiacich s prípadom do denníka, a pomoc pri vypracúvaní rozhodnutí s použitím šablón zdieľaných s odborníkmi, úplná databáza právnych textov a judikatúry a vzory odôvodnených argumentov [zdroj: *prieskum 2016*]

Írsko: Winscribe – Diktačný systém s rozpoznávaním reči, ktorý je na požiadanie k dispozícii sudcom najvyššieho súdu, odvolacieho súdu a vrchného súdu [zdroj: *EVAL 2016, údaje z roku 2014*]

Krajiny EÚ: ECRIS – European Criminal Records Information System (Európsky informačný systém registrov trestov), ktorý organizuje výmenu informácií medzi dotknutými členskými štátmi EÚ [zdroj: *EVAL 2016, údaje za rok 2014*]

Spojené kráľovstvo (Škótsko) Judicial Hub – Online školenia a platforma pre spoluprácu všetkých justičných pracovníkov prístupná z rôznych zariadení [zdroj: *Krištáľové váhy spravodlivosti 2015*]

Spojené kráľovstvo: Wi-Fi pre odborných používateľov súdov – Wi-Fi prístup k zabezpečenej sieti na trestných súdoch pre odborných používateľov, dostupný počas pojednávania (nahliadnutie do údajov, výmena dokumentov) [zdroj: *prieskum 2016*]

Spojené kráľovstvo: Prezentácia v súdnej sieni – Vybavenie súdov prostriedkami na jednoduché pripojenie počítačov odborných používateľov k spoločne používanému obrazovkovému systému v súdnej sieni na účely prezentácie argumentov a dôkazov v multimediálnom formáte [zdroj: *prieskum 2016*]

Spojené kráľovstvo: HMCTS Store and Magistrates Bench Devices – Zabezpečený systém spoločného používania súborov založený na technológiách *cloud computingu* s cieľom umožniť elektronický prenos dokumentov medzi prokuratúrou a súdom v trestných veciach prezentovaných na pojednávaní na pripojenom tablete [zdroj: *prieskum 2016*]

1.3.3 Prehľad dosiahnutého stupňa rozvoja nástrojov na pomoc sudcom, prokurátorom a súdnym tajomníkom

Tabuľka č. 3: Priama pomoc sudcom, prokurátorom a súdnym tajomníkom v roku 2014

	Základné nástroje		Písanie rozhodnutí		Centralizované databázy			Iné	
	Základné vybavenie	Vyspelé automatizačné nástroje	Šablóny	Hlasový diktát	Centralizované databázy legislatívy	Centralizované databázy judikatúry	Centralizované trestné registre	Intranet	Vzdelávanie online
Albánsko	100%	10-49%	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	100%	100%
Arménsko	100%	50-99%	Áno	0% (NAP)	100%	Áno	Áno	50-99%	50-99%
Azerbajdžan	100%	10-49%	Áno	0% (NAP)	100%	Áno	Áno	0% (NAP)	10-49%
Belgicko	100%	NA	Áno	NA	100%	Áno	Áno	100%	0% (NAP)
Bosna a Hercegovina	100%	100%	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	100%
Bulharsko	100%	100%	Nie	0% (NAP)	100%	Áno	Áno	0% (NAP)	50-99%
Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko	50-99%	50-99%	Áno	0% (NAP)	50-99%	Áno	Áno	0% (NAP)	10-49%
Cyprus	100%	10-49%	Nie	0% (NAP)	100%	Áno	Nie	0% (NAP)	1-9%
Česká republika	100%	100%	Áno	50-99%	100%	Áno	Nie	100%	50-99%
Čierna Hora	50-99%	50-99%	Áno	NA	50-99%	Áno	Nie	NA	0% (NAP)
Dánsko	100%	100%	Áno	100%	100%	nie	Nie	100%	1-9%
Estónsko	100%	100%	Áno	0% (NAP)	100%	Áno	Áno	100%	10-49%
Fínsko	100%	100%	Áno	0% (NAP)	100%	Áno	Áno	100%	10-49%
Francúzsko	100%	100%	Áno	1-9%	100%	Áno	Áno	100%	1-9%
Grécko	50-99%	10-49%	Nie	1-9%	0% (NAP)	Áno	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)
Gruzínsko	50-99%	50-99%	Nie	100%	50-99%	Áno	Nie	100%	0% (NAP)
Holandsko	100%	100%	Áno	10-49%	100%	Áno	Áno	100%	50-99%
Chorvátsko	50-99%	10-49%	Áno	0% (NAP)	50-99%	Áno	Áno	50-99%	50-99%
Írsko	100%	100%	Nie	10-49%	100%	Áno	Nie	100%	100%
Island	100%	NA	Nie	NA	100%	Áno	Áno	100%	NA
Lotyšsko	100%	100%	Áno	10-49%	100%	Áno	Nie	100%	10-49%
Litva	100%	100%	Áno	100%	100%	Áno	Áno	100%	0% (NAP)
Luxembursko	100%	100%	Nie	0% (NAP)	100%	Áno	Áno	100%	100%
Maďarsko	100%	100%	Áno	100%	100%	Áno	Áno	100%	50-99%
Malta	100%	100%	Áno	100%	100%	Áno	Áno	100%	100%
Moldavská republika	100%	100%	Áno	0% (NAP)	100%	Áno	Áno	0% (NAP)	100%
Monako	100%	100%	Áno	10-49%	50-99%	Áno	Áno	100%	0% (NAP)
Nemecko	100%	50-99%	Áno	10-49%	50-99%	Áno	Áno	50-99%	1-9%
Nórsko	100%	100%	Áno	NA	100%	Áno	Áno	100%	100%
Poľsko	50-99%	50-99%	Nie	1-9%	50-99%	Áno	Áno	50-99%	100%
Portugalsko	100%	50-99%	Áno	0% (NAP)	NA	Áno	Áno	50-99%	100%
Rakúsko	100%	100%	Áno	1-9%	100%	Áno	Áno	100%	50-99%
Rumunsko	100%	0% (NAP)	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	100%	0% (NAP)
Ruská federácia	50-99%	50-99%	Nie	0% (NAP)	50-99%	Nie	Áno	50-99%	10-49%
Slovensko	100%	100%	Nie	10-49%	100%	Áno	Nie	100%	0% (NAP)
Slovinsko	100%	100%	Áno	100%	100%	Áno	Áno	100%	100%
Spojené kráľovstvo – Anglicko a Wales	100%	100%	Nie	1-9%	100%	nie	Áno	0% (NAP)	100%
Spojené kráľovstvo – Severné Írsko	50-99%	50-99%	Nie	10-49%	10-49%	Áno	Áno	50-99%	10-49%
Spojené kráľovstvo – Škótsko	100%	100%	Áno	50-99%	100%	Nie	Áno	100%	50-99%
Srbsko	100%	100%	Nie	50-99%	100%	Nie	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)
Španielsko	100%	100%	Áno	0% (NAP)	100%	Áno	Áno	100%	100%
Švajčiarsko	100%	50-99%	Nie	10-49%	100%	Áno	Áno	10-49%	1-9%
Švédsko	100%	100%	Áno	NA	100%	Áno	Áno	100%	100%
Taliansko	100%	10-49%	Áno	50-99%	100%	Áno	Áno	100%	100%
Turecko	100%	10-49%	Áno	NA	100%	Áno	Áno	10-49%	100%
Ukrajina	50-99%	50-99%	Nie	NA	50-99%	Áno	Áno	50-99%	10-49%
Áno			63%			89%	78%		
Nie			37%			11%	22%		
100%	80%	54%		13%	76%			59%	30%
50-99%	20%	22%		9%	11%			17%	17%
10-49%	0%	15%		17%	2%			4%	17%
1-9%	0%	2%		11%	0%			0%	11%
0% (NAP)	0%	2%		35%	9%			17%	22%
NA	0%	4%		15%	2%			2%	2%
Izrael	100%	100%	Áno	0% (NAP)	100%	Áno	Áno	100%	0% (NAP)

Zdroj: „European judicial systems: efficiency and quality of justice: Use of Information and Communication Technologies in European Judicial Systems”, CEPEJ Studies č. 24, vydanie 2016 (údaje za rok 2014) – otázka č. 64 hodnotiaceho dotazníka

1.4 Správa súdov

53. Nástroje správy súdov sa uvádzajú ako posledné, hoci vo svojej najjednoduchšej podobe patrili medzi prvé použitia informačných technológií na súdoch. Od jednoduchého zaznamenávania počtu prípadov na danom súde až po dnešné systémy riadenia všetkých justičných činností sa sila informačných technológií prejavuje v dramatických zmenách v oblasti správy súdov, keď najvyšším predstaviteľom správy súdov ako aj všetkým sudcom, prokurátorom, súdnym tajomníkom alebo iným administratívnym pracovníkom súdov poskytuje podrobné informácie o ich činnosti a možnosť jej analýzy. Neustále sa zvyšujúce množstvo informácií generované čoraz početnejšími IT aplikáciami vytvára bezprecedentný zásobník údajov a metaúdajov pre fungovanie súdu a všade sa stáva jeho kľúčovým komponentom. Je to skutočne základný pilier práce súdov.

1.4.1 Hybná sila zmeny k efektívnemu riadeniu súdov

54. Informačné systémy sa pri výkone spravodlivosti začali používať už pred niekoľkými desiatkami rokov. Ich používanie zaznamenalo výrazný vývoj, rovnako ako samotné IT, a stretlo sa aj s viacerými neúspechmi. Tieto neúspechy, ktoré sú pomerne charakteristické, niekedy závisia od detailov a možno ich zosumarizovať v nasledujúcich prípadoch, s akými sa často stretávajú európske justičné systémy: nedostatočná alebo absentujúca dokumentácia potrebná na plné rozpočtové zabezpečenie systému, najmä ak ju dodáva externý dodávateľ služby; používanie zastaraných alebo marginálnych technológií, ktoré majú za následok rýchle zastaranie informačného systému, do ktorého sa investovalo; parciálny alebo nedostatočne rýchly rozvoj informačného systému, v dôsledku čoho sa niektoré riešenia ponechávajú príliš dlhú dobu a preto nie je možné zabezpečiť správne riadenie; nedostatočná odborná príprava alebo podhodnotenie prostriedkov, v dôsledku čoho ani ten najlepší systém na svete nemá šancu na to, aby si ho jeho používatelia skutočne osvojili; nedostatočná analýza potrieb, ktorej výsledkom je okrajový produkt napojený na zastarané postupy; nedostatočná pomoc používateľom v situácii, keď treba rýchlo opraviť opakujúce sa chyby alebo nedostatky systému v prvých dňoch jeho zavedenia. Medzi justičnými systémami Rady Európy existujú v súčasnosti rozdiely v stave rozvoja a najmä kvality používania informačných technológií pri výkone spravodlivosti. Krajiny, ktoré sa touto cestou vydali ako prvé, nepatria dnes nevyhnutne medzi tie najvyspelejšie, pretože sú zaťažené veľkými investíciami do starých IT aplikácií, ktoré sú ešte stále funkčné a naďalej plnia úlohu, ktorá im bola pôvodne zverená. Nie je však možná ani ich rozsiahlejšia aktualizácia ani prídanie ďalších funkcií, už vôbec nehovoriac o prepojení s inými neskôr vyvinutými aplikačnými softvérm. V ďalších prípadoch justičné systémy pozostávajú z rôznych súdov, pre každý z ktorých bolo alebo ešte stále je potrebné vyvinúť špecifické administratívne nástroje. Bez ohľadu na dosiahnutú úroveň digitalizácie a závažnosť problémov zaznamenaných v minulosti sa zdá, že všetky justičné systémy bez výnimky sa zameriavajú na budovanie systémov „novej generácie“ pre oblasť výkonu spravodlivosti, ktoré by perspektívne mohli dosiahnuť efektívnosť riadenia na doteraz nepoznanej úrovni.
55. **Správa prípadov bola prvou oblasťou, ktorá bola digitalizovaná, a to rýchlejšie a vo väčšom rozsahu než ktorákoľvek iná oblasť⁴⁰.** Nahrádzaním správy papierových registrov elektronickými databázami, ktoré zabezpečovali odborníci riadne vyškolení na tento účel, sa systémy riadenia prípadov postupom času zdokonaľovali a niekdajšie často dosť nepríjemné skúsenosti sa stali minulosťou. Tieto aplikácie, ktoré boli pôvodne navrhnuté ako samostatné uzatvorené systémy, sa dnes nachádzajú v samotnom srdci justičných organizácií a sú považované za jadro širšieho informačného systému, ktorý integruje alebo spája niektoré veľmi vyspelé funkcie založené na importovaní a exportovaní dát generovaných inými aplikáciami. Systémy správy prípadov, ktoré majú kľúčový význam pre správu súdov a rozdeľovanie zdrojov potrebných na rozhodovanie o prípadoch úmerne toku prípadov a počtu nevybavených prípadov, predstavujú hlavný vstup pre štatistický aparát, ktorý majú k dispozícii súdy, ministerstvá a súdne rady⁴¹. Prirodzene slúžia aj ako referenčné kritériá pre súdných tajomníkov a administratívnych pracovníkov z hľadiska situácie v ich vlastných organizáciách⁴². V najvyspelejších systémoch prepojenosť s nástrojmi osobnej asistencie umožňuje prepojiť sledovanie prípadu s rôznymi už spomínanými aplikáciami: rozvrhom pojednávaní, systémom súdnych predvolaní, elektronickým riadením dokumentov, rozhodovacími šablónami atď.

⁴⁰ Pozri položku II.9.1 kontrolného zoznamu: „Existuje informačný systém riadenia prípadov na účely evidovania a sledovania súdnych spisov a prípadov?“

⁴¹ Porovnaj s nasledujúcimi položkami kontrolného zoznamu: „Vykonáva vedenie súdu pravidelné hodnotenie výkonnosti súdu?“, II.10.13 „Je možné určiť celkový počet došlých, prebiehajúcich a vybavených prípadov za určité obdobie?“, II.10.14 „Vykonáva sa systematická analýza povahy prebiehajúcich prípadov?“

⁴² Pozri položku I.3.1 kontrolného zoznamu: „Existuje systém systematického monitorovania pracovného zaťaženia jednotlivých sudcov?“

56. **Tieto nástroje, dokonca ešte väčšími než ostatné, podporili šírenie princípov New Public Management (nového verejného riadenia) v rámci súdov** tým, že sa v nich najmä činnosť registratúr štrukturuje podľa nových modelov organizácie práce. Má to dôsledky aj na prácu sudcov, pre ktorých boli v niektorých krajinách vypracované zásady hodnotenia predovšetkým na základe kvantitatívnych kritérií a objektívneho merania prostredníctvom informačnej technológie⁴³. Štatistické nástroje a IT nástroje na podporu rozhodovania umožnili vo všeobecnosti podporiť mnohé schémy modernizácie politiky verejného riadenia na základe výkonnosti: napríklad korelácia medzi ročným rozdelením rozpočtových a ľudských zdrojov a údajmi o tokoch prípadov a nevybavených prípadoch, ktorú vykonáva administratívny orgán pridelujúci prostriedky, alebo rozdeľovanie zdrojov v priebehu roka, ktoré robí predseda súdu⁴⁴. Tieto nástroje umožnili aj vývoj riešení typu Active Case Management⁴⁵. Tieto riešenia umožňujú napríklad porovnať pokrok dosiahnutý v konaní o danom prípade s procesným harmonogramom, a tak presne vypočítať časové lehoty, analyzovať kroky strán konania a používať systém upozorňujúci na nutnosť naliehavého konania v konkrétnom prípade – ide o nástroje, ktoré umožňujú predvídať najmä to, že by mohlo dôjsť k porušeniu zásady primeranej lehoty zakotvenej v článku 6 Európskeho dohovoru o ľudských právach⁴⁶.
57. Aplikácie pre správu súdov, ktoré sú prepojené s nástrojmi na komunikáciu s používateľmi a odborníkmi a s nástrojmi na pomoc administratívnym pracovníkom súdov, sú jadrom justičného informačného systému, pretože môžu potenciálne vdýchnuť život všetkým týmto jednotlivým komponentom a zosúladiť všetky procesné aj dátové modely, a na tomto základe štrukturovať odborné postupy a opatrenia na miestnej úrovni podľa toku a analýzy informácií. Keďže informačné technológie sú schopné zmeniť v rovnakom čase celý spracovateľský reťazec vo všetkých jeho aspektoch (organizačných, ľudských, rozpočtových), stávajú sa dôležitým nástrojom reorganizácie súdu, a preto sa ich vývoj ukazuje byť mimoriadne dôležitý zo strategického hľadiska. Nesmie byť ponechaný iba v rukách programátorov a musí zapájať všetkých používateľov⁴⁷.
58. **Vzhľadom na rozvoj kompletných informačných systémov v činnosti justície sa metóda elektronickej správy súdov stáva kľúčovým prvkom ich zraniteľnosti.** Táto zraniteľnosť má dvojakú podobu: môže súvisieť s ľudskou chybou alebo s informačnými technológiami. Mnohé, dokonca aj tie najvyspelejšie krajiny sa stretávajú so značnými problémami v oblasti kvality zaznamenávania údajov v informačnom systéme, ktoré často bránia úplnému a bezproblémovému využívaniu potenciálu IT. Obzvlášť náchylná na výskyt chýb je fáza zadávania údajov (nevznikajú pri nej počítačové chyby, ale „muchy“ v justičných procedúrach), čo možno považovať za ešte väčší problém než to, že všetci používatelia majú tendenciu považovať strojom generovaný výsledok za nespochybniteľný. Preto treba uplatňovať politiku kvality údajov na celoštátnej aj miestnej úrovni. Pozornosť sa musí venovať napríklad odbornej príprave a kvalifikácii pracovníkov zadávajúcich údaje, mali by sa odoberať náhodné vzorky na overenie kvality dátových balíkov, a treba zvyšovať povedomie všetkých zúčastnených. Pokiaľ ide o ľudské chyby, dôležité otázky sa objavujú aj v súvislosti s významnými rozdielmi medzi údajmi, ktoré vyprodukuje IT aplikácie, a vnímanou realitou v rámci súdu. Hoci aj tieto rozdiely možno pripísať nesprávnemu zadávaniu informácií buď preto, že softvér nie je dostatočne užívateľsky príjemný, alebo že pracovníci nie sú dostatočne vyškolení alebo kvalifikovaní, analýza a najmä interpretácia údajov zo strany vyššieho stupňa riadenia justičnej správy a používateľov musí byť nielen veľmi kvalitná, ale aj transparentná, a musia sa pri nej používať

⁴³ Pozri nasledujúce položky kontrolného zoznamu: II.10.16 „Existuje systém kvantitatívneho a kvalitatívneho hodnotenia činnosti jednotlivých sudcov?“, II.10.18 „Majú všetci sudcovia prístup k informáciám o ich súdnom oddelení, oddelení ich kolegov, ako aj k údajom o súde ako celku?“

V súvislosti s témou hodnotenia sa Poradná rada európskych sudcov domnieva, že „pri hodnotení sudcov a súdov môžu IT hrať istú úlohu. Údaje získané z IT by však nemali byť jediným základom na analýzu práce jednotlivých sudcov“, Stanovisko č. (2011) 14, ods. 39.

⁴⁴ V súlade s nasledujúcimi položkami kontrolného zoznamu: I.3.2: „Môže súd prideliť vec alebo úlohu inému sudcovi, aby sa tak zvýšila efektívnosť súdu?“, II.5.5: „Existuje informačný systém používaný na stanovenie efektívneho harmonogramu súdnych pojednávaní?“

⁴⁵ Nástroje umožňujúce implementáciu nasledujúcich položiek kontrolného zoznamu: II.6.3. „Existuje politika na riadenie toku prípadov s cieľom predchádzať prieťahom?“, II.6.4 „Boli prijaté opatrenia na urýchlenie konania v prípadoch, v ktorých došlo k prieťahom, a na zníženie počtu nevybavených prípadov?“, II.7.4: „Vykonáva sa pravidelné sledovanie časového rámca medzi vydaním právoplatného rozhodnutia sudcu a výkonom súdneho rozhodnutia?“

⁴⁶ K tejto téme pozri štúdiu F. De Santisa „Actions to improve the functioning of justice and relieve judicial systems“ (*Kroky na zlepšenie fungovania justície a odbremenenie justičných systémov*), CEPEJ-GT-QUAL (2016) 1, ktorá by mala byť uverejnená koncom roka 2016, osobitne časť 3.3 nazvanú „Computerization of case registration and management and digitisation of casefiles and communications“ (*Digitalizácia registrácie prípadov a správa a digitalizácia súdnych spisov a oznámení*).

⁴⁷ Pozri druhú časť týchto usmernení, najmä odseky 2.4 a 2.5. Pozri aj položky V.2.4 a V.2.5 kontrolného zoznamu: „Poskytujú informácie zaznamenané v informačnom systéme riadenia súdov celkový obraz o výkonnosti súdu?“, „Môžu analýzy údajov uložených v informačnom systéme riadenia súdov robiť všetci zamestnanci súdu (alebo poverení zamestnanci), alebo môžu tieto údaje používať iba špecializovaní zamestnanci (napríklad odborníci na IT)?“.

spoločné metódy, ak sa má stať skutočným nástrojom riadenia akceptovaným všetkými zainteresovanými stranami⁴⁸.

59. V súvislosti so zraniteľnosťou IT systémov treba povedať, že hoci kompletne systémy majú jednoznačné výhody z hľadiska konzistentnosti údajov, výsledná koncentrácia prináša mnohé riziká a preto treba prísne zaručiť technickú spoľahlivosť systému (zabezpečením širokej dostupnosti potrebnej infraštruktúry), s čím môžu byť spojené značné náklady na údržbu systému. Nedostupnosť potrebných aplikácií, ktoré sú skutočnou hybnou silou zvyšovania efektívnosti súdov, musia justičné systémy vnímať ako vážne riziko, pretože by mohla rýchlou cestou viesť k nárastu počtu nevybavených vecí a ohroziť očakávané prínosy (nehovoriac o finančných nákladoch, ktoré by vyvolala nutnosť okamžitého zásahu). Ako uvádza Poradná rada európskych sudcov, „mimoriadne dôležité je zabezpečiť, aby problémy s fungovaním IT nezabránili súdnemu systému čo i len na krátky čas prijímať rozhodnutia a nariaďovať potrebné procesné úkony. Pri každej údržbe informačného systému alebo výskyte technických problémov by mali byť k dispozícii vhodné alternatívy, aby sa predišlo akýmkoľvek nepriaznivým dôsledkom na činnosť súdu“⁴⁹.
60. Tvorcovia najefektívnejších informačných systémov očividne predvídali viacero opatrení na zabránenie úplnému výpadku systému. Predovšetkým, systém je navrhnutý na báze softvérových stavebných blokov, ktoré sú navzájom prepojené. To znamená, že z bezpečnostných dôvodov alebo na účely údržby je možné jedno z týchto prepojení prerušiť a nie je potrebné zastaviť prevádzku celého systému (táto modulárna konštrukcia zároveň umožňuje zapájať jednotlivé nástroje postupne a aktualizovať a obnovovať bloky jeden po druhom). Musia sa prijať aj presné a jednoznačne vymedzené protokoly, ktoré sú všeobecne známe, vyskúšané a overené (na technickej aj právnej úrovni), s cieľom napraviť prípadný výpadok systému a čo najskôr obnoviť jeho prevádzku s čo najmenšími nákladmi a najmenšími škodami pre službu a jej používateľov. Znamená to, že všetci administratívni pracovníci musia absolvovať odbornú prípravu na tento účel aj vtedy, keby sa riziko zlyhania IT považovalo za minimálne.
61. **Prechod od papierových spisov k plne elektronickým súdnym spisom však nie je v členských štátoch Rady Európy ani zďaleka dokončený**⁵⁰. Vedenie spisov v papierovej podobe zostáva fyzickou realitou a na väčšine európskych súdov je skutočne nevyhnutné. Ide pritom predovšetkým o evidenciu dôkazov, pretože nie všetky krajiny prikladajú rovnakú váhu dôkazom v papierovej podobe a ich bezpapierovým ekvivalentom. To isté platí pre dokumenty vymieňané medzi stranami konania a zakladané do spisov, čo v tomto prechodnom období znamená digitalizáciu a súvisiace náklady, a následnú archiváciu a súvisiace náklady, ktoré sú vzhľadom na investičné náklady na vyvíjané IT systémy a ich fungovanie nadbytočné. Krajiny preto často veľmi často používajú dva systémy riadenia pracovného toku: papierový systém na zabezpečenie dôkaznej hodnoty písomností a bezpapierový systém na zjednodušenie a zrýchlenie komunikácie (čo je nevyhnutné najmä pri veľkých súboroch). Perspektíva bezpapierovej (alebo takmer bezpapierovej) justície zostáva aj naďalej cieľom pre všetky krajiny, ale treba poznamenať, že tento prechod si vyžiada dlhší čas, a krajiny niekedy ani presne nevedia, či a kedy tento cieľ dosiahnu.
62. **Správu a manipuláciu s papierovými písomnosťami a všetkými ostatnými fyzickými nosičmi môže uľahčiť použitie systému označovania**, ako sú napríklad štítky, ktoré možno naskenovať a vkladať do databáz, alebo ešte lepšie systém, v ktorom sú súbory, dokumenty a pečate označené čipmi RFID. Podľa používateľov justičného systému, ktorý ponúka možnosť geolokalizácie súborov, dokumentov a pečatí v reálnom čase na mape súdnej budovy a prípadne aj mimo nej, táto možnosť významne zvyšuje výkonnosť správy dokumentácie.
63. **Jednou z rýchlo sa rozvíjajúcich oblastí je vyhotovovanie zvukových a obrazových záznamov z pojednávania na digitálnom médiu, určených na použitie súdom aj stranami konania**. Vychádza sa z predpokladu, že v kombinácii so systémom správy prípadov a s nástrojmi dostupnými pre odborných pracovníkov (sudcov, súdnych tajomníkov a niekedy aj prokurátorov a advokátov), ako sú nástroje na robenie poznámok a samozrejme aj nahrávky súdnych konaní, to umožní efektívnejší výkon spravodlivosti. Myšlienka nahrávania súdnych konaní od ich začiatku až do ukončenia, vrátane možnosti použiť nahrávku z doručenia rozhodnutia ako exekučný titul alebo nahrávku hlavného pojednávania na podporu odvolacieho konania, nadobúda v súčasnosti vo viacerých krajinách čoraz väčšiu dynamiku. Tento vývoj, ktorý v niektorých justičných systémoch už s rôznym stupňom intenzity

⁴⁸ Pozri napr. položku I.3.4 kontrolného zoznamu: „Vypracovalo vedenie súdu objektívnu metódu na pridelovanie prípadov jednotlivým sudcom?“, ďalej rozpracovanú v otázke (I.3.5): „Má celá súdna organizácia prístup k informáciám o pridelovaní prípadov?“.

⁴⁹ Stanovisko CCJE č. (2011)14, ods. 11.

⁵⁰ Pozri položku II.9.4 kontrolného zoznamu: „Existuje súdny systém elektronických súborov?“.

prebieha, vyvoláva rad nových otázok súvisiacich s IT (integrita, schopnosť prežitia a bezpečnosť dát), napríklad ako archivovať všetky takéto multimediálne údaje uložené na serveroch. Dochádza aj k ďalším a hlbším zmenám nesúvisiacim s IT, ako je modifikácia súdnych rituálov, nevyhnutne vyššia dôležitosť pripisovaná zásade ústnosti súdneho konania alebo úlohe nahrávok v odvolacom konaní a použitie pri iných opravných prostriedkoch všeobecne.

64. Ďalej nasleduje grafický prehľad uvedených skutočností.

<p>Identifikované prínosy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšenie efektívnosti súdov • Posilnenie alebo reorganizácia ľudských zdrojov (ekvivalent plného pracovného úväzku) odstránením zbytočnej duplicity činností • Zníženie prevádzkových nákladov súdu • Zlepšenie štatistických údajov o činnosti súdov 	<p>Dôležité skutočnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potreba zabezpečiť a udržiavať technickú spoľahlivosť zariadení • Nutnosť presne vymedziť politiku riadenia zmien • Dohľad nad kvalitou zadávania údajov s cieľom predísť štatistickým skresleniam • Úzka prepojenosť medzi výkonnosťou súdu ako celku a výkonnosťou každého jednotlivca (najmä sudcov) a jej dôsledky pre hodnotenie práce sudcov
<p>Možný vývoj</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hnacia sila reorganizácie činnosti súdu • Vymedzenie cieľov riadenia a monitorovanie výkonnosti súdu v reálnom čase • Integrácia aplikácií CMS (systému monitorovania prípadov) do rozsiahlejšieho informačného systému (najmä pri elektronickej komunikácii) 	<p>Potenciálne riziká</p> <ul style="list-style-type: none"> • Značná strata času v prípade poruchy systému • Značné finančné straty v prípade zlyhania pri zavádzaní systému • Sústredenie sa na kvantitatívnu výkonnosť súdu na úkor jeho kvalitatívnej výkonnosti

1.4.2 Vzorka nástrojov na výkon spravodlivosti používaných v Európe

Albánsko: ICMIS – Systém plne automatizovaného sledovania prípadov pred súdom [zdroj: prieskum 2016]

Azerbajdžan: Systém elektronického súdu – Nástroj správy prípadov prepojený s rozhodovacími šablónami [zdroj: Krištáľové váhy spravodlivosti 2014]

Fínsko: Sakari – Integrovaný systém riadenia reťazca trestnej justície medzi súdmi a prokuratúrou [zdroj: prieskum 2016]

Francúzsko: Cassiopée, Minos – Kombinované nástroje riadenia trestných vecí v štádiu súdneho konania (zahŕňajúce činnosti prokuratúry aj súdu), štruktúrovaná výmena údajov o súdnych konaniach s útvarmi vyšetrovania ministerstva vnútra s cieľom zredukovať operácie zadávania údajov [zdroj: prieskum 2016]

Francúzsko: PHAROS – Systém monitorovania činnosti prvostupňových a odvolacích súdov, ktorý integruje kvantitatívne a kvalitatívne parametre a zahŕňa vytváranie harmonogramov poskytovania riadiacich informácií a komparatívnych údajov špecificky sa vzťahujúcich na daný typ súdu [zdroj: prieskum 2016]

Francúzsko: Pilot – Systém riadenia rozvrhu pojednávaní a prostriedkov vyčlenených na pojednávanie [zdroj: prieskum 2016]

Francúzsko: OUTILGREF – Nástroj na riadenie a rozdeľovanie práce medzi pracovníkov registratúry. Aplikácia na hodnotenie pracovnej zaťaženia pracovníkov registratúry a požiadaviek na personálnu

vybavenosť súdu na základe ukazovateľov merajúcich tok prípadov na príslušnom súde [zdroj: EVAL 2016, údaje z roku 2014]

Gruzínsko: COURT – Integrovaný systém správy prípadov s pracovným priestorom pre odborných pracovníkov a komunikáciu prostredníctvom internetu [zdroj: prieskum 2016]

Grécko: ICMS-AJ (Integrovaný systém správy prípadov v správnom súdnictve) – Počítačový systém správy prípadov na správnych súdoch vo forme portálu dostupného pre strany konania, spolu so systémom elektronickej výmeny dokumentov medzi jednotlivými stupňami konania a s vypracúvaním štatistiky prípadov; všetko je dostupné vo viacerých jazykoch [zdroj: prieskum 2016]

Nórsko: LOVISA – Technicky vyspelý systém správy prípadov, ktorý všetkým sudcom a najmä predsedom súdov umožňuje zistiť, v akom štádiu sa nachádza konanie o prípade, a na koľkých prípadoch v danom momente pracujú jednotliví sudcovia. Systém zahŕňa proaktívne riadenie procesných lehôt pomocou farebného kódovania [zdroj: EVAL 2016, údaje z roku 2014]

Poľsko: Zvukové protokoly na súdoch – Zaznamenávanie pojednávania pomocou indexačného systému spojeného s rozhraním pre správu prípadov a s poznámkami, ktoré si pri pojednávaní robí sudca alebo súdny tajomník [zdroj: prieskum 2016]

Poľsko: Systém riadenia informácií založený na technológii RFID – Systematické označovanie dokumentov a papierových súdnych spisov na účely geolokalizácie [zdroj: prieskum 2016]

Portugalsko: CITIUS – Kombinovaný systém správy prípadov a komunikácie vo forme jediného portálu prepájajúceho aplikácie používané odborníkmi v oblasti justície, ktorého časť je verejne dostupná a navigovateľná [zdroj: prieskum 2016]

Portugalsko: SITAF – Ekvivalent portálu CITIUS pre správne a daňové sudy [zdroj: prieskum 2016]

Slovinsko: Kontrolné panely pre sklady justičných dát a kontrolu výkonnosti – Nástroj na monitorovanie a riadenie činností najvyššieho súdu v reálnom čase [zdroj: Krišťálové váhy spravodlivosti 2012]

Slovinsko: EVIP – Centralizovaný systém správy prípadov [zdroj: prieskum 2016]

Slovinsko: Kontrolné panely predsedov súdov – Kompletný štatistický informačný nástroj umožňujúci predsedom súdov zistiť pridelovanie zdrojov a produktivitu na ich súde v reálnom čase [zdroj: EVAL 2016, údaje z roku 2014]

Švajčiarsko: Štatistická databáza justičných údajov – Systém umožňujúci kantonálnym justičným orgánom robiť v prípade potreby porovnanie s ostatnými kantónmi na účely odôvodnenia žiadostí alebo uvedenia dôvodov na podanie žiadosti alebo zdokumentovania konkrétnych projektov organizácie súdnictva [zdroj: prieskum 2016]

Turecko: UYAP – Centralizovaný systém správy prípadov a informačný systém o stave konaní vo forme portálu pre odborníkov a strany sporu, ktorý zahŕňa množstvo interaktívnych funkcií [zdroj: Krišťálové váhy spravodlivosti 2008]

1.4.3 Prehľad dosiahnutého stupňa rozvoja nástrojov správy súdov

Tabuľka č. 4: Správa súdu a správa prípadov (Q63)

	Efektívnosť justičného systému						Rozpočtové a finančné riadenie	Ostatné nástroje	
	Elektronická správa spisov	Digitalizované registre			Štatistické nástroje	Obchodné informácie		Monitorovanie pracovnej záťaže	Video-konferencie
		Katastrálne registre	Obchodné registre	iné					
Albánsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	1-9%	NA	0% (NAP)
Arménsko	Áno	0% (NAP)	50-99%	NA	Nie	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)
Azerbajdžan	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno	50-99%	1-9%	50-99%
Belgicko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	100%	1-9%	1-9%
Bosna a Hercegovina	Áno	100%	100%	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	100%	50-99%
Bulharsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	10-49%	1-9%
Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	100%	100%	10-49%
Cyprus	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)
Česká republika	Áno	0% (NAP)	100%	100%	Áno	Áno	100%	100%	10-49%
Čierna Hora	Áno	NA	NA	100%	Áno	Nie	100%	NA	1-9%
Dánsko	Áno	100%	NA	NA	Áno	Áno	50-99%	50-99%	10-49%
Estónsko	Áno	100%	100%	100%	Áno	Áno	100%	100%	100%
Fínsko	Áno	50-99%	50-99%	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	100%	100%
Francúzsko	Áno	100%	100%	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	100%	100%
Grécko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno	10-49%	100%	1-9%
Gruzínsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	100%	10-49%	10-49%
Holandsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	100%	50-99%	100%
Chorvátsko	Áno	50-99%	50-99%	0% (NAP)	Áno	Nie	100%	50-99%	10-49%
Írsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	100%	0% (NAP)	10-49%
Island	Áno	100%	100%	0% (NAP)	Nie	Nie	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)
Litva	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	100%	100%	100%
Lotyšsko	Áno	100%	100%	100%	Áno	Áno	100%	10-49%	50-99%
Luxembursko	Áno	0% (NAP)	100%	0% (NAP)	Áno	Nie	100%	100%	100%
Maďarsko	Áno	0% (NAP)	100%	100%	Áno	Áno	100%	100%	10-49%
Malta	Áno	0% (NAP)	100%	NA	Áno	Nie	0% (NAP)	100%	100%
Moldavská republika	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	100%	50-99%	0% (NAP)
Monako	Áno	0% (NAP)	100%	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	100%	100%
Nemecko	Áno	100%	100%	50-99%	Áno	Áno	50-99%	50-99%	10-49%
Nórsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	100%	50-99%
Poľsko	Áno	100%	100%	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	1-9%	50-99%
Portugalsko	Áno	NA	NA	100%	Áno	Áno	100%	100%	100%
Rakúsko	Áno	100%	100%	50-99%	Áno	Áno	100%	100%	100%
Rumunsko	Áno	NA	NA	NA	Áno	Nie	100%	0% (NAP)	100%
Ruská federácia	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	NA	10-49%
Slovensko	Áno	0% (NAP)	100%	0% (NAP)	Nie	Nie	100%	0% (NAP)	10-49%
Slovinsko	Áno	100%	100%	100%	Áno	Áno	100%	100%	100%
Spojené kráľovstvo – Anglicko a Wales	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	50-99%	0% (NAP)	50-99%
Spojené kráľovstvo – Severné Írsko	Áno	50-99%	50-99%	50-99%	Áno	Nie	50-99%	50-99%	50-99%
Spojené kráľovstvo – Škótsko	Áno	NA	NA	NA	Nie	Nie	100%	NA	100%
Srbsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Nie	Nie	100%	100%	0% (NAP)
Španielsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	100%	Áno	Áno	0% (NAP)	100%	100%
Švajčiarsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	50-99%	50-99%	1-9%
Švédsko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	0% (NAP)	100%
Taliansko	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno	50-99%	100%	100%
Turecko	Áno	10-49%	50-99%	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	100%	50-99%
Ukrajina	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Nie	0% (NAP)	10-49%	10-49%
Áno	98%				87%	50%			
Nie	2%				13%	50%			
100%		22%	33%	17%			67%	43%	35%
50-99%		7%	11%	7%			15%	15%	17%
10-49%		2%	0%	0%			2%	9%	24%
1-9%		0%	0%	0%			2%	7%	11%
0% (NAP)		61%	46%	65%			13%	11%	13%
NA		9%	11%	11%			0%	9%	0%
Izrael	Áno	0% (NAP)	0% (NAP)	0% (NAP)	Áno	Áno	100%	100%	1-9%

Zdroj: „European judicial systems: efficiency and quality of justice: Use of Information and Communication Technologies in European Judicial Systems“, CEPEJ Studies č. 24, vydanie 2016 (údaje za rok 2014) – otázka č. 64 hodnotiaceho dotazníka

2. Druhá časť: Od hardvérového prístupu k strategickému prístupu: rozvoj informačných systémov schopných zvýšiť kvalitu služieb poskytovaných súdmi

65. Kontrolný zoznam, ktorý v roku vypracovala pracovná skupina CEPEJ pre kvalitu súdnictva (CEPEJ-GT-QUAL)⁵¹, venuje v kapitole o prostriedkoch justície celý jeden oddiel informačným systémom. V mnohých ďalších odkazoch uvádzaných na rôznych miestach dokumentu sa zdôrazňuje užitočnosť informačných technológií ako prostriedku na dosiahnutie určitých cieľov v oblasti kvality. Preto, ako ukázala prvá časť týchto usmernení, nástup kybernetickej justície znamená zvýšenie efektívnosti súdnictva a zároveň zvýšenie kvality justičného systému, pričom oba tieto faktory sú zverené do rúk tak tvorcov technológií ako aj ich používateľov. Cieľom teda je, aby tvorcovia aj používatelia informačných systémov súdov popri zavádzaní nového nástroja kolektívne pestovali nové praktiky, ktoré sú v súlade so základnými zásadami justície a s cieľmi poskytovania kvalitných služieb na súdoch.
66. V nadväznosti na podrobný prehľad úspechov kybernetickej justície v Európe je cieľom týchto usmernení poskytnúť niektoré ďalšie informácie na pomoc rozhodovacím orgánom pri riešení otázky, ktorá je podľa získanej spätnej väzby vnímaná ako jedna z najväčších výziev v tejto oblasti – ako podnieť zmenu. Podnietenie zmeny bolo vybrané ako téma týchto usmernení, pretože sa ukázalo byť kľúčovým faktorom úspechu alebo neúspechu politiky vývoja a zavádzania informačných systémov. Táto druhá časť sa preto zaoberá rôznymi otázkami, ktoré treba brať do úvahy pri realizácii IT projektu, t. j. viacerými ponaučeniami, ktoré je možné odvodiť z doterajších skúseností – tentoraz však nie z hľadiska vecnej podstaty zmien prebiehajúcich v súdnictve, ale z hľadiska projektového riadenia. Inými slovami, cieľom druhej časti je poskytnúť niekoľko osvedčených a overených kľúčov k úspešnosti akéhokoľvek projektu informačného systému, ktorého cieľom je zvýšiť kvalitu justície.
67. Hodnotenia a odporúčania obsiahnuté v tejto časti vychádzajú z rovnakých zdrojov ako prvá časť (najmä údaje z roku 2014 získané pracovnou skupinou na hodnotenie európskych justičných systémov, CEPEJ-GT-EVAL)⁵², s osobitným dôrazom na zber údajov a dodatočné rozhovory uskutočnené v súvislosti s kvalitatívnym prieskumom konaným na jar roku 2016. Súhrn týchto hodnotení a odporúčaní sa nachádza v prílohe vo forme otázok, ktoré dopĺňajú kontrolný zoznam z roku 2008, a týkajú sa špecificky riadenia IT projektov v oblasti justície. Skôr však, než podrobne predstavíme tieto hodnotenia a odporúčania, je dôležité načrtnúť širší kontext rozvoja kybernetickej justície vo svetle posudzovaných prípadov.

2.1 Niekoľko predbežných poznámok k rozvoju informačných technológií v súdnictve

68. Krajiny Rady Európy spravidla uprednostňujú postup krok za krokom, v závislosti od typu súdu alebo súdneho sporu. Nepochybne to súvisí s tým, že v minulosti neexistovali vhodné podmienky na zavádzanie rozsiahlych IT projektov buď pre náklady na ich realizáciu alebo pre ich zložitosť. Pre mnohé krajiny boli infraštruktúrne projekty zo začiatku 90-tych rokov minulého a v prvých rokoch 21. storočia skutočne názornou lekciami toho, ako *nepostupovať*, a preto sa tieto krajiny rozhodli pre postupný prístup k rozvoju IT, ktorý umožňuje väčšiu flexibilitu v procese vývoja týchto technológií, a pri ktorom sa v danom momente zavádza iba jedna inovácia a nie všetky naraz, ako uvidíme ďalej.
69. **Dôležité je vyhodnotiť relatívny vplyv odvetvia informačných technológií a spoločenský dopyt v technologických pretekoch ešte pred zavedením akéhokoľvek IT projektu.** Verejné rozhodovacie orgány sa dnes môžu ocitnúť pod značným tlakom požiadavky na modernizáciu súdnictva pomocou informačných technológií, ktoré sa zavádzajú do všetkých oblastí života spoločnosti. Tento trend je prirodzený v súlade s vývojom v oblasti verejných služieb vo všeobecnosti, ako aj so zmenou v spôsobe interakcií medzi občanmi a ich vládami; napriek tomu je ešte stále potrebné klásť si v každej fáze IT projektu otázku, aký záujem má tá či oná strana na tom, aby sa určité riešenie uprednostnilo pred iným, vychádzajúc z predpokladu, že rozhodovacie orgány sú povinné vykonávať funkciu strážcov verejného záujmu a riadiť sa výhradne snahou o podporu spravodlivosti. Vzhľadom na to, že IT spoločnosti pravidelne obchádzajú justičné orgány s ponukami zabalenými pomocou sofistikovaných marketingových nástrojov, takto oslovené rozhodovacie orgány by si mali položiť rad otázok, ako napríklad či existuje dopyt po ponúkanom IT riešení? Splňa toto

⁵¹ Kontrolný zoznam na podporu kvality súdnictva a súdov (CEPEJ(2008)2^E).

⁵² European judicial systems, efficiency and quality of justice: Use of information technology in courts in Europe", CEPEJ Studies č. XX, vydanie 2016 (údaje za rok 2014)

riešenie potrebu, ktorá bola zistená v danej organizácii? Ako pomôže zlepšiť kvalitu súdnictva? Je toto riešenie tým, ktoré spomedzi všetkých možných riešení bez ohľadu na to, či sú založené na IT alebo nie, povedie s najvyššou pravdepodobnosťou k zvýšeniu kvality justície v danej oblasti?

70. **Takisto je dôležité udržať si určitý odstup od každodenných technologických aplikácií a nesnažiť sa ich slepo replikovať v justičnej oblasti.** Hoci rozhodovacie orgány by sa v žiadnom prípade nemali vyhýbať inováciám prichádzajúcim z oblasti mimo justície alebo verejných služieb vo všeobecnosti, mali by venovať potrebný čas posúdeniu nákladov, prínosov a rizík pre súdy a získaniu predstavy o povahe a dlhodobej životaschopnosti príslušnej služby a jej možnej pridanej hodnote pre justičný systém. Mali by predovšetkým zvážiť, či navrhované IT riešenie nemôže poškodiť obraz justície, alebo či by ho naopak mohlo vylepšiť.
71. **Informačné technológie by mali byť prostriedkom na zlepšenie fungovania justičného systému.** Nemali by byť samoučelné. Projekty IT (bez ohľadu na ich veľkosť) musia všetky zúčastnené strany (tvorcovia aj budúci používatelia) vnímať ako vybraný nástroj na uskutočnenie určitých reforiem v prospech justičného systému (organizačná štruktúra, súdna mapa, zjednodušené postupy, kratšie časy spracovania, premiestnenie zamestnancov, lepšie pracovné podmienky atď.), a nie ako reakciu na tlak buď zo strany interných oddelení IT (ktorých jediným motívom môže byť zníženie nákladov) alebo zo strany hardvérových alebo softvérových spoločností, ktoré hľadajú nové obchodné príležitosti. V tejto súvislosti Poradný výbor európskych sudcov vo svojom stanovisku k informačným technológiám (IT) uviedol: „Informačné technológie by mali byť nástrojom alebo prostriedkom na zlepšenie výkonu spravodlivosti, uľahčenie prístupu používateľov k súdom a posilnenie záruk ustanovených v článku 6 EDLP: prístup k spravodlivosti, nestrannosť, nezávislosť sudcu, spravodlivosť a primeraná dĺžka súdneho konania⁵³“.
72. **Akýkoľvek neúspech v tejto oblasti sa musí posudzovať v kontexte toho, aké zdroje boli na projekty vyčlenené, a ako boli projekty navrhnuté.** Problémy, s ktorými sa stretávajú niektoré justičné systémy pri používaní IT nástrojov (a ktoré môžu mať v čase všeobecného škrtenia rozpočtov značné finančné dôsledky), nesúvisia iba s odporom voči zmene zo strany sudcov, prokurátorov, súdnych tajomníkov alebo iných právnych odborníkov, ale musia byť vnímané v kontexte spôsobov a prostriedkov, ktoré sa používajú v jednotlivých krajinách. Existuje napríklad riziko, že každý prístup zameraný iba na efektívnosť, alebo príliš „technokratický“ pohľad na modernizáciu prostredníctvom informačných technológií, rýchlo narazí na špecifické prevádzkové potreby a kultúru súdnictva, rovnako ako tomu je v ktorejkoľvek inej odbornej oblasti. Pri navrhovaní projektov v oblasti informačných technológií je preto potrebné prihliadať na množstvo netechnických aspektov, ktoré budú premietnuté do informačného systému a pomôžu zabezpečiť, aby bol systém po jeho spustení relevantný pre potreby praxe.
73. Zmeny, ktoré prináša zavádzanie informačných technológií, treba podporovať. Už samotné zavádzanie hardvéru a softvéru by sa mohlo vnímať ako modernizačný faktor, ktorý prispieva k zvýšeniu efektívnosti súdov. Poskytnutá spätná väzba je však oveľa menej jednoznačná a naznačuje, že to, čo možno dosiahnuť iba zavedením nových technológií do praxe, má svoje limity: nedostatočne využitý hardvér a/alebo softvér, lpenie na starých spôsoboch, široký odpor voči novej technológii, pokusy o jej obchádzanie atď. Naopak, lepšie výsledky zavádzania a správneho využívania IT boli dosiahnuté vtedy, keď IT boli súčasťou širšej stratégie na dosiahnutie zmeny poskytujúcej dostatočný priestor na opatrenia, ktoré všetkým dotknutým osobám pomohli presvedčiť sa o ich možných prínosoch. Neoddeliteľnou súčasťou každého IT projektu sa stalo koučovanie administratívnych zamestnancov, pretože sa ukázalo, že jeho prostredníctvom sa dosiahne lepšia miera aplikácie a väčšie rozšírenie používaných nástrojov a ich správne uplatňovanie v súlade s navrhovanými cieľmi. Možno to vysvetliť tak, že vývoj každej IT je súčasťou stratégie globálnej zmeny vyžadujúcej, aby každý, koho sa zmena dotýka, bol presvedčený o individuálnych prínosoch novej metodiky alebo nového pracovného nástroja.
74. **Pred realizáciou každého projektu určitej veľkosti je nevyhnutné urobiť komplexnú previerku existujúcich technológií.** V prvom kroku treba presne zistiť, do akej miery si justičný systém osvojil zásady a postupy IT, ktoré sú všeobecne aplikovateľné na súdnictvo, a nie je vhodné spoliehať sa na dojmy a zameriavať sa vždy iba na jednu tému, jednu technológiu alebo profesiu. Lepšie pochopenie existujúcej situácie a 360-stupňový pohľad umožní presnejšie vyhodnotiť existujúce výzvy a sformulovať primeranú stratégiu zavádzania zmien založenú na identifikácii všetkých existujúcich

⁵³ Stanovisko CCJE č. 14 (2011) „Justícia a informačné technológie (IT)“, ods. 5.

prepojení medzi používateľmi a príjemcami, priamymi aj nepriamymi, a pravdepodobného vplyvu na každého z nich⁵⁴.

75. **K otázke bezpečnosti v kontexte informačných systémov treba pristupovať pragmaticky.** Ako sme už uviedli⁵⁵, používanie IT sa spája aj s obavami z nárastu bezpečnostných rizík, ktoré by mohli ohroziť integritu justičného systému a údajov, s ktorými pracuje. Hoci kybernetické hrozby skutočne predstavujú veľmi reálne nebezpečenstvo pre justičné systémy, rovnako ako pre akúkoľvek inú štátnu alebo súkromnú organizáciu, existujú samozrejme spôsoby, ako im zabrániť (napríklad znížením rizika útoku na systém) a/alebo zmierniť ich dôsledky (napríklad naplánovaním správneho postupu v prípade útoku). S prechodom na digitálne údaje sa spájajú aj trocha menej závažné obavy zo zvýšenia zraniteľnosti systémov voči krádežiam a/alebo pozmeňovaniu či vymazaniu údajov pri neoprávnenom prístupe externých hackerov alebo interných používateľov so zlými úmyslami. Hoci tieto riziká sa nevyskytujú výlučne v digitálnej ére (v každej krajine sa v minulosti vyskytli prípady, keď boli papierové dokumenty ukradnuté, sfaľšované, alebo sa stratili), obavy vzbudzuje možnosť útoku veľkého rozsahu.
76. Oddelenia IT našťastie poznajú spôsoby, ako čeliť všetkým týmto rizikám. Je však potrebné, aby justičné systémy poskytli pragmatické odpovede na otázku, nakoľko bezpečné musia byť ich informačné systémy. Po prvé, už len vďaka nástrojom na detekciu a výstrahu navrhnutým tak, aby chránili všetky údaje a miesta vstupu do siete, sú digitálne systémy v mnohých prípadoch bezpečnejšie ako tradičné papierové systémy, kde môže bežne dochádzať k stratám, krádežiam a/alebo zničeniu údajov. Po druhé, treba nájsť strednú cestu medzi príliš slabým zabezpečením ohrozujúcim digitálny systém a príliš prísnyim zabezpečením potláčajúcim akúkoľvek iniciatívu, a jednoznačne ju začleniť do stratégie zameranej na zvládanie rizík namiesto jednoduchého vyhýbania sa rizikám⁵⁶.
77. **Užitočným prvkom každého projektu IT je porovnávanie.** Mohlo by sa začať porovnávaním vo vnútri organizácie, aby sa zabezpečila technická kompatibilita s inými informačnými systémami, ktoré sa už používajú alebo by sa mohli používať na súdoch justičného systému⁵⁷, ale aj v širšom prostredí – v iných orgánoch štátnej správy alebo v iných odborných oblastiach. Ďalej treba pamätať na možnosť výmeny justičných informácií na účely medzištátnej spolupráce v trestných a civilných veciach. Na jej ďalší rozvoj je potrebná aspoň minimálna úroveň interoperability prostredníctvom platformami umožňujúcich vzájomnú komunikáciu medzi informačnými systémami (pozri už uvádzanú iniciatívu Európskej únie E-Codex). Porovnávanie justičného systému s inými môže byť užitočné aj pre vývoj vnútroštátneho IT nástroja, aby sa tak mohli využiť skúsenosti a osvedčené postupy inej krajiny z európskeho priestoru. Platí to najmä v dobe rastúcej popularity riešení otvoreného zdroja, ktoré výrazne rozširujú príležitosti na takéto výmeny v právnej oblasti a na vytvorenie komunity tvorcov IT pre justičnú sféru v jednotlivých krajinách.
78. Porovnateľnosť skúseností jednej krajiny so skúsenosťami iných krajín má samozrejme svoje limity. Treba rozlišovať najmä medzi krajinami so silne centralistickou kultúrou a federálnymi krajinami alebo krajinami pozostávajúcimi z viacerých celkov. Medzi krajinami existujú rozdiely aj v počte a type orgánov, ktoré sú zapojené do riadenia zdrojov v justícii, a dokonca aj v spôsobe organizácie a riadenia oddelení, ktoré majú v týchto orgánoch zodpovednosť za inovácie a IT. Inštitucionálne rozdiely medzi krajinami môžu mať priamy vplyv na realizáciu IT projektov a na riadenie zmien, čo však neznamená, že tvorcovia systémov sa nemôžu učiť od iných krajín a osvojiť si osvedčené postupy, pochopiteľne ak ich pred použitím v konkrétnom justičnom systéme prispôbia novému kontextu.

2.2 Začať vytýčením jasných cieľov bez viazanosti technickými úvahami

79. Každá stratégia zvyšovania kvality justície prostredníctvom IT musí byť vyjadriteľná prostredníctvom jasných, merateľných a overiteľných cieľov, pričom technológia sa vníma skôr ako prostriedok než ako

⁵⁴ V bode V. 2.1 kontrolného zoznamu sa v tejto súvislosti uvádza nutnosť vypracovať „politiku využívania informačných a komunikačných technológií na súdoch (elektronická justícia, videokonferencie, elektronická výmena údajov atď.)“.

⁵⁵ Pozri pripomienky k tejto téme v prvej časti usmernení, bodoch 1.2.1 o rozvoji elektronických komunikácií a 1.4.1 o zraniteľnosti plne elektronických justičných systémov.

⁵⁶ Pozri nasledujúce body kontrolného zoznamu, V.3.7: „Vypracovalo vedenie súdu politiku pre oblasť fyzickej bezpečnosti a bezpečnosti IT na súde?“, V.4.4: „Je zaručená bezpečnosť informačných systémov?“, V.4.5 „Je pokryté riziko strát a materiálnych škôd?“

⁵⁷ V súlade s položkou V.2.3 kontrolného zoznamu: „Zodpovedá rozvoj informačných systémov v oblasti ľudských zdrojov (technickým špecifikáciám ostatných operačných systémov súdu (t.j. informačným systémom správy prípadov, finančným informačným systémom atď.) a je s nimi v súlade?“

účel. V rámci modernizácie justičného systému sa hľadajú spôsoby implementácie tejto stratégie pomocou špecifického nástroja, ktorý treba vnímať ako jednu z viacerých možností.

80. **Často sa hovorí, že zmeny v oblasti kybernetickej justície by mali iniciovať sudy a nie technológie.** Znamená to, že organizácie musia byť schopné stanoviť si ciele modernizácie bez viazanosti akýmikoľvek úvahami súvisiacimi so samotnou informačnou technológiou. Toto je základná podmienka úspešnosti každého projektu, pretože v opačnom prípade by sa mohlo stať, že projekt nebude slúžiť záujmom ľudí používajúcich sudy alebo pracujúcich na súdoch, a že prinajmenšom oslabí dôveru v justíciu ako inštitúciu. Ako uviedol spravodajca v rezolúcii Parlamentného zhromaždenia Rady Európy o „prístupe k spravodlivosti a k internetu“, o ktorom sa hovorilo v predchádzajúcom texte, „tvorcovia technológií by sa mali snažiť lepšie porozumieť systému súdnictva a spolupracovať so sudcami a administratívnymi pracovníkmi súdov, aby zabezpečili, že architektúra IKT vyhovuje potrebám tak súdov ako aj verejnosti“⁵⁸. Je nepochybné, že významnú úlohu pri zabezpečení tohto dialógu môžu zohrávať vedúci činitelia v oblasti justície.
81. **Ciele, ktoré by sa mali prostredníctvom zmeny dosiahnuť, musia byť prepojené na presadzovanie hodnôt justície**⁵⁹, ktoré sú všeobecne uznávané a zakotvené v právnych predpisoch v európskom priestore, aby navrhnuté technické riešenia v každej etape projektu a v každom jednotlivom prvku zavádzaného informačného systému slúžili cieľom justičného systému a úlohe zvyšovať jeho kvalitu. Takéto vopred urobené vyhlásenie o princípoch by malo slúžiť ako vízia pre rozhodovacie orgány, manažérov aj príjemcov projektu pri hodnotení a podnecovaní zmeny. Ako konštatoval Poradný výbor európskych sudcov v záveroch k jeho už spomenutému Stanovisku č. 14 (2011): „Informačné technológie sa musia prispôbiť potrebám sudcov a ostatných používateľov a nikdy by nemali zasahovať do záruk a procesných práv, ako je právo na spravodlivé súdne konanie pred sudcom“⁶⁰. Justičný systém, ktorý pri navrhovaní a komunikovaní svojho projektu seriózne vníma ako červenú čiaru podporu výkonu spravodlivosti, má väčšie šance zmobilizovať ľudí k spoločnému podnecovaniu zmeny.
82. **Pred zavedením informačného systému je potrebné urobiť audit pracovných postupov a procesov v súdnictve**⁶¹. Kybernetická justícia je príležitosťou na prehodnotenie doterajších metód organizácie a procesných pravidiel v súlade so základnými zásadami procesného práva a justičnej organizácie. Informačné systémy v justícii skutočne narúšajú rovnováhu medzi procedúrou na jednej strane, t. j. kompletnou škálou právnych predpisov aplikovateľných na dané právne konanie a právami jednotlivých aktérov zapojených do konania, a procesmi na druhej strane, t. j. výberom spôsobu, akým sú procesné pravidlá premietnuté do konkrétnej formy organizácie práce založenej na rade úloh. Procedúra predstavuje rámec a východisko pre pracovné procesy v rámci súdu a procedúru samotnú vymedzujú postupy používané na súde (odkedy sa písomné dokumenty stali ľahko prenosné a začali sa považovať za spoľahlivé, tradičné pravidlá vykonávania dôkazov boli prispôbené na výmenu písomných dokumentov, až kým nedošlo k prechodu na elektronické formáty, ktorý priniesol zásadnú zmenu). Existuje teda veľmi úzka súvislosť medzi vymedzením procedurálnych noriem a vymedzením pracovných procesov. A práve z dôvodu digitalizácie úloh po nástupe informačných technológií v súdnom konaní je potrebné urobiť audit týchto úloh: buď preto, že niektoré v minulosti platné procesné pravidlá už nie sú relevantné (napríklad povinnosť uchovávať papierové kópie dokumentov ako dôkazný materiál, alebo systém výpočtu časových lehôt, ktorý už nezodpovedá novej časovej dimenzii elektronického prenosu dokumentov), alebo preto, že sú potrebné nové procesné pravidlá, ktoré zabezpečia, že digitalizácia úloh bude v súlade so základnými právnymi princípmi (prístup k dokumentom, ktorý rešpektuje práva všetkých zúčastnených strán, najmä zásadu rovnosti zbraní, alebo časové okná pre komunikáciu rešpektujúce zásadu kontradiktórnosti). Takýto audit by mal byť príležitosťou na aktualizáciu a prípadné zjednodušenie pravidiel, ktorými sa riadi sudcovská činnosť, podľa možnosti prostredníctvom prijatia nových procesných pravidiel. V každom prípade treba dbať na to, aby informačná technológia svojimi procesmi nezasahovala do základných procesných zásad ustanovených vnútroštátnym aj európskym právom a nevniešla riziko právnej neistoty.
83. **Hoci je dôležité využiť zavádzanie nového informačného systému na uskutočnenie paralelných reforiem v spôsobe organizácie súdnictva, treba postupovať pragmaticky.** Teoretická reštrukturalizácia, ktorá je oznámená písomnou správou alebo obežníkom, môže byť úspešná iba

⁵⁸ Rezolúcia č. 2081 (2015). Správa, dok. 13918, 10. novembra 2015, § 69.

⁵⁹ Kybernetická justícia je tak v dokonalom súlade s obsahom bodu I.2.1 kontrolného zoznamu: „Sformulovalo vedenie súdu poslanie/víziu a stratégiu (ktorých súčasťou by mali byť základné charakteristiky súdnictva, ako je nestrannosť, nezávislosť, právna istota a dostupnosť)?“

⁶⁰ Stanovisko CCJE č. 14 (2011), záver/odporúčanie č. 4.

⁶¹ Ako sa všeobecne odporúča v bode I.4.2 kontrolného zoznamu: „Vykonáva sa pravidelné hodnotenie implementácie politiky zavádzania zmien v štruktúre organizácie súdu?“

vtedy, ak ju podporí snaha o prepracovanie existujúcich postupov, protokolov a rituálov tak, aby boli v súlade s novou technológiou a z nej vyplývajúcimi novými postupmi alebo mechanizmami. Ak si nové postupy vyžadujú prijatie nových právnych predpisov, tieto predpisy sa nesmú prijímať príliš skoro ale ani príliš neskoro v časovom harmonograme navrhovania a zavádzania príslušnej technológie. Nesmú sa prijať príliš skoro, aby sa nestalo, že nové pravidlá nebudú zodpovedať technológii v jej finálnej podobe, alebo že používatelia budú musieť čakať na možnosť uplatniť rôzne práva a právomoci, ktoré sú síce uznané na papieri, ale ešte nie sú prakticky dostupné. Ale ani príliš neskoro, aby to nespôsobil odklad reálneho zavedenia novej technológie.

84. **V súvislosti s financovaním inovácie treba hneď vo fáze navrhovania projektu urobiť výpočet návratnosti investícií.** Výpočet návratnosti investícií je súčasťou procesu určenia jasných cieľov, časových rámcov a rozpočtových prostriedkov a predstavuje dodatočnú povinnosť tvorcu projektu voči daňovým poplatníkom a používateľom. Pokiaľ je výpočet návratnosti investícií založený na transparentných a spoľahlivých údajoch, môže uľahčiť získanie súhlasu finančného orgánu s vyčlenením zdrojov na projekt. V priebehu projektu pomôže tento výpočet upozorniť na prípadné nezrovnalosti medzi plánovanými a skutočnými nákladmi a odôvodniť sprísnenie kontrol. Aj v ďalšom období výpočet návratnosti investícií umožní zistiť objektívnu mieru úspešnosti alebo neúspešnosti riadenia projektu. Výpočet návratnosti investícií do technológie v dodanej podobe, po jeho prípadnej revízii pri ukončení projektu zohľadňujúcou výsledky a najmä celkové náklady projektu, je príležitosťou na zodpovedné pokračovanie vo vzťahoch so všetkými stranami zainteresovanými na zavádzaní zmeny takým spôsobom, že s nimi budú zdieľať dlhodobé ciele merateľné v mesiacoch a rokoch po dokončení projektu, keď už vďaka častému alebo intenzívnemu používaniu technológie projekt začne zarábať sám na seba.
85. **Pri výpočte návratnosti investícií je potrebné vziať do úvahy všetky náklady spojené s danou operáciou ako aj všetky zmeny týchto nákladov.** Nejde pritom iba o investičné výdavky (CAPEX) na návrh a implementáciu novej technológie (vrátane všetkých operácií riadenia zmien), ale aj prevádzkové náklady (OPEX), t. j. náklady spojené s prevádzkou, údržbou a aktualizáciou informačného systému počas jeho životnosti (odstraňovanie chýb, podpora používateľov, riešenie akýchkoľvek zmien a technické a/alebo právne zlepšenia). Všetky tieto výdavkové položky sa musia porovnať s úsporami dosiahnutými v rámci organizácie vďaka používaniu informačného systému ako súčasťou dlhodobej vízie súdnictva⁶².

2.3 Zohľadniť základné kritériá prispievajúce k bezproblémovému zavádzaniu informačných technológií

86. Dôkladné a komplexné preskúmanie IT prostredia justičného systému je nevyhnutnou požiadavkou pri zavádzaní každej novej technológie. Existuje niekoľko faktorov, ktoré môžu urýchliť úspech alebo zlyhanie IT projektu:
87. **Povaha a vek existujúcich technických platforiem.** Každá európska krajina, ktorá sa dnes púšťa do IT projektu, musí riešiť otázku pôvodnej infraštruktúry. Bez ohľadu na to, či sa rozhodne túto infraštruktúru zachovať alebo nahradiť, jej rozhodnutie určí na jednej strane kvalitu softvérového riešenia prijatého pre nový nástroj v prípade, že sa rozhodne zachovať existujúcu infraštruktúru, alebo dodatočné náklady na navrhnutie a zavedenie tohto nástroja v prípade, že sa rozhodne pôvodnú infraštruktúru nahradiť. Možnosti sú samozrejme rôzne a závisia od odpovedí na nasledujúce otázky: je cieľom migrácia na novú platformu? Ak áno, má to byť úplná migrácia zahŕňajúca všetky aplikácie používané v rezorte? Alebo čiastočná migrácia zahŕňajúca iba navrhované riešenie? Sú tieto platformy špecifické pre justičný systém, alebo ide o spoločné platformy s ďalšími verejnými službami, prípadne platformy s otvoreným zdrojovým kódom, na ktoré majú rozhodovacie orgány justície úplný alebo iba čiastočný vplyv? Alebo to majú byť naopak vlastné platformy sprístupnené poskytovateľmi služieb zo súkromného sektora, na ktoré má príjemca len malý alebo nemá žiadny vplyv?
88. **Náklady na prechod z jedného systému na druhý a náklady na aktualizácie.** Urobilo sa porovnanie nákladov na zachovanie existujúcej platformy s nákladmi na jej nahradenie s prihliadnutím na špecifické dôsledky jednotlivých možností v krátkodobom, strednodobom a dlhodobom horizonte?

⁶² K tomu možno dodať, ako píše spravodajca pre rezolúciu č. 2081 (2015) v § 67 uvedenej správy: „riziko krátkodobého poklesu produktivity po zavedení IKT poukazuje na dôležitosť postupného zavádzania nových technológií. Súdy by mali poznať krivku učenia sa v súvislosti s integráciou nových technológií najmä preto, že krátkodobé poklesy efektívnosti by mohli spôsobiť obmedzenie budúcich investícií do IKT.“

Zmerali sme správne náklady na obnovu dát a sme skutočne schopní dodržať krátke lehoty bez toho, aby sme príliš zaťažili budúcich používateľov? Tieto otázky, ktoré si treba položiť vo fáze návrhu politiky rozvoja nových IT, majú zásadný význam. Napríklad celkové náklady na technickú inováciu, intervenciu tretej strany na účely obnovy údajov a kontrolu ich kvality a náklady na zaškolenie pracovníkov zapojených do budovania a udržiavania novej platformy treba porovnať s celkovými nákladmi spojenými s technickými a prevádzkovými obmedzeniami a morálnym opotrebením v prípade rozhodnutia prevádzkovať novú technológiu na starých platformách. Odpoveď nie je v žiadnom prípade jednoznačná a bude do značnej miery závisieť od kontextu a rozsahu projektu.

89. **Miera interoperability medzi všetkými aktérmi virtuálneho komunikačného reťazca.** Hoci teoreticky je možné a z dôvodu dôvernosti údajov môže byť aj opodstatnené navrhnúť nový IT nástroj ako uzavretý systém skupín používateľov, toto riešenie sa zdá byť dosť krátkozraké, keďže hlavným dôvodom na používanie digitálnej technológie je podporiť tok údajov medzi rôznymi operátormi v informačnom reťazci (samozrejme s prihliadnutím na technické podmienky a obmedzenia, ktoré môžu byť potrebné na zabezpečenie dostupnosti určitých informácií iba pre určité kategórie osôb). Použitie a opakované použitie údajov na sledovanie súdneho konania a metaúdajov na účely riadenia súdov a dohľadu nad justičnou politikou dáva spravidla zmysel len vtedy, ak dané údaje môžu ľahko obiehať v rámci informačného reťazca a byť použiteľné bez opätovného spracovania, na ktoré by boli potrebné dodatočné technické – alebo manuálne – postupy. Osobitná pozornosť by sa preto mala venovať zabezpečeniu interoperability medzi všetkými účastníkmi informačného reťazca v rámci súdnictva aj mimo neho (advokáti, polícia, znalci) nielen z hľadiska bezprostredných identifikovaných potrieb, ale aj s cieľom umožniť výmenu alebo tok informácií, najmä s inými štátnymi systémami, ktoré môžu byť potrebné v budúcnosti. Ak hypoteticky uvažujeme o možnosti obmedziť informačné toky podľa toho, čo je v danom momente potrebné v súlade s primeranými pravidlami bezpečnosti a dôvernosti, toto riešenie je flexibilnejšie a nákladovo efektívnejšie než prevádzkovanie uzatvoreného systému obmedzeného iba na jednu skupinu používateľov bez možnosti povoliť širší prístup, alebo minimálne bez vynaloženia ďalších kapitálových výdavkov a bez technických komplikácií. Preto sa zdá byť nevyhnutné uskutočniť audit interoperability, ktorý zabezpečí, aby boli všetci rovnako informovaní o možnostiach vzájomnej komunikácie v rámci existujúcich informačných systémov alebo s ich určitými modifikáciami.
90. **Podobné úrovne infraštruktúry IT.** Na účely zavádzania informačnej technológie je potrebné, aby všetky alebo väčšina zainteresovaných strán mali prístup k určitej úrovni infraštruktúry, pretože nová iniciatíva by inak nebola plne účinná. Z tohto dôvodu je nevyhnutné urobiť prehľad existujúceho počítačového vybavenia, ktoré majú k dispozícii už identifikované skupiny používateľov, a pri navrhovaní projektu vziať do úvahy čas a náklady na prípadné neskôr potrebné aktualizácie. Zároveň musia mať tvorcovia projektu dobrú predstavu o úrovni hardvéru, ktorý majú k dispozícii externí používatelia, ako sú advokáti alebo verejnosť (ak je služba čiastočne alebo úplne určená aj pre nich), aby mohli prijať správne technické rozhodnutia a tak zabezpečiť efektívne využívanie zavádzanej služby – aj keď v takomto prípade náklady na aktualizácie nebude musieť znášať samotné súdnictvo.
91. Ďalšou možnosťou je zväziť možnosť vyvinúť riešenie použiteľné v „poruchovom režime“, aby bolo možné systém používať pri rôznych úrovniach funkcionality, alebo prostredníctvom rozličných rozhraní v závislosti od daného zariadenia. V tomto prípade nejde ani tak o zabezpečenie toho, aby všetci mali rovnaký hardvér (čo by si vyžadovalo značné kapitálové výdavky, drahé informačné technológie a krátke priemyselné cykly), ako o zabezpečenie toho, aby relevantné osoby mali hardvér postačujúci na účely, na ktoré ho budú používať, a iba pre tie IT aplikácie alebo funkcionality, ktoré sa ich týkajú.
92. **Správa justičných údajov** Uchovávanie, vlastníctvo a bezpečnosť⁶³ počítačových údajov, ktoré vygeneruje alebo bude spracúvať plánovaná technológia, sú kľúčové otázky týkajúce sa integrity justičného systému, ktorú upravuje európska legislatíva o ochrane osobných údajov ako aj vnútroštátna legislatíva. Je dôležité nepodceniť množstvo údajov, ktoré budú prostredníctvom IT aplikácie vyprodukované v krátkodobom, strednodobom a dlhodobom časovom horizonte, pretože ich výpočet určí, akú kapacitu má mať úložný priestor potrebný na riadne fungovanie aplikácie a justičného systému. Nevyhnutne sa s tým spájajú náklady, ktorých budúci rast a trhové výkyvy bude potrebné naplánovať vopred.
93. Osobitná pozornosť sa bude venovať otázke prístupu k súdnym údajom, ktoré musia byť zabezpečené pred vonkajšími narušeniami a zároveň rýchlo a ľahko dostupné pre oprávnených

⁶³ Treba ich zahrnúť do širšieho hodnotenia rizika, ako sa odporúča v bode I.4.1 kontrolného zoznamu: „Existuje systém na hodnotenie riadenia strategických rizík?“

používateľov⁶⁴. Ako poznamenáva CCJE vo svojom už uvedenom stanovisku: „Údaje a informácie, ako sú napríklad údaje v súdnych registroch, súdnych spisoch individuálnych prípadov, prípravných poznámkach a návrhoch a v súdnych rozhodnutiach, a štatistické údaje týkajúce sa hodnotenia justičných procedúr a správy súdov, treba spravovať s primeranou úrovňou bezpečnosti údajov. V rámci súdov by mal byť prístup k informáciám obmedzený iba na osoby, ktoré ich potrebujú na výkon svojej práce“⁶⁵. Kde je to relevantné, treba zaručiť ochranu služobného tajomstva pre používateľov, najmä právnych zástupcov. Všeobecne hovoriac, informačné systémy budú navrhnuté v súlade s vnútroštátnymi pravidlami o ochrane osobných údajov a podľa možnosti v súlade s najvyššími európskymi štandardmi⁶⁶, aby sa zachovala dôvera verejnosti v súdnictvo⁶⁷.

94. Ďalší bod, ktorému treba venovať pozornosť, sa týka spôsobu uchovávanía údajov v dlhodobom horizonte⁶⁸. Hoci investície do „fariem“ serverov vo verejnom vlastníctve by mohli skutočne poskytnúť lepšiu záruku integrity údajov, dôležité je vybrať riešenie, ktoré ochráni pred rizikom, že dáta postupom času zastarajú buď kvôli typu hardvéru, na ktorom sú uložené, alebo kvôli zmene formátov či jazykov. Pri úvahách o týchto technických otázkach je dôležité si uvedomiť, že tu ide o „pamäť“ justičného systému, a že spomínané dáta by mohli mať rozhodujúci význam nielen pre prípady, ktoré o niekoľko rokov alebo desaťročí bude možno potrebné znova otvoriť, ale aj pre históriu našich inštitúcií.
95. **Podmienky vzťahujúce sa na používanie externých poskytovateľov služieb.** Dokonca ani sudy, ktoré svoje IT oddelenia prednostne rozširujú cestou interných presunov, často nemajú inú možnosť ako použiť služby spoločností zo súkromného sektora. Z hľadiska realizácie projektu však toto rozhodnutie nie je samo osebe zárukou úspechu alebo neúspechu projektu. V niektorých prípadoch sú dôležitejšie právne mechanizmy a spôsob úpravy vzťahov medzi verejným a súkromným sektorom v praxi. Tieto podmienky, ktoré sú najskôr ustanovené vo formálnej zmluve a následne spresnené prostredníctvom interakcií medzi pracovnými metódami používanými vo verejnom a v súkromnom sektore, môžu byť rozhodujúce pre úspešnosť alebo neúspešnosť IT projektu.
96. Ak sa na návrh IT riešenia použijú firmy zo súkromného sektora, dôležité je pripomenúť to, čo sa už uvádzalo v súvislosti s tým, že justičné orgány musia mať kontrolu nad cieľom, ktorý sa má používaním určitého nástroja dosiahnuť. Pokiaľ ide o samotné zavedenie a spustenie IT projektu, partner z justičného sektora musí kontrolovať aktivity súkromnej spoločnosti a zabezpečiť čo najužšie kontakty medzi touto spoločnosťou a budúcimi používateľmi, ktorí vedia tejto spoločnosti najlepšie vysvetliť detaily pracovných činností a zvyklostí a potreby administratívnych pracovníkov súdu. To všetko zvýši precíznosť zadávania zákaziek na služby a neskôr umožní detailnejšie hodnotenie služieb, ktoré poskytuje partner zo súkromného sektora.
97. Treba mať tiež na pamäti, že rozhodnutie použiť poskytovateľa zo súkromného sektora ako hostiteľa súdnych údajov sa môže spájať s významnými rizikami pre verejné orgány. Veľkú pozornosť je potrebné venovať otázkam súvisiacim s vlastníctvom údajov a rozhodným právom. Rozhodnutia o týchto otázkach sa nevzťahujú iba na podmienky zmluvy uzatvorenej s poskytovateľom služieb, ale určuje ich aj fyzická a geografická realita fariem serverov, ktoré bude tento poskytovateľ používať, čo nemusí byť nevyhnutne ustanovené v zmluve. Riešenia typu *cloud computing* môžu byť príliš nákladné a mohli by poškodzovať práva jednotlivcov, pokiaľ by orgány štátnej správy, ktoré ich produkujú a majú preto zodpovednosť voči členom verejnosti, ktorí im takéto údaje poskytli alebo dali súhlas s ich zberom, nezavedli určité základné kontroly právnej aj technickej povahy. Verejný orgán musí napokon zabezpečiť alebo od svojho poskytovateľa služieb dokonca vyžadovať kompletnú relevantnú dokumentáciu použiteľnú na účely prevádzky, analýzy a obnovy informačného systému. Toto je základný predpoklad na to, aby mohol uplatňovať svoju slobodu príjemcu služby voči jej poskytovateľovi.

⁶⁴ Pozri kontrolný zoznam, body V.2.6 and V.2.7: „Boli vypracované pravidlá pre oblasť dôvernosti spracovania informácií (ako je napr. zákaz vkladať údaje do systému z domu)?“, „Je zaistená bezpečnosť informácií uložených v systéme (pred rizikom útoku hackerov na systém)?“

⁶⁵ Stanovisko č. 14 (2011), § 16.

⁶⁶ Pozri napríklad Dohovor Rady Európy o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovaní osobných údajov z 28. januára 1981.

⁶⁷ Ako uviedol spravodajca pre rezolúciu č. 2081(2015) Parlamentného zhromaždenia Rady Európy (§ 70 spomínanej správy): „Výsledkom porušenia bezpečnosti by mohlo byť falšovanie alebo zverejnenie dôverných informácií (...). V tejto súvislosti sudy musia uvažovať o prijatí mechanizmov na zvýšenie bezpečnosti údajov a o možnosti zavedenia bezpapierových postupov na takej úrovni bezpečnosti, ktorá je rovnocenná s úrovňou tradičných postupov založených na používaní papierových dokumentov“.

⁶⁸ Pozri kontrolný zoznam, bod II.9.2: „Existuje osobitná politika archivácie súdnych spisov a súdnych rozhodnutí?“ a bod II.9.3: „Existuje (elektronický) informačný systém na archiváciu súdnych prípadov a rozhodnutí?“

2.4 Vyčleniť primerané zdroje zodpovedajúce cieľom projektov

98. Pri pridelovaní zdrojov na projekty modernizácie s použitím IT treba náležite zohľadniť všetky priame aj nepriame náklady spojené so zavádzaním novej technológie a nových odborných postupov⁶⁹. Patria sem náklady na realizáciu samotného projektu a zavádzanie technológie ako aj náklady počiatočnej etapy, napríklad náklady na predbežné audity, a ďalej vzniknuté náklady, napríklad náklady na komunikáciu súvisiacu s projektom (ktorá by mala byť čo najširšia a ktorej adresáti by mali zahŕňať činiteľov zodpovedných za rozpočet rezortu justície), na informovanie a vzdelávanie používateľov (z odbornej aj širokej verejnosti). Toto sú len niektoré z nákladov, ktoré treba brať do úvahy na zabezpečenie bezproblémovej realizácie projektu. Prirodzeným cieľom projektu by malo byť jeho úspešné ukončenie, ale konečným cieľom každého projektu je poskytnúť očakávanú službu prostredníctvom predmetu plnenia v rámci daného rozpočtu.
99. **Výška rozpočtu by mala byť úmerná životnému cyklu projektu.** Podhodnotenie potrebnej peňažnej sumy skomplikovalo mnohé IT projekty a požiadavka na dodatočné finančné prostriedky s cieľom zachrániť projekt, ak je to vôbec možné, môže natrvalo poškodiť dôveryhodnosť projektu u jeho príjemcov a u činiteľov zodpovedných za rozpočet rezortu spravodlivosti. Náklady v podobe poškodenia reputácie v prípade príliš nízkeho rozpočtu majúceho za následok prekročenie nákladov buď počas etapy zavádzania projektu alebo neskôr, ale naopak aj príliš nadhodnotený rozpočet môžu predstavovať skutočnú hrozbu pre hladkú realizáciu a predmet plnenia projektu a navodiť pochybnosti o riadiacich schopnostiach jeho tvorca. Pri každom hodnotení rizika by sa preto malo počítvať s možnými výhradami audítorov verejných účtov a/alebo médií vytykajúcimi nepresnosť prognóz a/alebo neoprávnené výdavky. Všetky uskutočnené alebo plánované zmeny rozpočtu preto musia byť vysvetliteľné s odkazom na scenáre predpokladané v etape hodnotenia rizík bez obáv z obvinení zo zlého riadenia. Treba poznamenať, že dokonca aj v prípade dokončenia projektu bude mať poškodenie dobrého mena v dôsledku rozpočtových zlyhaní alebo nedodržaných termínov priamy vplyv na úroveň podpory projektu na strane jeho príjemcov. Náklady na vykonanie predbežného hodnotenia rizík a na poskytnutie čo najkvalitnejších informácií o rozhodnutiach týkajúcich sa rozpočtu na projekt preto treba vážiť v porovnaní s dodatočnými nákladmi, ktoré by mohli vzniknúť neskôr v súvislosti s nutnosťou obhajovať projekt pred audítormi a verejnosťou a snahou obnoviť podporu budúcich používateľov prostredníctvom informačných kampaní a mimoriadnych vzdelávacích akcií.
100. **Pokiaľ ide o ľudské zdroje, zásadný význam majú multidisciplinárne tímy špecificky vyčlenené na projekt,** ktoré pracujú pod vedením odborníka z právnej oblasti. Tomuto odborníkovi vyzbrojenému dostatočnými skúsenosťami a právomocami, ktorý by mal byť dobrým príkladom výhod technológie pre používateľov, bude pomáhať technický riaditeľ. V rámci tímu by mal byť k dispozícii určitý okruh zručností pokrývajúcich rôzne justičné aj IT aspekty projektu s tým, že pre oblasti ako je ergonómia, komunikácia o projekte a predmete jeho plnenia alebo ako sú školenia používateľov, sú potrebné špecializované zručnosti vyžadujúce pomoc odborníkov pracujúcich buď v projektovom tíme alebo popri ňom. Je samozrejme nevyhnutné, aby pracovníci boli v plnej miere k dispozícii na plnenie vytýčených cieľov v súlade s dohodnutým harmonogramom, a preto je potrebný medziodvetvový tím, ktorý má skutočnú slobodu z riadiaceho aj z operatívneho hľadiska.
101. **Riadenie projektu si vyžaduje aj určitú mieru flexibility pri usmerňovaní a používaní zdrojov,** pri ktorom by mali pomôcť špecializovaní pracovníci, a nemal by existovať konflikt záujmov so servisnými spoločnosťami zodpovednými za zavádzanie a udržiavanie prijatých technických riešení, ani konflikt právomocí s ostatnými zložkami súdnicva. Treba jednoznačne vymedziť a všeobecne pochopiť línie podávania správ, ktoré musia viesť výlučne k riadiacemu tímu projektu. Otázku výšky finančných prostriedkov, ktoré by sa mali prideliť na projekt, treba riešiť spolu s otázkou riadenia týchto rozpočtových prostriedkov z právneho a účtovného hľadiska. Flexibilita, ktorú umožňuje takto vopred vymedzený rámec, poskytne manažérom projektu dostatočný priestor na to, aby dokázali zvládnuť akékoľvek nepredvídané faktory, ktoré by sa mohli vyskytnúť počas životného cyklu IT projektu.
102. Zo všetkých týchto dôvodov je najmä v prípade dlhotrvajúcich alebo zložitých projektov vhodné rozdeliť projekt na viacero menších konkrétnych cieľov dosiahnuteľných v krátkych a zvládnuťelných časových úsekoch, a každý dosiahnutý pokrok zviditeľniť aj pre príjemcov projektu. Aby sa predišlo tzv. „tunelovému efektu“ alebo „efektu veľkého tresku“, organizácie by mohli uprednostniť súčasnú alebo postupnú implementáciu niekoľkých malých ale navzájom previazaných projektov ako série

⁶⁹ Pozri Stanovisko CCJE č. 14 (2011) uvedené v §15, podľa ktorého: „Využívanie IT zlepšuje prístup k spravodlivosti a zvyšuje jeho účinnosť a transparentnosť. Na druhej strane si vyžaduje veľké finančné investície. Odporúčanie CCJE zlepšiť prístup k spravodlivosti s použitím IT preto nevyhnutne znamená, že štáty musia na tento účel vyčleniť pre justičný systém primerané finančné prostriedky“.

inovácií pred jedným veľkým a zložitým projektom, ktorého výsledky sa prejavajú až po príliš dlhom čase, a ktorý si vyžaduje uskutočnenie náhlej a radikálnej zmeny.

2.5 Tesne zapojiť budúcich používateľov do vývoja nástrojov počas celého životného cyklu projektu

103. Zapojenie používateľov, ktorí sú skúsenými odborníkmi v oblasti práva, neznamená iba to, že na začiatku projektu sa im poskytne možnosť sformulovať svoje potreby, hoci aj to je samozrejme nevyhnutné⁷⁰. Mali by mať slovo aj pri navrhovaní technických riešení a pri identifikácii prevádzkových a právnych problémov súvisiacich s vývojom technológií⁷¹, ako aj v každom štádiu procesu testovania a overovania týchto riešení počas celého životného cyklu projektu⁷².
104. **Tesné a trvalé zapojenie budúcich používateľov pomôže minimalizovať rozdiely medzi písomne stanovenými potrebami a ich praktickým riešením podľa návrhu IT odborníkov** a umožní preorientovať navrhované technické riešenia, pokiaľ je to možné a neovplyvní to harmonogram alebo náklady projektu. Tento postup je vhodnejší ako prehodnotenie už dokončeného projektu so všetkým, čo by to znamenalo z hľadiska nákladov a doby realizácie. Pri najnákladnejších informačných technológiách je pred akoukoľvek aplikáciou v reálnom živote vhodné urobiť stresové skúšky v laboratórnom prostredí s použitím scenárov vypracovaných po konzultácii s odborníkmi z oblasti práva, ktoré pomôžu lepšie predvídať a predchádzať problémom, ktoré by mohli nastať pri zavedení technológie v širokom meradle. Preto sa dôrazne odporúča urobiť tieto testy.
105. **Na získanie spätnej väzby počas realizácie projektu sa môžu použiť pilotné pracoviská.** Skúšky na pilotných pracoviskách, ktoré sú dnes bežnou praxou, poskytujú príležitosť na získanie spätnej väzby od viacerých prvotných používateľov pred schválením ďalšej etapy projektu alebo pred zavedením projektu v širšom meradle. Je to ostatne v súlade s prístupom „zdola nahor“, ktorý v kontexte justičnej reformy odporúča CEPEJ. Dôležité je tiež uvedomiť si, že pilotné projekty sa realizujú v určitých konkrétnych podmienkach, a že preto ich nie je možné jednoduchým spôsobom rozšíriť v širšom kontexte. Môžu však poskytnúť viacero ponaučení, ktoré stoja za zamyslenie pred zavedením technológie alebo novej organizačnej štruktúry v širšom meradle. Použitý model bude musieť zahrnúť rovnaký počet možných scenárov, ako je počet kľúčových faktorov úspešného alebo neúspešného zavedenia technológie alebo organizačnej štruktúry, zistených na základe pilotného projektu.

2.6 Vypracovať politiku realizácie s účasťou všetkých zainteresovaných strán

106. Dodanie IT systému v stanovenom termíne a v súlade s rozpočtom a s potrebami používateľov, ktoré títo vyjadrujú počas celého životného cyklu projektu, ešte nestačí na zabezpečenie úspechu v praxi. Osobitnú pozornosť treba venovať aj spôsobu zavádzania nástroja a podpore zmeny na príslušnej úrovni justičného systému.
107. **Proces riadenia zmien musí prebiehať na všetkých úrovniach** v rovnakom čase. Inými slovami, musí zahŕňať všetky kategórie pracovných pozícií, v ktorých sa prejaví vplyv nového systému, a musí prebiehať na každej hierarchickej úrovni v rámci danej kategórie pracovných pozícií bez ohľadu na to, či nový systém má na ňu priamy alebo nepriamy vplyv. Cieľom je všetkých primerane informovať o tom, aký vplyv bude mať nová technológia alebo organizačná štruktúra na nich osobne alebo na ich spolupracovníkov. Pri zavádzaní systému v celej komunite používateľov je osobitne užitočné na každej úrovni zapájať partnerských hodnotiteľov, t. j. osoby, ktoré projekt veľmi dobre poznajú a absolvovali vzdelávanie na tému podpory zmeny. Tento spôsob obojsmernej komunikácie, ktorý nie je ani zďaleka iba ďalším krokom v procese implementácie, je súčasťou metodiky projektu a pomôže pri hodnotení jeho výsledkov prostredníctvom spätnej väzby o prijímaní a vnímaní zmien v praxi. V prípade technológií navrhnutých s cieľom sprevádzať alebo stimulovať zmeny v spôsobe organizácie práce bude úlohou riadiacich pracovníkov na vyššej úrovni napláňovať tie zmeny týkajúce sa jednotlivých oddelení, ktoré nie je možné delegovať na odborníkov v oblasti IT.

⁷⁰ Pozri kontrolný zoznam, bod I.2.5: „Prihliada vedenie súdu pri formulácii politiky súdu aj na očakávania a želania interných a externých zainteresovaných strán súvisiace s ich legitímnymi potrebami?“

⁷¹ Pozri odporúčanie CCJE v jeho Stanovisku č. 14 (2011) v § 8: „Sudcov je potrebné zapojiť do posudzovania vplyvu IT, najmä keby sa požadovalo alebo rozhodlo, že dokumentácia a/alebo konanie sa môže viesť pomocou elektronických prostriedkov“.

⁷² Pozri kontrolný zoznam, bod I.2.7: „Presadzuje vedenie súdu kultúru zameranú na stimuláciu a inšpirovanie zlepšení v celkovej organizácii?“

108. **Školenia o nových technológiách by mali byť zamerané na jednotlivcov a mal by k nim mať prístup každý, kto pracuje v justičnom prostredí.** Úloha škooliteľov sa líši od úlohy partnerských hodnotiteľov a je dôležité, aby svoju prácu s používateľmi prispôbili príslušnej cieľovej skupine. Pri posudzovaní potrieb vzdelávania treba prihliadať nielen na profil používateľa, ale aj na prirodzené schopnosti človeka a na akékoľvek osobitné spôsobilosti alebo ťažkosti, ktoré by mohol mať pri zoznamovaní sa s novým systémom. Vzdelávanie bude oveľa efektívnejšie, ak bude prispôbené potrebám každého jednotlivca z hľadiska času aj z hľadiska použitých vyučovacích metód. Tento prístup je z krátkodobého hľadiska nákladnejší, ale skúsenosti ukázali, že takýto prístup k vzdelávaniu je v konečnom dôsledku nákladovo efektívnejší ako ten, pri ktorom bude po niekoľkých mesiacoch od spustenia prevádzky systému potrebné naprávať chyby a opätovne motivovať zamestnancov.
109. Rovnako je dôležité správne načasovať vzdelávanie – nie príliš skoro ale ani príliš neskoro – a zabezpečiť jeho dostupnosť po dostatočne dlhú dobu na to, aby sa všetci mohli skutočne oboznámiť s novým systémom. Teoretické vzdelávanie ešte pred zavedením systému je zbytočné, a praktické vzdelávanie poskytnuté po príliš dlhom čase od zavedenia systému je tiež riskantné a mohlo by podporiť zlé návyky. Dôraz by sa mal klásť na personalizovanú podporu, napríklad s pomocou informačných balíčkov o systéme poskytnutých pred zavedením systému, na skupinové školenia v čase zavádzania systému, a na pravidelné hodnotenie zručností počas prevádzky systému, aby sa zabezpečilo, že pracovníci ho používajú správnym spôsobom.
110. Okrem technických zručností by školitelia mali absolvovať aj justičnú prípravu (špecificky zameranú na vykonávanú prácu) prispôbenú funkciám daného systému a účastníkom vzdelávania, aby dokázali pochopiť problémy používateľov a komunikovať s nimi (v ideálnom prípade by školiteľmi mali byť zamestnanci pracujúci na rôznych úsekoch, dočasne pridelení na túto školiacu misiu po tom, ako sami absolvujú vzdelávanie o príslušných technológiách a metódach výučby).
111. Náležite treba zohľadniť aj potrebu vzdelávania používateľov mimo justičného systému. Podporu v podobe vhodných online nástrojov alebo individuálnu podporu (telefónne linky pomoci alebo online diskusné fóra) bude napríklad potrebovať aj verejnosť. Vzdelávanie externých používateľov bude treba podporovať dokonca aj v prípade, že tvorca projektu zaň nie je priamo zodpovedný. V prípade advokátskych združení, ktoré majú záujem o vzdelávanie svojich členov, tvorca projektu môže napríklad nielen poskytnúť informácie, ale môže pomôcť združeniam navrhnúť aj obsah kurzu.
112. **Správna komunikácia.** Dôležité je viesť neprestajný dialóg s budúcimi používateľmi a s každým, kto by mohol byť ovplyvnený novou technológiou, a to počnúc úvodným hodnotením potrieb až po návrh, vývoj, implementáciu projektu a hodnotenie dosiahnutých výhod. Cieľom je informovať budúcich používateľov o očakávaných výhodách nového systému, o tom, čo sa od nich očakáva, čo sa má stať a kedy sa to má stať.
113. Pri komunikácii s budúcimi používateľmi je dôležité nemaľovať príliš pochmúrny obraz súčasnej situácie, ale ani príliš ružový obraz života v novom systéme. Čím väčšie budú sľuby, tým ťažšie ich bude splniť. Najdôležitejšie je však to, že príliš tvrdé komentáre o súčasnej situácii by používatelia mohli vnímať ako priamu kritiku ich práce a ich inovačných schopností, čo by v konečnom dôsledku mohlo pôsobiť demotivačne.
114. Materiály a služby na podporu zmeny (informačné bulletiny, informačné balíky, príručky, video tutoriály, online školenia, horúce linky, diskusné fóra), to všetko sú príležitosti na spájanie ľudí a získavanie ich podpory pre modernizáciu, ktorej ciele boli jasne a presne vymedzené hneď na začiatku procesu. Tieto ciele dokážu ľudí s väčšou pravdepodobnosťou spájať vtedy, ak budú prezentované ako snaha o podporu justičných princípov, ku ktorým sa môžu prihlásiť všetci používatelia (odborní pracovníci aj verejnosť).
115. Rozvážna a efektívna komunikácia znamená aj schopnosť otvorene a zrozumiteľne vysvetliť ťažkosti, ktoré sa vyskytnú v rámci projektu, ako aj reálne kroky podniknuté na ich vyriešenie, namiesto snahy zatajovať problémy (na ktoré následne upozornia médiá a pre ktoré bude treba narýchlo hľadať zdôvodnenie).
116. Politika komunikácie uplatňovaná v priebehu realizácie projektu bude musieť pokračovať aj po oficiálnom ukončení projektu s cieľom informovať o reálnych zlepšeniach v krátkodobom, strednodobom a dlhodobom horizonte. Pomôže to vybudovať ovzdušie dôvery v ďalšie IT projekty v budúcnosti a uľahčí sa tým úloha subjektov zodpovedných za vývoj nových IT nástrojov.

2.7 Od kultúry projektového riadenia k skutočne praktickému prístupu k inováciám

117. Podporovatelia modernizácie justičného systému prostredníctvom informačných technológií musia vytvoriť víziu justície, ktorá presahuje úzko zameraný projektový prístup. To môže znamenať, že aj oni potrebujú na svojej úrovni podporu pre ich snahu o zmenu v podobe, ktorú možno označiť ako skutočne praktický prístup k inovácii.
118. Na to, aby bol nový systém dodaný v stanovenom termíne a v súlade so špecifikáciou, má **zásadný význam prijatie jednoduchého, jasne vymedzeného systému riadenia umožňujúceho oddeliť riadenie projektu od ostatných riadiacích činností**. Vytvorenie „dočasných“ štruktúr v podobe projektového tímu, ktorý v jedinom útvare zahŕňa „prevádzkové“ aj „IT funkcie“, je praktickou cestou k zabezpečeniu lepšej kontroly termínov a výdavkov a zároveň k efektívnej a rýchlej reakcii. Veľmi dôležité je dať projektovému tímu určitú flexibilitu pri riadení projektu, aby počas celého procesu jeho vývoja dokázal rýchlo a pohotovo realizovať *ad hoc* riešenia a operácie, ktoré by pri oneskorení spôsobenom prieťahmi spojenými so získavaním súhlasu z vyššej úrovne alebo z miest mimo organizácie mohli mať dominový efekt na náklady a harmonogram projektu. Takýto mechanizmus významne pomôže riadiť projekt a zabezpečiť jeho úspešnosť. Projektový tím bude teda zodpovedný iba za podávanie informácií súvisiacich s cieľmi projektu.
119. **Efektívne riadenie zabezpečované počas celého životného cyklu systému jediným subjektom by malo umožniť priebežne monitorovať konkrétne vynaložené zdroje a uľahčiť získavanie spätnej väzby**. Existuje riziko, že pri príliš radikálnom oddelení subjektu zodpovedného za vývoj a implementáciu informačného systému od subjektu používajúceho tento systém by sa mohlo stať, že návrh aj dodanie systému sa považuje za uspokojivé (z hľadiska času, rozpočtu a špecifikácií), ale že po spustení do prevádzky systém nespĺní očakávania (príliš zložitý dizajn, príliš vysoké prevádzkové náklady, technické chyby), pričom nebude možné odstrániť problémy alebo urobiť modifikácie. Skutočné zlepšenia vyplývajúce z použitia nových nástrojov musia byť merateľné v pravidelných intervaloch a aktualizované počas celého životného cyklu technológie, aby bolo možné merať dlhodobé účinky inovácie a informovať o nich najmä používateľov. Znamená to, že bude potrebné vopred navrhnuť ukazovatele výkonnosti na zisťovanie prínosov informačného systému v rámci širšieho systému hodnotenia. Z tohto dôvodu má zásadný význam spolupráca medzi subjektom, ktorý bude IT systém používať a jeho tvorcom, ktorá umožní priamo zabudovať nástroje na meranie výkonnosti do informačného systému a tak zabezpečiť automatizovaný zber údajov, čo je menej nákladné riešenie ako retrospektívne meranie.
120. **Vytvoriť príležitosti na podporu projektového riadenia v každej etape inovačného projektu**. Nezávislí odborníci alebo výskumníci z najrôznejších disciplín môžu poskytnúť dodatočnú podporu a pomôcť zabezpečiť úspešné riadenie zmien. Pre organizácie, ktoré sa nimi nechajú usmerniť – od hodnotenia potrieb až po navrhovanie a meranie výkonnosti nového systému a hodnotenie jeho vplyvu – predstavujú cennú skúsenosť, pretože i) tieto organizácie získajú ich prostredníctvom prístup k odborným znalostiam (sociológia, manažment, sociálna psychológia, ekonometria, antropológia atď.), a ii) pomôže sa tak zabezpečiť nestrannosť pri zbere a analýze údajov vo vzťahu k používateľom a k verejnosti. Takáto externá kontrola prináša nové myšlienky a informácie o stratégii a vývoji informačných systémov v konkrétnom odbornom prostredí. Pri predbežných štúdiách, tvorbe scenárov a/alebo získavaní spätnej väzby tak metódy a zapojenie odborníkov z oblasti sociálnych vied môžu priniesť netradičný pohľad a pomôcť účinnejšie šíriť inovácie a poskytnúť rozhodovacím orgánom aj praktikom informácie o plánovaných aj neúmyselných účinkoch IT riešení, ktoré boli presadzované ako prelomové riešenia pre justičné systémy. Obzvlášť dôležité je to pri skúmaní a odhaľovaní problémov implementácie, sklamaní a/alebo zlyhaní IT projektov, pretože na základe flexibilných a otvorených dohôd o spolupráci bude možné efektívnejšie zacieliť politiku budúcej modernizácie.
121. **Využiť príležitosti na presmerovanie zdrojov usparených v jednej oblasti súdnictva do inej oblasti tam, kde je to možné**. Hoci informačná technológia sa bežne spája s „kreatívnou deštrukciou“, ten typ inovácie, o ktorej tu hovoríme v kontexte justičného systému, nemá za cieľ iba úsporu zdrojov alebo zvýšenie efektívnosti. Jej cieľom môže byť aj zlepšenie alebo uľahčenie prístupu k spravodlivosti, posilnenie rovnosti zbraní alebo jednoznačnejšie rozhodovanie a transparentnosť súdneho systému. Ale tam, kde je ústredným cieľom inovácie zvýšenie efektívnosti, v rámci procesu riadenia projektu by tvorcovia mali byť vedení k tomu, aby venovali vysokú prioritu presmerovaniu ušetrených zdrojov do iných oblastí. Tieto opatrenia by mohli pomôcť posilniť podporu zúčastnených strán justičného systému a rozšíriť základňu pre relevantné reformy. Výsledkom digitalizácie nemá byť eliminácia zásahov človeka, ale zníženie záťaže pracovníkov tým, že ich oslobodí od driny, ktorú predstavujú napríklad opakujúce sa operácie alebo úlohy, ktoré poskytujú len slabé intelektuálne

stimuly. Kybernetická justícia môže byť príležitosťou na uvoľnenie potenciálu jednotlivcov, či už sú to sudcovia, prokurátori, súdni tajomníci, právnici alebo pomocný personál, prostredníctvom preradenia na také úlohy, ktoré sa nemôžu alebo nemali by sa zveriť strojom. Na úlohy vyžadujúce ľudskú inteligenciu a citlivosť, ktorá je aj dnes podstatou justičného systému.

PRÍLOHA 1

KONTROLNÝ ZOZNAM PRE „PODNECOVANIE ZMENY SMEROM KU KYBERNETICKEJ JUSTÍCI“

1. Kontrolný zoznam pre organizáciu zodpovednú za riadenie IT projektu

• Plánovanie projektu

- ✓ Vykonalo sa dôkladné posúdenie potrieb spôsobom odolným voči tlakom tak zo strany dopytu ako aj zo strany ponuky?
- ✓ Urobila sa komplexná previerka informačných systémov, ktoré v súčasnosti používajú všetky zainteresované strany a partneri justičného systému?
- ✓ Mohli by sa na zavedenie informačného systému, o ktorom uvažujete, ľahko použiť vaše existujúce platformy na dostatočne dlhú dobu?
- ✓ Existujú vo vašom blízkom prostredí (súdnom, mimosúdnom, medzinárodnom) nejaké precedensy, ktoré ste preskúmali skôr, než ste začali uvažovať o zavedení a vývoji konkrétneho informačného systému?
- ✓ Odvodili ste nejaké ponaučenia z minulých skúseností (úspechov aj zlyhaní) s používaním informačných systémov?

• Ciele projektu

- ✓ Boli pre projekt modernizácie založený na IT vytýčené jasné (merateľné a overiteľné) ciele v podobe lepšieho fungovania justičného systému?
- ✓ Je možné tieto ciele prepojiť s podporou výkonu spravodlivosti a zasadiť ich do rámca základných princípov justície?
- ✓ Urobili ste audit procedúr a procesov, ktoré môžu byť priamo alebo nepriamo ovplyvnené zavedením informačného systému?
- ✓ Je zabezpečená interoperabilita s novou technológiou?
- ✓ Overili ste si, či by ešte pred zavedením informačného systému alebo zároveň s jeho zavedením nebolo potrebné uskutočniť reformu súdneho systému?
- ✓ Aký prístup k riadeniu rizík a bezpečnosti používate v súvislosti s predmetným informačným systémom?
- ✓ Máte vypracovanú osobitnú politiku ochrany individuálnych práv a služobného tajomstva vo vzťahu k údajom vyprodukovaných a vygenerovaných predmetným informačným systémom?

• Zdroje pridelené na projekt

- ✓ Boli na projekt správne pridelené rozpočtové prostriedky vzhľadom na rôzne náklady, ktoré treba brať do úvahy, a na predpokladanú životnosť informačného systému?
- ✓ Zohľadnili ste najmä špecifické náklady spojené s prechodom z jedného systému na druhý a náklady na prípadné aktualizácie?
- ✓ Bol vypracovaný plán návratnosti investícií?

- ✓ Nastavili ste kľúčové ukazovatele výkonnosti pre nový systém? Je súčasťou návrhu systému aj meranie výkonnosti?
- ✓ Je možné presmerovať zdroje uvoľnené vďaka novému informačnému systému v jednej oblasti do iných oblastí justičného systému, kde sú potrebné?

- **Organizačné opatrenia**

- ✓ Sú vo vašom projektovom tíme zastúpené všetky odbornosti, ktoré potrebujete?
- ✓ Uvažovali ste o tom, aký typ pomoci by ste vo svojom postavení obstarávateľa mohli potrebovať v jednotlivých fázach projektu?
- ✓ Bol jasne vymedzený systém riadenia projektu? Zvážili ste možné výhody zriadenia osobitnej riadiacej štruktúry oddelenej od zvyšku administratívy?
- ✓ Majú projektoví manažéri určitú operatívnu flexibilitu, najmä pokiaľ ide o rozhodovanie o spôsobe použitia prostriedkov pridelených na projekt?
- ✓ Uvažovali ste o tom, že pred širokým zavedením nového systému použijete pilotné pracoviská alebo pilotné iniciatívy?
- ✓ Plánuje sa získavanie spätnej väzby v priebehu projektu, aby bolo možné prispôsobiť použité metódy?
- ✓ Bude sa osobitný monitorovací mechanizmus používať aj po dodaní informačného systému, aby bolo možné údaje o používaní systému zahrnúť do hodnotenia s cieľom zistiť, či systém dosiahol stanovené ciele?
- ✓ Zvážili ste všetky riziká a prijali ste všetky potrebné opatrenia v súvislosti so zapojením externých poskytovateľov služieb do navrhovania a dodania vášho informačného systému?

- **Riadenie zmien**

- ✓ Sú do riadenia zmien aktívne zapojené rôzne hierarchické úrovne?
- ✓ Boli do vývoja systému aktívne zapojené osoby, ktoré ho budú používať, a budú v tom pokračovať počas celého životného cyklu projektu? Boli vytvorené orgány umožňujúce konzultácie medzi projektovým manažérom a používateľmi?
- ✓ Umožňujú navrhnuté opatrenia prispôsobiť vzdelávanie týkajúce sa nového systému potrebám jednotlivých používateľov?
- ✓ Máte dôveru vo svoju schopnosť primerane komunikovať, aby ste svoju cieľovú skupinu dokázali informovať a uisťovať o cieľoch a riadení projektu?

2. Kontrolný zoznam pre používateľov informačného systému

• Vnímanie existujúceho informačného systému jeho používateľmi

- ✓ Myslíte si, že IT systém vcelku dostatočne zohľadňuje potreby vašej činnosti?
- ✓ Uľahčil vám IT systém vykonávanie vašich každodenných úloh? Skrátil čas potrebný na vykonávanie nadbytočných alebo opakovaných úloh? Priniesol dodatočné odborné spôsobilosti (výpočet lehôt, prepojenie na judikatúru atď.)?
- ✓ Je ergonomický dizajn podľa vášho názoru prispôsobený úlohám, ktoré sa musia vykonávať?
- ✓ Je informačný systém po obsahovej stránke v súlade s vývojom v oblasti legislatívy a/alebo regulácie?

• Vzdelávanie

- ✓ Ako je zorganizované vzdelávanie v rámci IT systému? (povinné/nepovinné, organizuje ho súd alebo administratívny útvar/zabezpečuje ho kolega)
- ✓ Máte pocit, že ste dostali riadnu odbornú prípravu na používanie IT systému?
- ✓ Aká odborná príprava sa vám poskytuje na používanie nových funkcií IT systému v prípade jeho prechodu na vyššiu verziu?

• Správa súdu:

- ✓ Generuje IT systém výsledkové tabule (štatistické údaje, počty), ktoré sú použiteľné pri riadení súdu?
- ✓ Sú vygenerované výsledkové tabule podľa vášho názoru spoľahlivé? Musíte robiť opätovné prepočty pomocou iných metód?
- ✓ Používajú sa vo výsledkových tabuliach nástroje CEPEJ?
- ✓ Posielate tieto štatistické údaje ostatným oddeleniam súdu, alebo si tieto oddelenia samy sťahujú údaje zo systému?

• Potreby a želania týkajúce sa zmeny existujúceho IT systému

- ✓ Venuje tím, ktorý spravuje IT systém, pozornosť vašim pripomienkam a/alebo žiadostiam o zmenu? Myslíte si, že vaše požiadavky sa riešia uspokojivým spôsobom?
- ✓ Ktoré funkcionality existujúceho IT systému by sa podľa vás mali zlepšiť?
- ✓ Ktoré funkcionality sú podľa vášho názoru dôležité a mali by zostať nezmenené?

PRÍLOHA 2

KRÁTKA BIBLIOGRAFIA

Kybernetická justícia v nástrojoch Rady Európy

„European judicial systems, efficiency and quality of justice: Use of information technology in courts in Europe“ (*Európske justičné systémy, efektívnosť a kvalita justície – používanie informačnej technológie na súdoch v Európe*), CEPEJ Studies No. XX, vydanie 2016 (údaje za rok 2014).

Poradná rada európskych sudcov (CCJE), Stanovisko č. 14 (2011) „Justícia a informačné technológie (IT)“.

Parlamentné zhromaždenie Rady Európy, rezolúcia č. 2054 (2015), „Prístup k spravodlivosti a internet: potenciál a výzvy“, správa: dok. 13918 z 10. novembra 2015.

Európsky výbor Rady Európy pre právnu spoluprácu (CDCJ): „The use of electronic evidence in civil and administrative law proceedings and its impact on the rules of evidence and modes of proof“ (*Používanie elektronických dôkazov v civilnom a správnom konaní a jeho vplyv na pravidlá dokazovania a spôsoby vykonávania dôkazov*), CDCJ(2015), má byť vydaná koncom roka 2016.

„Dematerialisation and use of IT in courts“ (*Dematerializácia a používanie IT na súdoch*), správa CEPEJ-COOP(2009)4, autori Ronald Beau, Elsa Garcia Maltras De Blas, Georg Stawa.

„Use of Information and Communication Technologies in European Judicial Systems“ (*Používanie informačných a komunikačných technológií v európskych justičných systémoch*), CEPEJ Studies č. 7 (2006), autor Marco Velicogna.

CEPEJ Newsletter č. 14, december 2015. Pozri najmä tieto všeobecné príspevky: „The impact of technological tools on the effectiveness and quality of the justice system“ (*Vplyv technologických nástrojov na efektívnosť a kvalitu justičného systému*), autor Jean-Paul Jean; „Managing the shift towards cyber-justice“ (*Riadenie prechodu ku kybernetickej justícii*), autor Yannick Meneceur; „The use of new technologies in courts: an essential tool for better case management“ (*Používanie nových technológií na súdoch ako základný nástroj pre lepšiu správu prípadov*), autor Fabio Bartolomeo. A online tematický súbor „How to direct the change towards Cyberjustice?“ (*Ako usmerňovať zmenu smerom ku kybernetickej justícii?*) vychádzajúci zo študijného stretnutia zorganizovaného 10. decembra 2015 komisiou CEPEJ na jej 26. plenárnom zasadnutí.